

**DONALD TRUMP DÖNEMİNDEN GÜNÜMÜZE
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN HİNT
PASİFİK BÖLGESİNDE ÇİN'E YÖNELİK ASKERİ
ÇEVRELEME STRATEJİSİ**

**2023
YÜKSEK LİSANS TEZİ
BÖLGE ÇALIŞMALARI**

Mustafa Cem KOYUNCU

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ali ASKER**

**DONALD TRUMP DÖNEMİNDEN GÜNÜMÜZE AMERİKA BİRLEŞİK
DEVLETLERİ'NİN HİNT PASİFİK BÖLGESİNDE ÇİN'E YÖNELİK ASKERİ
ÇEVRELEME STRATEJİSİ**

Mustafa Cem KOYUNCU

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ali ASKER**

**T.C.
Karabük Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Bölge Çalışmaları Anabilim Dalında
Yüksek Lisans Tezi
Olarak Hazırlanmıştır**

**KARABÜK
Mayıs 2023**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	4
DOĞRULUK BEYANI	5
ÖNSÖZ	6
ÖZ.....	7
ABSTRACT.....	9
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	11
ARCHIVE RECORD INFORMATION	12
KISALTMALAR	13
ARAŞTIRMANIN KONUSU	14
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	14
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	15
ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM	15
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	16
1. GÜVENLİKLEŞTİRME: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	17
1.1. Güvenlik Kavramı.....	17
1.2. Güvenlik Yaklaşımları ve Dönüşümü	18
1.3. Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi.....	22
1.3.1. Güvenlikleştirmenin Öğeleri	26
1.3.2. Güvenlikleştirme Süreci.....	29
1.4. Jeopolitik Teoriler	31
1.5. Deniz Hakimiyet Teorisi	32
2. HİNT-PASİFİK BÖLGESİ'NİN JEOPOLİTİK ÖNEMİ	36
2.1. Hint-Pasifik Kelimesinin Kavramsallaşması	36

2.1.1. Coğrafyanın Kavramsallaşması.....	36
2.1.2. Mevcut Küresel Sistemin Jeopolitik Zemini.....	38
2.1.3. Hint-Pasifik Kelimesi'nin Kökeni.....	41
2.1.4. Hint-Pasifik Kavramı'nın Jeopolitik Kökenleri.....	43
2.1.5. Akademik Literatür	50
2.2. Tarihsel Gelişmeler Işığında Pasifik Okyanusu'nun Jeopolitik Önemi	54
2.2.1. İspanya Hakimiyeti	57
2.2.2. İspanya'nın Gerileme Dönemi	58
2.2.3. İngiliz Hakimiyeti	59
2.2.4. Fransa Etkisi	60
2.2.5. Kuzey Pasifik'in Yükselişi	62
2.2.6. ABD Hakimiyeti	64
2.3. Tarihsel Gelişmeler Işığında Hint Okyanusu'nun Jeopolitik Önemi	65
2.3.1. Portekiz Hâkimiyeti	67
2.3.2. Hollanda'nın Etkisi	69
2.3.3. Bölgesel Aktörlerin Güç Arayışları	71
2.3.4. Fransa'nın Çabaları.....	72
2.3.5. İngiliz Hâkimiyeti.....	73
2.3.6. Dekolonizasyon Süreci	76
3. JEOPOLİTİK EKSENDE ÇİN TARİHİNİN GELİŞİM EVRELERİ.....	78
3.1. Çin'in Tarihi Gelişimi ve Jeopolitik Konumu	78
3.1.1. İmparatorluğun Başlangıcı.....	79
3.1.2. Han Hanedanlığı Dönemi	80
3.1.3. Tang Hanedanlığı Dönemi.....	81
3.1.4. Çing Hanedanlığı Dönemi.....	82
3.1.5. İmparatorluğun Zayıflama Dönemi	83
3.1.6. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşu	84
3.2. Çin'in Yükselişi ve Şi Cinping Dönemi	84
4. ABD'NİN ÇİN'İ ÇEVRELEME POLİTİKASI.....	91
4.1. Hint-Pasifik'te Artan Rekabet.....	91
4.2. Guam	95
4.3. Dörtlü Güvenlik Diyalogu (QUAD) ve QUAD 2.0	100
4.4. Çin'in Hint-Pasifik Stratejisine Cevabı	105

4.4.1. 9 Çizgi Hattı Stratejisi.....	105
4.4.2. İnci Dizeleri Stratejisi	110
SONUÇ	115
KAYNAKÇA.....	120
TABLolar LİSTESİ	141
GÖRSELLER LİSTESİ.....	142
GRAFİKLER LİSTESİ.....	143
ÖZGEÇMİŞ	144

TEZ ONAY SAYFASI

Mustafa Cem KOYUNCU tarafından hazırlanan “DONALD TRUMP DÖNEMİNDEN GÜNÜMÜZE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ’NİN HİNT-PASİFİK BÖLGESİNDE ÇİN’E YÖNELİK ASKERİ ÇEVRELEME STRATEJİSİ” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ali ASKER

.....

Tez Danışmanı, Uluslararası Politik Ekonomi Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Bölge Çalışmaları Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 30/01/2023

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Prof. Dr. Ali ASKER (KBÜ)

.....

Üye : Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL (AHBV)

.....

Üye : Doç. Dr. Ashfak Ahmad KHAN (KBÜ)

.....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Müslüm KUZU

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Mustafa Cem KOYUNCU

İmza :

ÖNSÖZ

Yüksek lisansa başladığım ilk günden itibaren bana desteklerini esirgemeyen, üretken bir öğrenci olmamı sağlayan, akademik bakış açısını benimseten ve eğitimimin her aşamasında beni teşvik eden saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Ali ASKER'e sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans dönemimde başladığım think-tank yolculuğumda bana güvenen, stratejik düşünme sistematığı içinde şahsımı eğiten, bölge uzmanlığımı teşvik eden ve ANKASAM bünyesinde idari görev veren ANKASAM Başkanı saygıdeğer hocam Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL'a şükranlarımı sunarım.

Tezimin değerlendirilme sürecinde yapıcı önerileriyle çalışmamıza önemli katkı sağlayan kıymetli hocam Doç. Dr. Ashfak Ahmad KHAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Tezimi hazırlarken bana sürekli destek olan Dr. Doğan BAŞARAN ve Dr. Emrah KAYA'ya ve manevi desteğini her zaman hissettiren aileme teşekkürlerimi sunarım.

ÖZ

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Soğuk Savaş'a sahne olan uluslararası ilişkiler 2000'li yıllara gelindiğinde ciddi bir türbülansa girmiştir. Tek kutuplu düzende başat aktör konumunda olan Amerika Birleşik Devletleri, zayıflamış ve sistemden dışlanmış aktörlerin tekrardan güçlenmesiyle ciddi bir sınanmaya tabi tutulmuştur.

Atlantik coğrafyasının hâkim olduğu ve yönettiği ticari hareketlilik, siyasi gelişmeler, kültürel değişimler ve sosyal gelişmeler, değişime bağlı olarak farklı bölgelere kaymış ve bu anlamda Hint-Pasifik bölgesi ön plana çıkmıştır. Özellikle Çin Halk Cumhuriyeti'nin başlattığı dışa açılma politikası ve buna bağlı olarak başlayan ticari ilişkiler, Hint-Pasifik deniz hattında önemli bir trafik yaratmıştır. Yıllardır barışçıl yükseliş söylemiyle hareket eden Pekin; ekonomik, siyasi ve askerî açıdan güçlendikçe kendi periferisinden başlamak üzere bir etki alanı kurmak istemiş ve uluslararası düzende aktör pozisyonundan oyun kurucu pozisyonuna geçme hedefine yönelmiştir.

Çin'in artan gücü karşısında statükosunu koruma refleksi gösteren ABD, küresel sistemi kontrol etmek için Hint-Pasifik hattının kontrol edilmesi gerektiğinden hareketle; bölge olan askeri, diplomatik ve ekonomik angajmanını arttırmış ve Soğuk Savaş döneminde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne uyguladığı çevreleme politikasını günümüz şartlarına ve dinamiklerine göre Çin'e karşı uygulama çabasına girmiştir.

Çin'in ekonomik gücü ve karasal coğrafi avantajı nedeniyle ABD, denizler üzerinden bir örgütlenme strateji benimsemekte ve bu amaç doğrultusunda en güçlü yanlarından bir olarak gördüğü deniz ve hava gücünü etkin bir şekilde kullanmanın planlarını yapmaktadır. Zira Çin'in yükselişinin arkasındaki iki ana güç olan ihracat arzı ve enerji talebinin ana güzergahları, Hint-Pasifik hatları üzerinden gerçekleşmektedir Söz konusu sebep nedeniyle ABD, kendisine küresel sistemi kontrol etme avantajı sağlayan lakin giderek azalan denizlere tam hâkim olma kudretini yeniden tesis etme yolunda askeri bir kuşatma stratejisi benimsemiştir. Mevcut jeopolitik veriler değerlendirildiğinde ve iki süper güç arasında yaşanan büyük oyun

düŖünüldüğünde, gelecek dönemde ortaya çıkacak yeni küresel düzenin başat aktörünü Hint-Pasifik'te yaşanan mücadelenin belirleyeceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hint-Pasifik; Çevreleme Stratejisi; ABD; Çin; Jeopolitik; QUAD

ABSTRACT

International relations, which witnessed the Cold War after the two great wars, has entered a serious turbulence in the 2000s. The United States, which was the dominant actor in the unipolar order, has been putting to a serious test by with the re-emergence of weakened and excluded actors.

The trade activities, political developments, cultural changes and social developments dominated and managed by the Atlantic geography have shifted to different regions due to change, and in this sense, the Indo-Pacific region has come to the fore. In particular, the opening-up policy initiated by the People's Republic of China and the economic relations that have started accordingly have created a significant traffic on the Indo-Pacific sea line. Acting with the rhetoric of peaceful rise for years, Beijing, as it grew stronger economically, politically and militarily, wanted to establish a sphere of influence starting from its own periphery and aimed to move from the position of actor to the position of playmaker in the international order.

In the face of China's growing power, the United States, showing a reflex to preserve its status quo, has increased its military, diplomatic and economic engagement with the region and has tried to apply the containment policy that it applied to the Union of Soviet Socialist Republics during the Cold War against China according to today's conditions and dynamics.

Due to China's economic power and terrestrial geographical advantage, the US adopts a strategy of organizing through the seas and plans to effectively use its naval and air power, which it sees as one of its strongest sides, for this purpose. Because the main routes of export supply and energy demand, which are the two main forces behind China's rise, are realized through the Indo-Pacific lines. For the aforementioned reason, the US has adopted a military encirclement strategy in order to re-establish its power to fully dominate the seas, which gives it the advantage of controlling the global system but is gradually decreasing. Considering the current geopolitical data and the great game between the two superpowers, it would not be

wrong to say that the struggle in the Indo-Pacific will determine the dominant actor of the new global order that will emerge in the coming period.

Keywords: Indo-Pacific; Containment Strategy; US; China; Geopolitics; QUAD

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Donald Trump Döneminden Günümüze Amerika Birleşik Devletleri'nin Hint-Pasifik Bölgesinde Çin'e Yönelik Askeri Çevreleme Stratejisi
Tezin Yazarı	Mustafa Cem KOYUNCU
Tezin Danışmanı	Prof. Dr. Ali ASKER
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans Tezi
Tezin Tarihi	31 Ocak 2023
Tezin Alanı	Bölge Çalışmaları Anabilim Dalı
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	147
Anahtar Kelimeler	Hint-Pasifik; Çevreleme Stratejisi; ABD; Çin; Jeopolitik; QUAD

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Military Containment Strategy of the United States of America Towards China in the Indo-Pacific Region from the Donald Trump Era to the Present
Author of the Thesis	Mustafa Cem KOYUNCU
Advisor of the Thesis	Prof. Dr. Ali ASKER
Status of the Thesis	Master Degree
Date of the Thesis	31 January 2023
Field of the Thesis	Regional Studies Department
Place of the Thesis	UNIKA / IGP
Total Page Number	147
Keywords	Indo-Pacific; Containment Strategy; US; China; Geopolitics; QUAD

KISALTMALAR

AAVB	: Asya Altyapı Yatırım Bankası
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
APEC	: Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği
ASEAN	: Güneydoğu Asya Uluslar Birliği
CPEC	: Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru
ÇHC/Çin	: Çin Halk Cumhuriyeti
ÇHKODK	: Çin Halk Kurtuluş Ordusu Deniz Kuvvetleri
ÇKP	: Çin Komünist Partisi
EIC	: Britanya Doğu Hindistan Şirketi
FOIP	: Özgür ve Açık Hint-Pasifik
IPMDA	: Deniz Alanı Farkındalığı için Hint-Pasifik Ortaklığı
PACOM	: ABD Pasifik Komutanlığı
QUAD	: Dörtlü Güvenlik Diyalogu
SSBC	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TDK	: Türk Dil Kurumu
THAAD	: Bölge Yüksek İrtifa Hava Savunma Sistemi
TICAD VI	: Altıncı Uluslararası Afrika Kalkınma Konferansı
UNCTAD	: Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
USINDOPACOM	: Hint-Pasifik Komutanlığı
VOC	: Hollanda Doğu Hindistan Şirketi

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Çalışma genel olarak, son dönemde uluslararası sistemde ağırlığı artan Hint-Pasifik bölgesinde yaşanan Amerika Birleşik Devletleri (ABD)- Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC/Çin) rekabetine ve söz konusu rekabette ABD'nin Çin'i çevreleme stratejisine odaklanmaktadır. Bu konu doğrultusunda;

- Başta ABD olmak üzere bölge ülkelerinin sıklıkla kullandığı Hint-Pasifik kelimesinin kavramsallaşması ve Özgür ve Açık Hint-Pasifik stratejisinin jeopolitik önemi ele alınacaktır.
- ABD'nin Donald Trump döneminden itibaren kullandığı sert retorik ve bunun sonucunda bölgenin giderek güvenleştirilmesi incelenecektir.
- Çin'in uluslararası ilişkilerde artan gücü ve Hint-Pasifik bölgesinde kurulmuş mevcut statükoyu değiştirebilme ihtimaline karşı ABD'nin hem kendi kapasitesi hem de müttefikleriyle kurduğu askeri işbirlikleri yardımıyla Çin'i askeri olarak kuşatma hedefi ele alınacaktır.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Yüksek lisans tez konusu olarak “Donald Trump Döneminden Günümüze Amerika Birleşik Devletleri'nin Hint-Pasifik Bölgesinde Çin'e Yönelik Askeri Çevreleme Stratejisi” konusunun seçilmiş olmasındaki temel neden; mevcut sistemde yaşanan büyük oyunun gerçekleştiği bölge olan Hint-Pasifik'i anlamlandırmak ve bölgenin en güçlü dinamiği olan ABD'nin stratejisini analiz etmektir. Hint-Pasifik hattında gerçekleşen ABD-Çin rekabetinin, gelecek dönemde şekillenecek olan uluslararası ilişkileri etkileyecek en önemli faktör olacak olması, tez konusunun öneminin anlaşılması açısından önemli bir faktördür.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Tez çalışmasının hazırlanması sürecinde tarama-inceleme yöntemine başvurulmuştur. Bu doğrultuda konuya ilişkin alan taraması kapsamlı bir şekilde birincil, ikincil ve yardımcı kaynaklar, ayrıca mevzuat kaynakları şeklinde yapılmıştır. Tezin konusu olan Hint-Pasifik kavramının temel olarak ülkelerin karar alıcı mekanizmalarında bulunan kişilerce vurgulanması ve popülerleşmesi sebebiyle; ülkelerin açıkladığı resmi hükümet raporları, politikacıların açıklamaları, askerlerin demeçleri sıklıkla incelenmiş ve analiz edilmiştir. Bir diğer önemli kaynak olarak makaleler ve analiz raporları da kullanılan kaynaklar arasında öne çıkmıştır. Özellikle makalelerde Hint-Pasifik kelimesinin teorik bir çerçevede ele alınması ve ardından sistematik bir şekilde kavramsallaştırılması tez boyunca vurgulanmıştır.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM

Tez çalışmasında üzerinde durulan problemler şu şekilde sıralanabilir:

- Hint-Pasifik kavramının temelleri nelerdir ve neyi ifade etmektedir.
- Pasifik ve Hint Okyanuslarının önemi nedir ve mevcut jeopolitik koşullarda oynadığı rol nedir?
- Çin'in barışçıl yükseliş söyleminden daha proaktif bir siyasete geçiş stratejisinin yarattığı yeni düzenin bölgeye etkisi nedir?
- ABD, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Pasifik'te kurmuş olduğu statükoyu korumak için hangi politikaları uygulamaktadır?
- Bu sorular doğrultusunda yapılan çalışmanın hipotezi şu şekilde kurulmuştur:
- Çin'in ekonomik siyasi ve askeri yükselişi ABD tarafından birincil tehdit olarak görüldüğü gibi bölgedeki ABD müttefikleri açısından da tehdit olarak görülmektedir.
- ABD Çin'i çevrelemek için etkin ve caydırıcı bir askeri çevreleme stratejisi yürütmektedir. Bu kapsamda bölge devletleriyle işbirliği yapma eğilimindedir.
- Hint-Pasifik coğrafyası Çin'den giden ticaret yollarının ve Çin'e gelen enerji akışının ana coğrafyasıdır. Bu sebeple ABD, bu bölgeyi kontrol ederek Çin'in engellenen peşindedir.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Çalışma genel anlamda uluslararası ilişkilerde kullanımı giderek artan ama nispeten yeni bir kavram olan Hint-Pasifik'e odaklanmaktadır. Coğrafi bir kavram olmasına karşı günümüz dinamiklerine bakıldığında Hint-Pasifik, jeopolitik ve jeostratejik bir kavram olarak da değerlendirilmelidir. Çin ile gerçekleştirdiği rekabeti Hint-Pasifik üzerinden şekillendiren ABD'nin, söz konusu bölgede Çin'e karşı etkili bir askeri çevreleme stratejisi yürütmesi bu tezde ele alınmıştır.

1. GÜVENLİKLEŞTİRME: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Güvenlik Kavramı

Güvenlik, temel olarak insanlığın ortaya çıktığı ilk süreçten bu yana varlığını koruyan ve sürekli genişleyen bir kavramdır. İnsanların ve toplumların yaşamında önemli yer tutan güvenlik, Maslow'un İhtiyaçlar Piramidi'nde ikinci sıradadır.¹

Güvenlik kelimesi, İngilizcedeki "security" kelimesinden çevrilmiştir. Latince'deki securitas kelimesinden türetilen bu sözcük, se- (-sız, -siz, olmaksızın) ve -cura (dert, endişe, kaygı) eklerinin birleşmesi neticesinde ortaya çıkmıştır. Zira bu sayede dertsiz, kaygısız ve endişesiz olma durumu anlatılmıştır.² İlk olarak Cicero gibi düşünürlerin kullandığı söz konusu kavram, 1. yüzyılda Roma Barışı'nı anlatmaktaydı.³ Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre ise güvenlik; toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumunu ifade etmektedir.

Güvenlik kelimesi sürekli bir değişim ve dönüşüm halinde olmuştur. Tarihsel süreç ve Thomas Hobbes ile John Locke'un yaklaşımları incelendiğinde bireylerin topluma, toplumların ise güvenlik için devlete dönüştüğü görülmektedir. Bireyin toplumsallaşma sürecinde doğa ortamındaki tehditler etkiliyken, toplumdan devlete dönüşme sürecinde doğa ortamındaki tehditlerin yanı sıra farklı grupların da tehdit olarak görülmeye başlandığı söylenebilir. Tarihsel süreçte çeşitli olumlu gelişmeler yaşansa da güvenliğin çok dar kapsamlarda değerlendirildiği olmuştur. Ayrıca dönemlere göre tehdit kaynakları üzerinden şekillenen güvenlik algısı yüzünden güvenliğin ne olduğu ve ne ile ilişkilendirildiği sürekli değişmiştir. Örnek olarak Avrupa için İslamiyet'in ortaya çıkmasıyla birlikte din, Fransız Devrimi sonrası milliyetçilik ve eşitlik, bağımsızlık hareketleri sürecinde bağımsızlık savaşları, Soğuk

---

¹ Abraham H. Maslow, "A Theory of Human Motivation," *Psychological Review*, 50 (4), (1943), 376.

² Michael Dillon, *Politics of Security: Towards a Political Philosophy of Continental Thought* (London: Routledge, 1996), 125.

³ Hans Günter Brauch, "Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü," *Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe*, der. Mustafa Aydın vd. (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012), 168.

Savaş döneminde Sovyetler Birliği ve sosyalizm üzerinden farklı ideolojiler bir tehdit unsuru olarak görülmüştür.⁴

Bireyler, toplumlar ve devletler, tehdit kaynaklarına göre çeşitli süreçlerde çeşitli yöntemler ve araçlar geliştirmiştir. İnsanların kendi güvenliğini sağlamak için ateş ve mızrak kullanması belki de insanlık tarihi içinde verilebilecek ilk örnektir. Rakip toplumlar ve devletlere karşı silahlı orduları bir araç olarak kullanmaktaki esas gaye, tehdit kaynağının yok edilmesidir. Son olarak ise günümüzde yaşanan gelişmeler çerçevesinde yeni tehdit kaynaklarına karşı yeni güvenlik araçları ortaya çıkmıştır. Zira silahlı bir gruba karşı askeri kuvvet kullanılırken; siber tehditlere karşı yine siber araçlar kullanılarak mücadele edilmektedir. Sonuçta güvenlik kavramının sabit bir kavram olmak yerine; sürekli değişen ve dönüşen bir kavram olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.⁵

Güvenliğin sağlanması, güvensizlik ihtimallerinin ortadan kaldırılmasıyla eş anlamlıdır. Nitekim güvensizlik ve güvensizliğin kaynağı olan tehdit kaynakları ortadan kaldırılınca güvenlik sağlanmaktadır. Zira bu sayede insanlara ve toplumlara zarar verecek olan bir şiddet, yokluk ve yoksunluk gibi endişe ve kaygıya neden olacak tehditler ya da tehdit algıları yok edilir.⁶ Bu noktada tehdit kaynağı kadar güvenlik algısı da önemlidir. Arnold Wolfers'in *Belirsiz Bir Sembol Olarak Ulusal Güvenlik* çalışması, güvenlik algılamasının dinamiklerini ortaya koyan önemli bir eserdir. Fakat, güvenlik belirsiz ya da gri bir kavramdır. Bu noktada bir tehdit var olduğu gibi bir de tehdit varmış düşüncesiyle bir algıdan da bahsedilebilir. Bu durum ise güvenliğin objektif ve subjektif olarak ikiye ayrılmasına yol açmaktadır. Objektif güvenlik, tehdidin var olmaması ve subjektif güvenlik, tehdit algısının olmaması demektir.⁷

1.2. Güvenlik Yaklaşımları ve Dönüşümü

Güvenlik, uzun süre boyunca temelde bir devletin güvenliğiyle alakalı bir kavram olarak görülmüştür. Bunun yanı sıra bir güvenlik tehdidinin çözülmesi için de

---

⁴ S. Neil Macfarlane ve Yuen Foong Khong, *Human Security and the UN: A Critical History* (Bloomington: Indiana University Press, 2006), 23-58.

⁵ Emrah Kaya, "Terörle Mücadelede Müzakere Yöntemi: ETA-LTTE-PKK-FARC", Nobel Bilimsel, Ankara, 2022, 12.

⁶ Beril Dedeoğlu, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, 3. Baskı (İstanbul: YeniYüzyıl Yayınları, 2014), 29.

⁷ Arnold Wolfers, "National Security as an Ambiguous Symbol," *Political Science Quarterly*, Vol 67, No 4 (1952), 484-485.

askeri kuvvet kullanımı akla ilk gelen seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte güvenlik, devletle iç içe geçmiş olup klasik, geleneksel ya da dar güvenlik olarak tanımlanmaktadır.⁸

İlerleyen süreçte tehditlerin çeşitlenmesiyle birlikte güvenliğin sadece devletin güvenliğiyle sınırlı olmadığı anlaşılmıştır. Diğer yandan ise askeri gücün bütün tehditleri bertaraf edemediği de kabul edilmiştir. Örneğin ekonomik krizler de bireyler, toplumlar ve devletler için bir güvenlik tehdidi oluştururken; ordu ile bu krizin durdurulması mümkün değildir. Bu noktada yeni ya da geniş güvenlik anlayışı doğmuştur. Ayrıca ortaya çıkan yeni güvenlik kavramı, tehdidin veya savaşın engellenmesinden insanlara refah sağlamaya kadar geniş bir perspektifi içermektedir.⁹

Bu noktada Kopenhag Okulu, dar güvenliği eleştirerek aslında söz konusu kavramın genişlemesi noktasında etkili olmuştur. Bu gelişmeyi etkileyen gelişmelerden biri de güvenliğe olan bakışın değişmesiyle birlikte Soğuk Savaş'ın etkisini yitirmeye başlaması olmuştur. Bu aşamada Kopenhag Okulu'ndan Barry Buzan ve Ole Waever gibi isimler, çalışmalarıyla güvenliğin tekrardan kavramsallaşmasını sağlamıştır.¹⁰ Özellikle Buzan ve Waever'in *İnsanlar, Devletler ve Korku (People, State and Fear)* başlıklı çalışması, güvenlik kavramını yeniden biçimlendiren önemli bir çalışma olarak görülmüştür.¹¹

Kopenhag Okulu; bir süreçte beş boyut ve beş analiz düzeyi üzerinden güvenliğin genişlemesinin sağlamıştır. Mevzubahis beş boyut; askeri, siyasi, ekonomik, toplumsal ve çevresel boyut olarak ayrılmıştır. Beş analiz düzeyi ise insan, topluluk/toplum, ulusal, uluslararası/bölgesel ve küresel olarak adlandırılmıştır. Güvenliğin genişlemesi, kendisiyle birlikte tehditlerin de genişlemesini getirmiştir. Örneğin Soğuk Savaş sürecinde diğer devletler bir tehdit kaynağıyken; 1990 sonrası süreçte çevre sorunları, otoriter yönetimler ve kontrolsüz göçler de tehdit kaynağı olarak kabul edilmiştir. Bu açıdan bakıldığında devlet güvenliği ve askeri yöntemleri

---

⁸ Bilal Karabulut, *Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek* (Ankara: Barış Kitapevi, 2015), 50-52.

⁹ Pınar Bilgin, "Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları," *Stratejik Araştırmalar*, 8(14), (Ocak 2010), 72-75.

¹⁰ Barry Buzan ve Ole Waever ve Jack De Wilde, *Security: A New Framework for Analysis* (Colorado: Lynne Rienner Publishers, 1998), 2-3.

¹¹ Sinem Akgül-Açıkmeşe, "Algı mı, Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri," *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 8, Sayı 30, (2011), 46-48.

gibi dar kapsamlı anlayışın yerine genişletilmiş bir güvenlik anlayışının zemini oluşturulmuştur.¹²

Güvenlik kavramı sürekli olarak değişim ve dönüşüm sürecinde olsa da bazı kavramların önemi, tartışılrsa da değişmemektedir. Örneğin güvenlik uzun yıllar boyunca devletlerin güvenliğiyle eş değerde görüşmüştür. Tarihsel açıdan bakıldığında güvenlik, devletlerin birbirinin tehdit ettiği, birbirlerine meydan okuduğu, egemenliklerine almaya çalıştıkları, iradelerini hâkim kılmayı amaçlandığı veya bağımsızlığın korunması olarak görülmüştür. Ancak sabit bir alanı olmaması nedeniyle dönüşüme devam etmiş ve İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde kurulan sistemle birlikte görece istikrarlı bir hal almıştır. Bu süreçte egemenliğe yönelik meydan okumalar tehdit olarak algılanmaya devam edilirken; askeri güç kullanımı önemini korumaya devam etmiştir.¹³ Soğuk Savaş sonrası dönemde devletin güvenliği ve askeri güç kullanımına dair eleştiriler ve sorgulamalar yoğunluk kazanırken bu durum 11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleşen terör saldırılarından sonra zayıflamıştır. Bu sürecin ardından devletin güvenliği ve askeri kuvvet kullanımının önemi ve hâkim kavramlar olduğu bir kez daha teyit edilmiştir.

Günümüzde güvenliği çeşitli boyutlar ve konular üzerinden ele alan Brauch, güvenlik kavramları üzerinden kimin ile neyin güvenliği ve tehdit kaynaklarını Tablo 1.'de olduğu gibi çerçevlendirmiştir. Tablo 1'de de görüleceği üzere devletler ve devletlerin bir unsuru olan toplumlar ile bireylerin güvenliği önemini korumaya devam etmektedir. Diğer devletler ve terör örgütleri gibi şiddete başvuran aktörlere karşı da askeri güç kullanımını önemini sürdürmektedir.

Tablo 1: Genişletilmiş güvenlik kavramı

Güvenlik kavramları	Gösterilen (kimin güvenliği?)	Risk altındaki değer (neyin güvenliği?)	Tehdit kaynağı/kaynakları (kimden/neden korunma)
----------------------------	--------------------------------------	--	---

¹² Buzan ve Wæver ve de Wilde, *Security: A new framework for analysis.*; Brauch, "Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü," 171-174.

¹³ Ole Waever, "Securitization and Desecuritization," *International Security, Volume III, Widening Security*, ed. Barry Buzan ve Lene Hansen (London, SAGE Publications, 2007), 69-70.

Ulusal Güvenlik [siyasi, askeri boyut]	Devlet	Egemenlik, toprak bütünlüğü	Diğer devletler, terörizm (devlet dışı aktörler)
Toplumsal Güvenlik [boyutu]	Millet, Toplumsal gruplar	Ulusal birlik, kimlik	(Devletler) Milletler, göçmenler, yabancı kültürler
İnsan güvenliği	Bireyler, insanlık	Beka, Hayat kalitesi	Devlet, küreselleşme, küresel çevre sorunları (GEC), doğa, terörizm
Çevresel Güvenlik [boyutu]	Ekosistem	Sürdürülebilirlik	İnsanlık
Cinsiyet güvenliği	Cinsiyet ilişkileri, yerli halk, azınlıklar	Eşitlik, kimlik, dayanışma	Ataerkillik, totaliter/erktekelci kurumlar (hükümetler, dinler, elitler, kültür), hoşgörüsüzlük

Kaynak: Brauch, “Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü,” 174.

Kopenhag Okulu'nun ve Brauch'ın tablosunda belirtilen unsurların dışında çeşitli güvenlik kavramlarından da bahsedilebilir. Örneğin bilgisayarın, akıllı telefonların ve internetin insanların hayatına dahil olduğu bir süreçte siber güvenlik ve yapay zeka gibi kavramlar da ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca 1990'lardan sonra liberal değerlerin küresel sistem içinde ağırlığının artması, bilişim ve teknolojiye yaşanan gelişmeler sayesinde küreselleşmenin hızlanması ve kapitalizmin hâkim ekonomik model olması gibi gelişmeler de güvenlik kavramının farklı boyutlarda algılanmasına neden olmaktadır.

Görüleceği üzere güvenlik kavramı, gri bir kavramdır. Ayrıca kavram üzerinde araştırma yapan uzmanların, farklı yaklaşımlar benimsedikleri de görülmektedir. Bazı uzmanlar için güvenlik; üzerinde tartışılmaz ve devletlerin kontrolünde olan bir faktördür. Ancak bazı uzmanlar ise devletlerin kendi güvenliğini, bir araç olarak kullandığını iddia ederek kavrama, politikalara ve sürece eleştirel yaklaşabilmektedir. Bu nedenle güvenliğin tehdit kaynaklarına bağlı olarak da sürekli bir şekilde değişeceği ve dönüşeceği söylenebilir.

1.3. Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi

Güvenliğin yaşadığı süreç değişimine bağlı olarak çeşitli eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Yine Kopenhag Okulu, güvenliğe eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşarak güvenlikleştirme kavramını literatüre kazandırmıştır. Kopenhag ekolü temelde güvenlik tehditlerinin söylem yoluyla nasıl inşa edildiğine odaklanılmaktadır.¹⁴ Peki, güvenlikleştirme nedir? Öncelikle güvenlik, bir olayı ya da sorunu belirli kuralların dışına götürmektedir. Yani, güvenlik gibi sihirli bir kavramın kullanılmasıyla birlikte bir konu siyaset üstü bir mevzuya dönüştürülmektedir.

Güvenlikleştirmenin bir açıdan siyasallaştırmanın bir üst versiyonu olduğu ya da siyaset içinde araçsallaştırıldığını söylemek yanlış bir önerme olmayacaktır. Bu bağlamda kamusal bir konu ya da sorun, siyasallaştırılmamıştan siyasallaştırılmışa ve ardından güvenlikleştirilmiş uzanan bir yelpazede yer alabilir. Siyasallaştırılmamıştan kasıt devletin bununla ilgilenmediği ve hiçbir şekilde kamuoyu tartışması yapılmadığı ve üzerinde karar alınmadığı anlamına gelmektedir. Siyasallaştırılmış bir sorun veya konu; kamu politikasının bir parçası olduğu, hükümet kararı ve kaynak tahsis edilmesi anlamını taşımaktadır. Son olarak güvenlikleştirme, bir konunun ya da sorunun acil olduğu ve hızlı önlemler gerektirdiği, bu kapsamda siyasi prosedürün dışındaki faaliyetlere ve yöntemlere meşruiyet kazandırması amaçlanan varoluşsal bir tehdit anlamına da gelmektedir.¹⁵

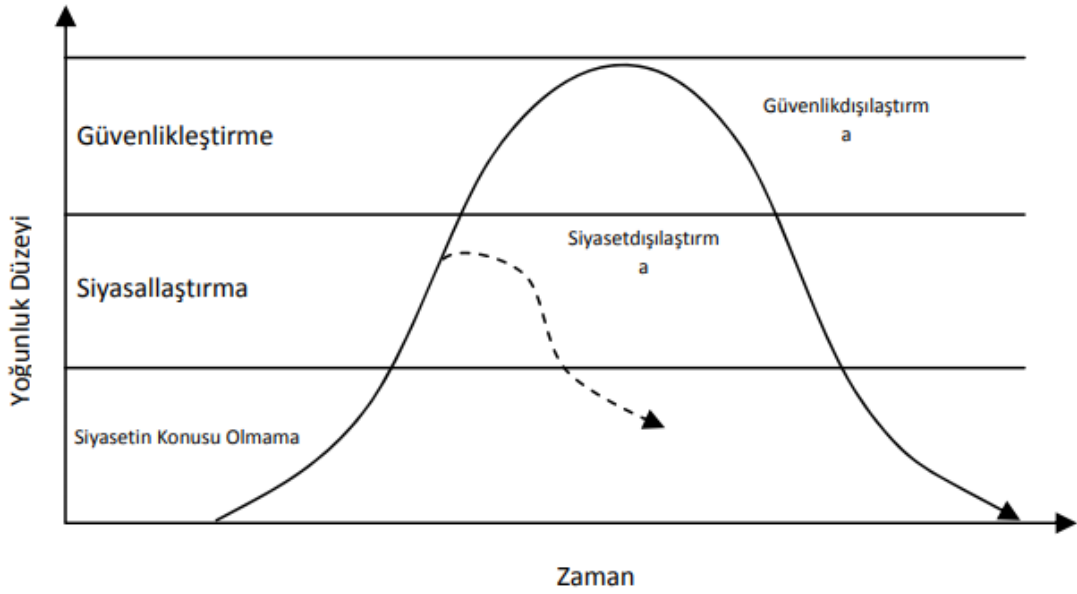
Grafik 1: Sorunların güvenlikleştirme süreci

---

¹⁴ Fulya Hisarhoğlu, “Güvenlikleştirme”, Güvenlik Yazıları Serisi, No.24, (Ekim 2019), 1, 13 Aralık 2022 tarihinde https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/11/Guvenliklestirme_FulyaHisar!%C4%B1oglu_v.1.pdf adresinden erişildi.

¹⁵ Buzan ve Waever ve de Wilde, *Security: A New Framework for Analysis*, 23-24.

Kaynak: Nebi Miş, “Güvenlikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenlikleştirilmesi,” *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6/2 (Temmuz 2014), 350.

Kısaca güvenlikleştirme, bir durumu belli amaçlar çerçevesinde tehdit konumuna sokan sözel anlatım şeklidir. Bu noktada söz-edim ön plana çıkmaktadır. Zira güvenlik, ulusal çıkardan ayrı bir konu değildir. Yani bir devlet, çıkarlarını korumak, rakiplerinin müdahale etmesinin önüne geçmek ve bunu sürdürülebilir hale getirmeyi amaçlamaktadır. Bu süreçte söyleyiş bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir kamu yetkilisi veya siyasi karar alıcı, sihirli kelime olan güvenliği kullanarak konuyu özel bir alan içine sokmaktadır. Bu bağlamda da gerekeni yapmak için çeşitli yetkiler ve gerekli olan tüm araçları kullanma hakkını talep etmektedir.¹⁶ Böylelikle konu, belirlenen çerçevenin dışına çıkartılarak özel veya politika üstü bir yere yerleştirilmektedir. Ayrıca tehdit olarak gösterilen konuya bir aciliyet ya da öncelik kazandırılmaktadır. Bu sayede güvenlik, istikrar ve zenginlik gibi pek çok şey söz konusu kavramla ilişkilendirilerek durumun olağanüstü araçlar ya da tedbirlerle çözülmesine dair meşruiyet yaratması amaçlanmaktadır. Ancak söz-edim, güvenlikleştirme için yeterli değildir. Toplumun ya da dinleyicinin de bunu kabul etmesi zaruridir. Bu noktada güvenlikleştirilen konunun akademik veya rasyonel analizi, konunun ya da tehdidin olağanüstü tedbirler gerektiren bir sorun olup olmadığını incelememektedir. Sadece konunun güvenlik sorunu olarak kurgulanması ve inşa edilmesine odaklanmaktadır. Bu sebeple analiz sürecinde öne çıkan vurgu

¹⁶ Waever, “Securitization and Desecuritization,” 73.

politik gruplar ve söylemlerdir. Yani güvenlikleştirme çalışmaları, (1) kimin güvenlikleştirdiği, (2) hangi konuyu güvenlikleştirdiği ve (3) kimin için hangi referansları kullanarak (4) neden, şartlar ve sonuçlar çerçevesinde süreci incelemektedir.¹⁷

Güvenlikleştirme sürecinde devletler ya da yönetimler, çeşitli argümanları araç olarak kullanabilmektedir. Bu noktada aslında kimlik gibi çeşitli unsurların ön plana çıktığı söylenebilir. Zira bir sorunun güvenlikleştirilmesinin halka kabul ettirilebilmesi için bu yöntemi kullanmaktadır. Örnek olarak İran ve Suudi Arabistan gibi ülkeler dini referansları politize etmektedir. Bunun karşısında ise ABD ve Fransa gibi ülkeler, liberal değerleri kullanırken Sovyetler Birliği, ideolojiyi ve güvenliği siyasallaştırmaktadır. Zira ayrıntıya bakıldığında aslında bu devletlerin kendi varlıklarını ve güvenliklerini bu kavramlarla eş değer gördükleri ve toplumu söz konusu kimlikler üzerinden inşa ettikleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle sorun, varoluşsal bir tehdit olarak lanse edilmektedir.¹⁸

Bir güvenlikleştirme örneği olarak ABD'nin 11 Eylül saldırıları sonrası takındığı tutum ve siyasilerin söylemler gösterilebilir. Zira 11 Eylül saldırıları bir terör saldırısı olarak dünya gündemine oturmuştur. Ancak dönemin ABD Başkanı George Bush, yaptığı konuşmada “Şer Üçgeni”nden bahsetmiştir. Bu noktada Bush, düşmanlarının sadece terör örgütleri olmadığını, aynı zamanda Afganistan, Irak ve İran gibi devletler olduğunun mesajını vermiştir. Bu devletlerin ve yönetimlerin, terör örgütlerine saldırı düzenleyebilmeleri için çeşitli destekler verdiğini iddia etmiştir. Bu algı daha sonra 2001 Afganistan ve 2003 Irak müdahalelerini beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte söz konusu dönemde ABD, sadece dış politikayı ve tehdit algısını değil; iç politikayı ve güvenlik önlemlerini de buna göre dizayn etmiştir. Özellikle ülke içinde çıkarılan Vatanseverlik (Patriot) Yasası kapsamında ülkede yargının etkisi sınırlandırılmış, yürütmenin ve güvenlik gücünün yetkisi arttırılmıştır.¹⁹

Söz konusu çerçeveden bakıldığında devletlerin ve yöneticilerin temel olarak nasıl hareket ettikleri ve bir konuyu güvenlikleştirdikleri açık bir şekilde görülmektedir. Bu noktada dikkat çeken iki ayrıntıdan bahsetmek mümkündür.

---

¹⁷ Başar Baysal ve Çağla Lüleci, “Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi,” *Güvenlik Stratejileri*, Yıl: 11, Sayı: 22, Ekim 2015, 74-77.

¹⁸ Buzan ve Waeber ve de Wilde, *Security: A New Framework for Analysis*, 25.

¹⁹ Hisarhoğlu, “Güvenlikleştirme,” 3.

Öncelikle güvenlikleştirme, bir politikayı meşrulaştırma noktasında bir araçtır. Örneğin ABD hem kendi kamuoyuna hem de dünyaya tehdit olarak lanse ettiği Irak'taki yönetimin kimyasal ve biyolojik silahlar geliştirdiği iddia etmiştir. Lakin ABD'nin müdahalesinden sonra Irak'ta herhangi bir nükleer ve biyolojik silahın bulunmadığı ortaya çıkmıştır. İkinci ayrıntı ise güvenlik-özgürlük dengesi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Zira demokratik ve liberal değerleri benimsediğini söyleyerek özgürlükler ülkesi olduğunun propagandası yapan ABD de normal şartlarda Vatanseverlik Yasası'nı halk tarafından kabul edilmeyeceği söylenebilir. Lakin güvenlikleştirme ile Bush yönetimi insan hakları ve özgürlüklerini askıya aldıkları bir kararı hayata geçirebilmiştir. 11 Eylül saldırılarının yaratmış olduğu güvenlik-tehdit algısının yardımıyla ABD'li karar alıcılar, güvenlik-özgürlük dengesini güvenlik lehine bozabilmiştir. Bu durum güvenliğin bir noktada nasıl araçsallaştırıldığıнын özetidir.

Bu noktada dikkati çeken faktörlerden biri de güvenlikleştirilen kavrama herhangi bir eleştiri getirilip getirilmeyeceğidir. Özellikle siyasal karar alıcılar güvenlikleştirdikleri konuların eleştirilmesini istememektedir. Bu nedenle güvenlikleştirme, bir noktada meşrulaştırma aracı olarak da kullanıldığı söylenebilir. Ancak ideolojik ya da rasyonel gerekçelerle eleştirilerini sürdüren ve güvenlikleştirme sürecine karşı çıkan grupların, toplum nazarında yönetim tarafından düşmanlaştırılması ve şeytanlaştırması sürecinden de bahsedilebilir. Bunun nedeni ise muhalif kesimleri baskı altına alarak konunun güvenlik dışına çıkmasını engellemektir. Bu noktada önemli olan ayrıntı ise bir sorunun normal prosedürden kurtarılması ve öncelik tanınması için güvenlikleştirilmesi toplumun rızasıyla olduğu gibi zorlama yoluyla da gerçekleştirilebilmesidir.²⁰ Örnek olarak, ABD'nin Irak'a müdahale gerekçesi sürecinde bu ülkede kimyasal ya da nükleer silahların imha edildiği bilinmekteydi. Ancak ABD'nin güvenlikleştirme sürecinde diğer olumsuz sesleri bastırması sayesinde müdahaleye zorla da olsa bir zemin hazırlanmıştır. Müdahaleden bir süre sonra Irak'ta söz konusu silahların olmadığı anlaşılmıştır. Bu durum istihbarat hatası olarak sunulsa da aslında tam olarak güvenlikleştirme sürecinin bir özetidir.²¹

---

²⁰ Buzan ve Waever ve de Wilde, *Security: A New Framework for Analysis*, 25.

²¹ Glenn Kessler, "The Iraq War and WMDs: An intelligence failure or White House spin?," *The Washington Post*, 22 Mart 2019, <https://www.washingtonpost.com/politics/2019/03/22/iraq-war-wmds-an-intelligence-failure-or-white-house-spin/>, (Erişim Tarihi: 18.12.2022).

Zira görüleceği üzere Irak müdahalesi sürecinde güvenlikleştirme kurallarının çiğnenme sürecini meşrulaştırmıştır.²²

1.3.1. Güvenlikleştirmenin Öğeleri

Güvenlikleştirme sürecinin temel olarak üç ögesi bulunmaktadır. Bunlar ilk olarak güvenlikleştirme nesnesidir. Yani güvenlikleştirilmesi planlanan veya istenen bir sorun veya konudur. Güvenlikleştirmenin nesnesinin ne olduğuna dair soru üzerinden şekillenmektedir. İkincisi güvenlikleştirmeyi sağlayan aktördür. Yani bir sorun veya konuyu bir tehdit olarak ortaya koyan aktördür. Güvenlikten bahseden kişinin kim olduğu sorusu üzerinden ele alınmaktadır. Bu aktör, genel olarak devlet veya siyasi elitlerdir. Üçüncüsü ise işlevsel aktörlerdir. Yani faaliyetleri güvenlik oluşturma üzerinde önemli etkileri olan aktörlerdir. Bu aktörler arasında en yaygın olanları; yazılı, görsel ve son yıllarda etkisini arttıran sosyal medyadır.²³

Güvenlikleştirme nesnesi temelde bir konunun ya da sorunun siyasallaştırma ve güvenlik çerçevesinde ele alınmasını amaçlamaktadır. Bu durum sayesinde yönetimler, konu veya sorun karşısında istedikleri aracı ve yöntemi kullanabilecekleri meşruiyeti elde edebilmektedir. Bu bağlamda güvenlikleştirme sürecinde nesnenin büyüklüğü ve seviyesi analiz için büyük önem taşımaktadır. Analiz için ise mikro, orta ve makro olmak üzere farklı düzeyler bulunmaktadır. Mikroda bireyler ya da küçük gruplar dikkate alınmaktadır. Orta düzeyde bir ulus, medeniyet, toplum gibi gruplara önem verilmektedir. Son olarak makro düzeyde uluslararası kamuoyu gibi faktörler dikkate alınmaktadır. Bu durum ayrıca elde edilecek olan meşruiyet üzerinde de belirleyicidir. Örnek olarak bir bireyi ikna etmek zor olabilmektedir. Benzer şekilde uluslararası toplumu da ikna etmek çok zordur. Bu nedenle bu iki düzeyde güvenlikleştirmenin gerçekleşmesi oldukça zordur. Ancak orta düzeyde genellikle bir kimliğe sahip olan toplum olduğu için güvenlikleştirme daha kolay gerçekleşmektedir. Bu nedenle devletler, çoğunlukla orta düzeyi dikkate alarak güvenlikleştirme gerçekleştirmektedir.²⁴

---

²² Buzan ve Waever ve de Wilde, *Security: A New Framework for Analysis*, 25.

²³ Thierry Balzacq, "The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context," *European Journal of International Relations*, Cilt: 11, Sayı: 2 (2005), 178.

²⁴ Baysal ve Lüleci, "Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi," 77-78.

Ancak güvenlikleştirilen nesneye ilişkin çeşitli eleştiriler bulunmaktadır. Özellikle dikkat edilmesi gereken ayrıntı güvenlikleştirmenin yarattığı olumsuz etkidir. Güvenleştirme ile yönetimler belirli olan prosedürün dışına çıkmakta ve olağanüstü araçlar kullanabilmektedir. Bu noktada güvenlikleştirmenin sosyal kalkınma, insan hakları ve yönetim reformu gibi konularda istenmeyen ve olumsuz bir etkisi olmuştur.²⁵ Ayrıca devletlerin güvenlikleştirmeyi rızaya dayalı olarak yapmasının yanı sıra zorla da yapıyor olması bu noktada muhalif kesimlerin sindirilmesine yol açabilmektedir. Diğer yandan bir devlet güvenlikleştirdiği nesne üzerinde hâkim konuma ulaşmaktadır. Özellikle yönetici elitlerin istediği soruna dair özel hak nedeniyle oyunun kurallarını istediği zaman değiştirebileceğine dair bir algıya kapılması muhtemeldir. Bu nedenle iktidar sahipleri, sürekli olarak çeşitli konuları güvenlikleştirerek üzerinde kontrol sahibi olmaya çalışabilir.²⁶ Tabii bu durum, genel olarak yöneticilerin demokratik değerlere ve insan haklarına ne kadar bağlı olduğuyula değişkenlik gösterebilir. Zira otoriter bir yönetim her şeyi güvenlikleştirerek iktidarını güçlendirmeye çalışacağı söylenebilir. Örnek olarak siyasi yönetimlerin ülkelerin etrafını duvarlarla çevrelemesi hem maddi hem de toplum üzerinde yarattığı algı nedeniyle toplumun büyük bir kısmının onaylamayacağı bir durumdur. Ancak göç ve göçmen mevzusunun devletler tarafından güvenlikleştirilmesi neticesinde şehirler duvarlarla çevrelenilmekte ve girişler pasaport uygulamasına tabi olabilmektedir.²⁷

İkinci olarak güvenlikleştiren ya da güvenlikleştirici aktöre bakıldığında konuyu ya da sorunu, olağanüstü yetkiler almak ve meşruiyetini arttırmak için genel olarak kullanan aktörler arasında siyasi karar alıcılar, bürokratlar ve baskı gruplar ön plana çıkmaktadır. Bu aktörler uluslararası örgütlerden bireye kadar geniş bir yelpazeyi içerebilmektedir. Bu nedenle kimin yaptığını belirlemek zorlaşabilir. Ancak bunu aktörleri salt bir birey üzerinden okumak da sağlıklı olmayacaktır. Zira bireyin arkasında bir güç ve destek bulunmaktadır. Ancak karar alma süreçlerinde, karar alıcı isme karşı çeşitli aykırı sesleri bulunduğu da bilinmektedir. Bu durum ise aktörü bir yapı olarak lanse etmenin sorunlu olduğunu göstermektedir.²⁸

---

²⁵ Jonathan Fisher ve David M. Anderson, "Authoritarianism and the securitization of development in Africa," *International Affairs*, 91: 1 (2015), 131.

²⁶ Waever, "Securitization and Desecuritization," 73.

²⁷ Scott D. Watson, *The Securitization of Humanitarian Migration: Digging moats and sinking boats*, (New York: Routledge, 2009), 15.

²⁸ Baysal ve Lüleci, "Kopenhag Okulu ve Güvenleştirme Teorisi," 79-80.

Güvenlikleştirici bir aktör, sorunu veya konuyu güvenlikleştirirken izleyicinin seferber hale gelmesi ve dikkatini çekebilmek için analogi, benzerlik, tarihi referans, demagoji ve kinaye gibi yöntemleri kullanabilir. Ayrıca zamanlama oldukça önem taşımaktadır. Özellikle kitlelerin daha kolay etkilenebileceği zaman dilimlerini seçmek güvenlikleştiriminin olumlu sonuçlanmasına yol açacaktır.²⁹

Güvenlikleştirme sürecinde güvenlikleştirme nesnesi ile güvenlikleştirmeyi sağlayan aktör arasında önemli bir bağ bulunmaktadır. Ayrıca öğeler arasında sayılmayan ikna edilmesi gereken toplum veya dinleyicilerin de nesne ile arasında ilişki bulunmaktadır. Baysal ve Lülecı bu ilişkiyi şu şekilde özetlemektedir:³⁰

“...birçok güvenlikleştirme eyleminde referans nesnesi ve güvenlikleştirici aktör aynıdır. Ya da güvenlikleştirici aktör, kendisini de referans nesnelere içerisinde gösterir. Özellikle söz konusu devlet olduğunda devlet temsilcileri devleti de referans nesnesi olarak gösterir. Devlet bu durumda hem güvenlikleştirici, hem de referans nesnesi konumuna girer. Bu durum güvenlikleştirme eyleminin başarısını kolaylaştıracaktır, çünkü güvenlikleştiricinin kendisini de tehdit eden bir durumu güvenliklestirmesi ona daha fazla meşruiyet kazandıracaktır. Buna ek olarak, birçok güvenlikleştirmede referans nesnesi ile dinleyiciler (hedef kitle, konunun bir güvenlik tehdidi olduğu konusunda ikna edilmesi gereken kitle) de aynı grup olabilmektedir. Örneğin bir ülkenin vatandaşları, güvenlikleştirici tarafından hem tehdit altındaki referans nesnesi olarak gösterilip, hem de ikna edilmesi gereken hedef kitle olabilmektedir.”

Son olarak güvenlikleştirme sürecinin en önemli araçlarından biri işlevsel aktörlerdir. Yukarıda ele alındığı gibi güvenlikleştirilen nesnelere “varoluşsal olarak tehdit altında olduğu görülen ve meşru bir hayatta kalma iddiasına sahip olan şeylerdir.” Bunun karşısında ise bunu ilan eden kişi, yani “bir şeyi varoluşsal olarak tehdit altında ilan ederek sorunları güvenlikleştiren aktörler” güvenlikleştirici aktörlerdir. Ancak işlevsel aktörler, nesneye göre değişebilmektedir. Örneğin çevre konusunda sivil toplum örgütleri ve şirketler veya ekonomide şirketler etkilidir. Bu nedenle işlevsel aktörler sektöre özgüdür. Ayrıca sürece etki eden basın yayın organları ile akademisyenlerden de bahsedilebilir. İşlevsel aktörlerle ilgili Floyd ayrıca şu tespitleri yapmaktadır:³¹

1. Güvenlikleştiriminin gidişatını olumlu ya da olumsuz yönde etkilemeye çalışan bireyler ve gruplardır.

²⁹ Balzacq, “*The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context*,” 179-182.

³⁰ Baysal ve Lülecı, “Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi,” 80. Doğrudan alıntı yapıldığı için metindeki yazım yanlışları düzeltilmemiştir.

³¹ Rita Floyd, “Securitisation and the function of functional actors”, *Critical Studies on Security*, 9(2) (Ekim 2021), 84-90.

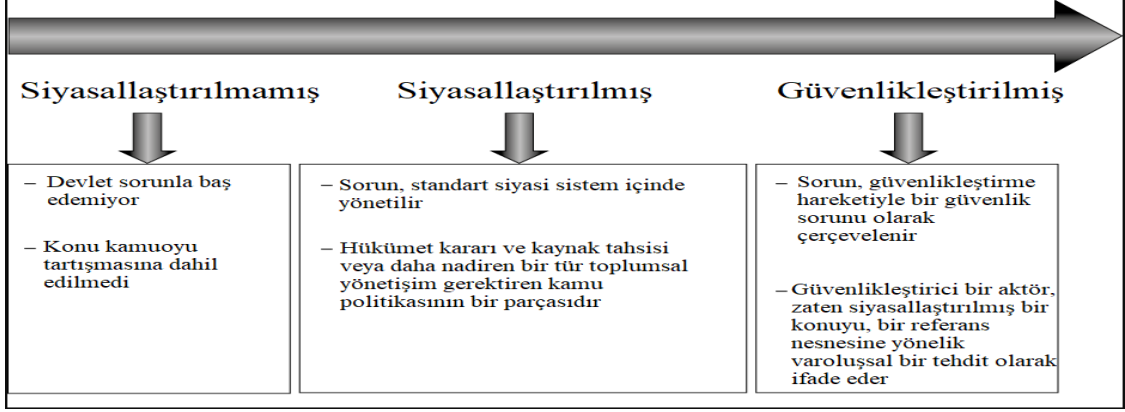
2. İşlevsel aktörler, güvenlikleştirmenin referans nesnesi veya tehdit unsuru olmadıkları durumlarda güvenlikleştirmeleri veto etmekte ya da onaylamaktadır. Güvenlikleştirici söz edimlerinin muhatapları olarak izleyicilerden işlevsel olarak farklıdır.
3. İşlevsel aktörler, güvenlikleştirmeyi ne kendileri ne de bir başkası tarafından başlatmaya veya engellemeye çalışmazlar; bunun yerine mevcut güvenlikleştirme süreçleri hakkında yorum yaparlar. Bu aktörler, işlevsel olarak güvenlikleştirici aktörlerden, güvenlikleştirme talebinde bulunanlardan ve güvenlikleştirme ön alıcılarından farklıdır.
4. Bazı işlevsel aktörler sektöre özgüdür, ancak birçok işlevsel aktör tüm sektörlerde mevcuttur.
5. İşlevsel aktörlerin sayısı, belirli bir toplumun ne kadar özgür olduğuna bağlı olarak artmaktadır.

1.3.2. Güvenlikleştirme Süreci

Güvenlikleştirme genel olarak güvenlikleştirici aktörün, bir konu ya da sorun üzerinde söylem geliştirmesi ve dile getirmesinin ardından toplumun veya dinleyicilerin bunu kabul etmesi sürecidir. Söz konusu kabul, meşruiyetin verilmesi demektir. Bu noktada güvenlikleştirici aktör, olağan prosedürün dışına çıkarak olağanüstü araçları kullanmaktadır. Güvenlikleştirme süreci, çeşitli dinamikler çerçevesinde Şema 1’de görüldüğü şekilde ilerlemektedir.

Tablo 2’de görüleceği üzere güvenlikleştirici aktör olarak kabul edilen devletler için bir konu veya sorun herhangi bir tartışma mevzusu değildir. Devletler, önce konuyu siyasallaştırmaktadır. Siyasallaşan konu, olağan bir düzen içinde çözülmesi gerekmektedir. Lakin devletler, varoluşsal bir tehdit olarak sundukları sorunu hayati bir tehdit veya konu olarak tanımladıkları için belirli yasal formun dışına çıkarmakta ve bu çerçevede çözmeye çalışmaktadır.

Tablo 2: Güvenlikleştirme süreci

Kaynak: Antonia Does, *The Construction of the Maras: Between Politicization and Securitization*, (Genève: Graduate Institute Publications, 2013), 20 Aralık 2022 tarihinde <https://books.openedition.org/iheid/719> adresinden erişildi.

Kopenhag Okulu'na göre güvenlikleştirme süreci iki aşamaya dayanmaktadır. İlk aşama, sorunun veya konunun tasviriyle alakalıdır. Ancak ikinci aşama daha önemlidir. Bu noktada toplumun veya izleyicinin belirli bir referans nesnesinin gerçekten de varoluşsal olarak tehdit altında olduğuna ikna olmasına ve bunu kabul etmesine bağlıdır. Bu durum güvenlikleştirmenin de başarısıyla ilgilidir. İknanın dinleyicilerin ne kadarını ve hangi seviyede ikna ettiği, güvenlikleştirmenin başarısı noktasında önem taşımaktadır.³²

Bu süreçte güvenlikleştirme temel olarak güvenliğin siyasileştğini savunmaktadır. Burada yatan temel kriter ise bunun bir seçim ya da tercih olduğudur. Zira sorunlar, otomatikman bir güvenlik tehdidi olmayabilir. Güvenleştirici aktörler bunu tercih etmekte yani seçmektedir. Yani seçim, güvenliğin siyasileşmesine yol açmaktadır. Bu durum seçimlerin objektif olmadığını, objeler arası bir değerlendirmenin sonucu olduğunu göstermektedir. Özellikle güvenlik kelimesinin kullanılmasının sağladığı otorite, özgürlüklerin kısıtlanması gibi kullanılan araçlara meşruiyet kazandırmaktadır. Ancak burada etik-politik tartışma başlamaktadır.³³

Kopenhag Okulu'nun üzerinde durduğu ayrıntılardan biri de kolaylaştırıcı koşullardır (facilitating conditions). Sorunun veya konunun önemi, eylemin niteliği, güvenlikleştirici aktörün konumu, tehdit algısı ve tarihsel referanslar kolaylaştırıcı faktörler arasında sayılabilir. Bu noktada içsel (dilsel) ve dışsal (toplumsal) olarak iki kolaylaştırıcı bulunmaktadır. Güvenleştirici aktörün dili ve toplumun tehdide olan

³² Does, *The Construction of the Maras: Between Politicization and Securitization*.

³³ Bilgin, "Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları," 82-83.

tarihi bakışı kolaylaştırıcı faktörlerdendir. Ancak Kopenhag Okulu söz konusu kavramı derinlemesine incelemeye inemediği için çeşitli eleştiriler almıştır.³⁴

1.4. Jeopolitik Teoriler

Coğrafyanın devletlerin siyasi yönelimlerine olan etkisini ifade eden jeopolitik kavramı, ilk olarak İsveçli siyaset bilimci Rudolf Kjellen tarafından kullanılmıştır.³⁵ Friedrich Ratzel ve Karl Haushofer gibi isimler de klasik jeopolitik teorisyenler noktasında akla gelen ilk isimler olarak bilinmektedir.

Bu anlamda coğrafyanın ülkelerin bölgesel ve küresel güç merkezleriyle olan münasebetlerine yön verdiğini ve bu yönelimlerin devletlerin bekasını etkilediğini ifade etmek mümkündür. Anlaşılacağı üzere jeopolitik, ülkelerin coğrafi konumlarını merkeze almakta ve dış politika yönelimleri esnasında da coğrafya faktörünü göz önünde bulundurmalarına dayanmaktadır.

Bu anlamda jeopolitik teorilerin coğrafyaya yönelik ciddi çalışmalar geliştirdikleri bilinmektedir. En temelde klasik jeopolitik teoriler denildiğinde üç kuram akla gelmektedir. Bunlar ise Kara Hakimiyeti Teorisi, Kenar Kuşak Teorisi ve Deniz Hakimiyeti Teorisi'dir.

Halford Mackinder tarafından geliştirilen Kara Hakimiyeti Teorisi, dünyanın kalpgâhı olan Avrasya'ya egemen olan gücün küresel hakimiyet iddiası bağlamında avantaj elde edeceğini varsaymaktadır. Bu yaklaşım doğrultusunda Mackinder, "Kim Doğu Avrupa'ya hükmederse kalpgaha hâkim olur, kim kalpgaha hâkim olursa dünya adasına hükmeder, kim dünya adasına hükmederse dünyaya hâkim olur." şeklindeki çıkarımıyla karalara egemen olmanın küresel liderlik noktasındaki önemine dikkat çekmiştir.³⁶

Yine kara gücüne ehemmiyet atfeden; fakat Mackinder'in teorisine eleştirel bir perspektifle yaklaşarak itirazını dile getiren Nicholas Spykman ise Kenar Kuşak Teorisi'ni kuramsallaştırmıştır. Bu anlamda Spykman da tıpkı Mackinder gibi Avrasya'ya egemen olunması gerektiğini düşünmektedir. Bununla birlikte Spykman,

---

³⁴ Baysal ve Lüleci, "Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi," 82-83.

³⁵ Alexandre Defay, *Jeopolitik* (Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005), s. 7.

³⁶ Halford J. Mackinder, *Democratic Ideals and Reality* (New York: Norton Library, 1962), s. 8.

Avrasya'ya egemen olmak için “Dünya Adası”na değil; “Kenar Kuşak”a egemen olunması gerektiğini belirtmiştir.

Bu kapsamda Spykman, dünyanın kalpgâhını kuşatmak-çevrelemek gerektiğini savunan bir yaklaşım ortaya koymuştur. Yani Spykman'a göre, dünyanın kalbinin değil; çevresinin kontrol altına alınması gerekmektedir. Dolayısıyla Spykman'ın ortaya koyduğu söz konusu kuram, bir kuşatma/çevreleme stratejisini içermektedir. Bu çerçevede “Kenar Kuşak”, Ortadoğu ülkelerini, Hindistan'ı ve Çin'i kapsamakta ve bu coğrafyalarda üstünlük elde eden aktörün küresel liderlik boyutunda ciddi bir avantaj elde edeceğini varsaymaktadır.

1.5. Deniz Hakimiyet Teorisi

Öte yandan klasik jeopolitik teorisyenlerden Alfred Thayer Mahan, Mackinder ve Spykman'a kıyasla çok daha farklı bir yaklaşım geliştirmiştir. Mahan'a göre, kara gücünün başarısı, deniz gücüyle desteklenmediği sürece herhangi bir anlam ifade etmemektedir. Bu çerçevede Mahan, küresel güç iddiasında bulunan aktörlerin deniz gücü olması gerektiğini ve özellikle de okyanusları kontrol altına alması gerektiğini belirtmektedir.

Bu çerçevede Mahan, deniz hakimiyetinin devletlerin dış politikasının temel kuralı olduğunu belirtmiştir.³⁷ Nitekim gerek Britanya İmparatorluğu'nun gerekse de ABD'nin küresel liderliğinde denizlerin belirleyici bir role sahip olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Hatta bu yöndeki örnekleri Roma'ya kadar gerilere götürerek çoğaltmak mümkündür.

Mahan'ın bahse konu olan teorisini açmak gerekirse, Mahan'a göre, okyanuslarda hareket etmek karalara kıyasla çok daha kolaydır. Zira bir noktada okyanuslar, karaları kuşatmaktadır. Bu yadsınamayacak bir jeopolitik gerçekliktir. Bu yüzden de Mahan, okyanuslara erişim imkânı bulunan aktörlerin küresel güç olma potansiyelini barındırdıklarını net bir biçimde dile getirmiştir.³⁸ Deniz egemenliğinden

---

³⁷ Zbigniew Brzezinski, *Büyük Satranç Tahtası*, çev. Yelda Türedi, İnkılap Yayınları, İstanbul 2005, s. 9.

³⁸ Yasin Avcı, “Soğuk Savaşın Klasik Jeopolitik Teorilerin Uygulanmasına İmkân Veren Doğası ve ABD Dış Politikasının Soğuk Savaş Dönemindeki Seyri”, *Uluslararası İlişkilerde Jeopolitik Teoriler ve Pratikler*, der., Şefika Mangır, İksad Yayınevi, Ankara 2020, s. 92

yoksun bir küresel liderliğin ise gerçekçi olmadığını savunan bir yaklaşım ortaya koymuştur.

Esasen İngiltere'nin bir deniz gücü olmasıyla küresel liderlik rolünü üstlenmesi arasında paralellik bulunmaktadır. Benzer bir durum, ABD açısından da geçerlidir. Dolayısıyla Mahan'ın tespitlerinin ve öngörülerinin haklılık payının bulunduğunu öne sürmek abartılı bir yorum olmayacaktır.

Mahan'ın *Deniz Gücünün Tarih Üzerine Etkisi: 1660-1783* başlıklı eseri, deniz gücünü milletlerin refahı ve zenginliği noktasında kilit bir unsur olarak nitelendirmektedir. Nitekim dünya yüzeyinin %70'ini denizlerin oluşturduğu düşünüldüğünde, Mahan'ın varsayımının önemi daha iyi anlaşılabilir.

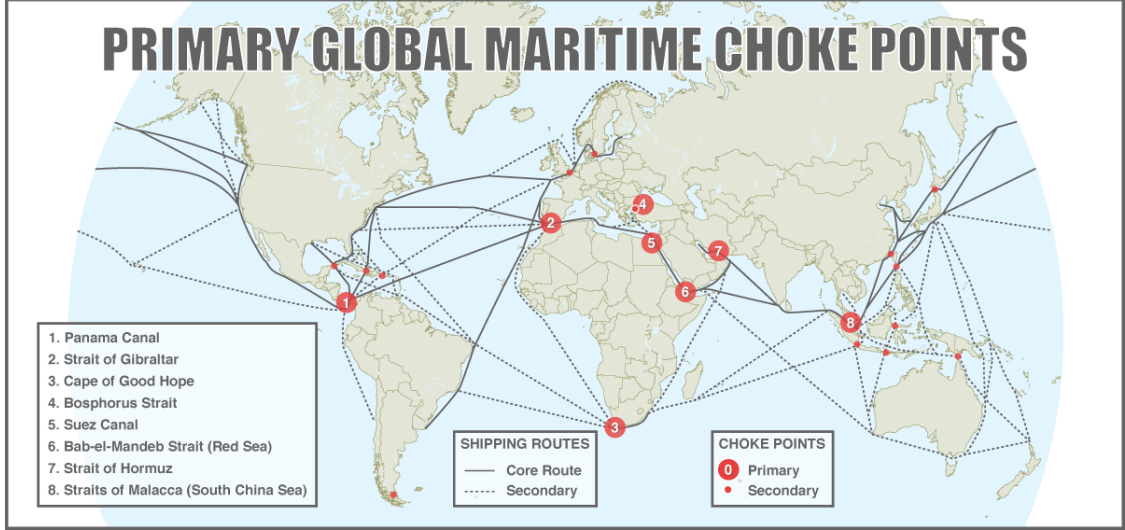
Bu kapsamda deniz gücünün uluslararası ticareti, ticaret yollarını ve bu yolların güvenliğini etkilediğini ve bu anlamda aktörlere ciddi bir üstünlük sağladığını iddia etmek mümkündür. Bu da güçlü bir donanmayı, deniz üslerinin önemini ve ikmal noktalarının önemini ön plana çıkarmaktadır. Bu çerçevede Betül Algür-Murat Ercan ikilisi, Mahan'ın yaklaşımını şu sözlerle özetlemiştir:³⁹

“Mahan'a göre, açık denizler kıtaları birbirine bağlayan engin ovalardır, bu yollara hâkim olan dünya ulaşımının kontrolünü elinde tutar. Denizden kuşatılan bir ülke, yenilmez bir kara ordusu ile karşı karşıya kalan bir ülkeden çok daha büyük risk altındadır. Adalar ise, coğrafi özellikleri açısından jeopolitik ve jeostratejik bir önem taşımaktadır. Diğer ülkelere olan izole konumları, adanın etrafındaki karasuları kaynaklarının getirmiş olduğu ekonomik kazanım, deniz ticareti, enerji kaynaklarının taşınması ve askeri stratejik hamleler açısından uluslararası düzeyde savaşa varacak krizlerin oluşmasına neden olan adalar, devletlerin dış politikalarını temelden etkileyebilecek öneme sahiptirler.”

Görsel 1: Küresel denizciliğin tıkanma noktaları

---

³⁹ Betül Algür-Murat Ercan, “Deniz Hâkimiyet Teorisi Kapsamında Doğu Akdeniz ve Kıbrıs Jeopolitiği'nin Türkiye'ye Etkileri”, *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 2021, s. 200.

Kaynak: AJOT, “Global Maritime Choke Points”, 30 Mart 2023 tarihinde <https://ajot.com/premium/ajot-global-maritime-choke-points> adresinden erişildi.

Mahan, konuya ilişkin kaleme aldığı eserlerinde deniz gücünü altı unsur çerçevesinde temellendirmiştir. Bahsi geçen unsurlar ise şunlardır: Coğrafi konum, fiziki yapı, toprakların genişliği, nüfus sayısı, milli karakter ve hükümetin karakteri ve politikasıdır. Buna göre, en önemli husus milli karakterdir. Yani Mahan, ulusun denizci karakterine sahip olması gerektiği kanaatine sahiptir. Bu yaklaşımda denizci karakterine haiz olmayan bir milletin devletinin de deniz gücü olmayacağı düşüncesi söz konusudur.⁴⁰

Tüm bu bilgiler çerçevesinde Mahan, Soğuk Savaş döneminde ABD’nin temel rakibinin Sovyetler Birliği ve Çin olduğunu dile getirmiştir. Sovyetler Birliği ve Çin’e karşı İngiltere, Japonya ve Almanya’yla işbirliği yapılması gerektiğini savunan Mahan, başarıya ulaşılabilmesi için uluslararası ticarete egemen olunması gerektiğini ifade etmiştir. Mahan, bunun yolunun da küresel ticareti ve dolayısıyla ticaret yollarını kontrol etmekten geçtiğini iddia etmiştir. Bu da Mahan’ın dünyanın egemenliğini deniz yollarının kontrolüne bağladığı anlamına gelmektedir.⁴¹ Özellikle günümüz uluslararası ilişkiler dinamiğine bakıldığında; deniz hakimiyetinin güç dengesini belirlemede artan rolü ve hegemon güç olma için gerçekleşen örtülü savaşın ana coğrafyasının denizler üzerinde gerçekleşmesi, Mahan’ın teorisinin daha fazla dikkate

⁴⁰ Fahri Erenel, “Deniz Hakimiyeti Teorisi ve Doğu Akdeniz”, *Global Savunma*, <https://www.globalsavunma.com.tr/deniz-hakimiyet-teorisi-ve-dogu-akdeniz.html>, (Erişim Tarihi: 13.03.2023).

⁴¹ Alfred Thayer Mahan, *Deniz Harbi Üzerine*, çev.(E) Dz. Kur. Alb. A.Tunçer Büyükonat, 1. Baskı, Doruk Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 29.

alınmasına neden olmuş olup diğer jeopolitik teoriler arasından daha fazla ön plana çıkmasını sağlamıştır.

Anlaşılacağı üzere, küresel güç mücadelesi, deniz jeopolitiğinin ve bu bağlamda denizlerin önemini arttırmıştır. Bu da geleneksel jeopolitik teorisyenlerden Mahan'ın yaklaşımının güncel bir boyutta yeniden uluslararası ilişkilerin okunmasındaki başlıca kuramlardan biri haline geldiğini göstermektedir. Son dönemde Hint-Pasifik başta olmak üzere rekabet alanlarındaki mücadele de denizlere hakimiyete dönük arayışlar üzerinden şekillenmektedir.

2. HİNT-PASİFİK BÖLGESİ'NİN JEOPOLİTİK ÖNEMİ

2.1. Hint-Pasifik Kelimesinin Kavramsallaşması

2.1.1. Coğrafyanın Kavramsallaşması

Coğrafi tanımlamalar; çoğu zaman küresel sistemdeki başat aktörler tarafından belirlenmekte, mevzubahis ülkenin politik, kültürel, askeri ve ekonomik hedeflerini yansıtmakta ve geleceğe yönelik jeopolitik algılamalarının ipucunu vermektedir. Kendisini merkeze alan söz konusu hegemon devletler; bulunduğu coğrafi koordinatlara göre coğrafyaları isimlendirmekte, kendi jeopolitik çıkarlarına göre bölgeleri birbiriyle eşleştirmekte ve yeni tanımladığı her coğrafi hattın kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmesi için stratejiler geliştirmektedir. Zaman zaman söz konusu yeni tanımlamaların tarihi ve kültürel bir referansa dayanırken, zaman zaman ise uluslararası ilişkilerin değişen eko-politik ve jeo-stratejik yapısını baz alan güncel gelişmelere dayanmaktadır.

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren yaşanan geniş çaplı siyasi, ekonomik ve askeri gelişmeler, haritaların değişmesine ve yeni kavramların üretilmesine yol açmıştır. Özellikle insanlığın bilim ve teknolojinin getirdiği gücü kullanarak coğrafyaya hâkim olma, hükmetme ya da değiştirme çabası içine girdiği dönemden itibaren söz konusu değişimler giderek hızlanmıştır.

Antroposen Çağ olarak adlandırabileceğimiz mevzubahis dönem; devletlerin coğrafya üzerinde tahakküm kurduğu, jeopolitik gelişmelerin daha belirgin ve hızlı bir hâl aldığı, bilimin belirleyici gücünün giderek arttığı ve iletişim araçlarının kitleselleştiği bir zamana denk gelmektedir.⁴² Bu sebeple coğrafi tanımlamalar ve jeopolitik rekabetler, geçmişe nazaran dinamik bir süreç içinde ilerlemekte ve alınan siyasi kararlara göre tekrardan revize edilmeyi gerektirmektedir.

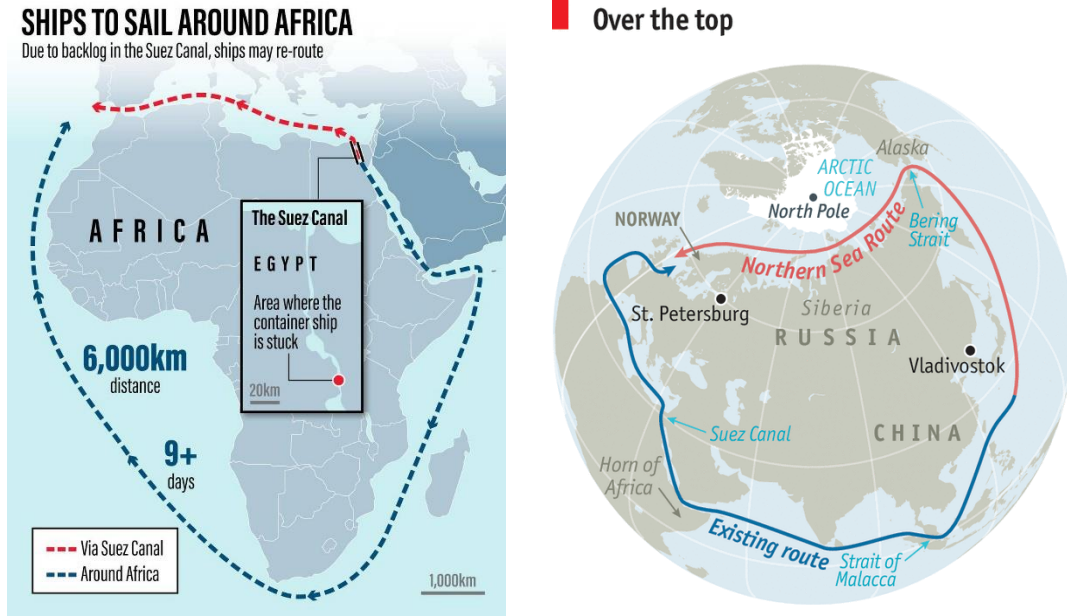
İnsanlık tarihindeki yeni gelişmelerin ve keşiflerin coğrafi haritaları nasıl değiştirdiğine ya da jeopolitik hareketliliğe nasıl etki ettiğine örnek vermek gerekirse; geçmişte Avrupa-Asya arasında denizlerde gerçekleşen etkileşimde, Afrika'nın

---

⁴² Detaylı bilgi için bakınız: Cameron Harrington, "The Ends of the World: International Relations and the Anthropocene," *Millennium: Journal of International Studies*, Vol: 1, No: 21 (2016).

güneyindeki Cape Town bölgesinin önemi belirleyici bir faktör olmuştur. Lakin Süveyş Kanalı'nın hizmete girmesi Güney Afrika'nın önemi giderek azalmış ve Akdeniz'i merkeze alan bir jeopolitiği gün yüzüne çıkarmıştır. Aynı şekilde geleceğe yönelik bir jeopolitik değişim tahmininde bulunmak gerekirse; yıllardır buzlarla kaplı olan ve bu nedenle insan etkileşiminin kısıtlı olduğu Arktika Bölgesinin (Kuzey Kutbu), küresel ısınmanın yaratacağı sonuçlara bağlı olarak giderek ısınmasının; Kuzey hattının siyasi, güvenlik ve ticari açıdan hareketlenmesine ve yeni bir jeopolitiğin doğmasına neden olacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu bakış açısından hareketle yeni coğrafi tanımlamaların, hem jeopolitik gelişmeleri hem de ülkelerin stratejik çıkarlarını birleştiren yeni kelimelerin veya kavramların bir yansıması olduğu ifade edilebilir.

Görsel 2: Yeni jeopolitiklerin ortaya çıkışı

Kaynak: Thenationalnews, “How the Suez Canal Blockage is Leading to a Temporary Boom for African Ports”, 20 Aralık 2022 tarihinde <https://www.thenationalnews.com/business/how-the-suez-canal-blockage-is-leading-to-a-temporary-boom-for-african-ports-1.1193142>, adresinden erişildi.

Kaynak: “The Economist Explains”, , 21 Aralık 2022 tarihinde <https://www.economist.com/the-economist-explains/2018/09/24/what-is-the-northern-sea-route> adresinden erişildi.

2.1.2. Mevcut Küresel Sistemin Jeopolitik Zemini

Uluslararası İlişkiler yakın dönemde iki önemli gelişmeye şahit olmuştur. Birinci gelişme; ABD ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSBC) arasında gerçekleşen ve günümüzdeki mevcut Atlantik Sistemi'nin kurulması evresini içeren "Soğuk Savaş", ikinci gelişme ise 1980'li yıllardan itibaren başlattığı ekonomik ve kültürel reformlarla dikkate değer bir kalkınma performansı gösteren Çin'in yükselişidir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan çift kutuplu dünya düzeni, Sovyetler Birliği ve ABD arasında yaşanan ideolojik ve güvenlik eksenli bir rekabet nedeniyle Soğuk Savaş olarak adlandırılmıştır. Söz konusu dönem boyunca ABD'nin Sovyetlere karşı uyguladığı çevreleme stratejisinin⁴³ başarısı sayesinde Washington, küresel sistemin dizaynında başat aktör olarak konumlanmıştır.

Mihail Gorbaçov ve George W. Bush tarafından Malta'da alınan karar gereği biten Soğuk Savaş neticesinde Sovyetler Birliği, dağılma sürecine girmiş ve bunun sonucunda ABD'nin hegemon devlet olduğu tek kutuplu dünya sistemi (*The Unipolar Moment*) ortaya çıkmıştır.⁴⁴ İdeolojik, askeri, teknolojik, kültürel ve ekonomik alanda başta Asya olmak üzere dünyanın geri kalanına üstünlük kuran ABD, söz konusu üstünlüğünü kullanarak dünyanın çeşitli bölgelerine gerek müttefikleriyle gerekse de tek başına siyasi, askeri ve ekonomik müdahalelerde bulunmuş ve hegemonyasını devam ettirecek kaynakları kontrol etme stratejisi izlemiştir.

Söz konusu stratejiyi 2000'li yılların başına kadar uygulayan ABD, fazla genişlemenin yarattığı zorluklar neticesinde görece olarak güç kaybetmiş ayrıca yeni güçlerin yükselişini engelleyememiştir. 90'lardan itibaren başlayan tek kutupluluk; Çin, Rusya, Hindistan gibi ülkelerin ve Orta Asya ve Güneydoğu Asya gibi bölgelerin yükselişleriyle zaman içinde sınıanmıştır. Temelde Çin'in yükselişinin tetiklediği bu durum, uluslararası ilişkilerin yapısını çok kutuplu bir yapıya doğru döndürme eğilimi göstermiştir. Amerikalı akademisyen Richard Haas bu yeni dünyadaki aktörleri "*The Age of Nonpolarity*" makalesinde; dünya nüfusunun yarısını barındıran, Gayri Safi

⁴³ X, "The Sources of Soviet Conduct," *Foreign Affairs*, Vol: 25, No: 4 (July 1947): 566.

⁴⁴ Charles Krauthammer, "The Unipolar Moment," *Foreign Affairs*, Vol: 70, No: 4, (1990): 23.

Yurt İçi Hasıla'nın (GSYİH) %75'ini ve küresel askeri harcamaların %80'ini oluşturan Çin, Avrupa Birliği, Hindistan, Japonya, Rusya ve ABD olarak tanımlanmaktadır.⁴⁵

Asya'nın doğusunda bulunan Çin'in yükselişi, çok kutupluluğu tetikleyen ana faktör olması sebebiyle 21. yüzyılın değişen jeopolitiğinin en önemli dinamiğini oluşturmuştur. Söz konusu değişimi sağlamak için radikal kararlar alan Pekin, köklü ekonomik ve sosyal bir dönüşüm başlatmıştır. Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurucusu Mao Zedong'un ölümünden sonra ülkenin başına geçen Deng Xiaoping, ülke içinde ekonomik ve kültürel reform açılımları başlatarak özel teşebbüsün önünü açmıştır. İçinde bulunduğu dönemde barışçıl bir yükseliş felsefesiyle hareket eden Pekin, büyük güç rekabetinden kaynaklanan zorlukları yaşamamış ve önemli bir ekonomik başarı elde etmiştir. Batı ile uyumlu bir ekonomik model neticesinde ihracat temelli bir ekonomik model inşa eden Çin, birçok küresel şirketin üretim bantlarını ülkesine çekerek "Dünya'nın Fabrikası"⁴⁶ olarak adlandırılmıştır.

2008 yılında yaşanan küresel ekonomik krize kadar devam eden Çin'in barışçıl yükselişi, bu tarihten sonra yavaş yavaş değişim göstermiştir. Ekonomik krizden, gelişmiş ülkelere nazaran daha az etkilenen Çin, 2012 yılında Şi Cinping'in iktidara gelmesiyle birlikte yeni bir dış politika hedefine yönelmiştir. Yıllardır sürdürdüğü ekonomik büyüme neticesinde elde ettiği sermaye birikimi Çin'e; dünyanın geri kalanına yatırım yapma ve yatırım üzerinden diplomatik güç elde etme şansı tanımıştır. Ayrıca başta donanması olmak üzere bütün ordunun modernizasyonunu ve büyümesini içeren adımların atılması da uluslararası ilişkilerde; küresel sistemi dönüştürme ve sinosentrik bir düzen kurma hedefine yönelik bir izlenimi tetiklemiştir. Nitekim 2013 yılında Şi tarafından başlatılan ve pek çok tartışmayı peşinde getiren Kuşak-Yol Projesi'nin ana hedefi de ekonomik bağları ve üretim gücünü kullanarak Çin'i hegemon bir devlet yapacak gücü elde etmektir.

Pekin'in giderek farklılaşan dış politikası ve hedefleri ABD'nin Çin'e olan bakışını giderek değiştirmiş ve rekabetçi bir yapıya büründürmüştür. Özellikle Çin Halk Kurtuluş Ordusu Deniz Kuvvetleri'nin (ÇHKODK, The People's Liberation Army Navy) giderek güçlenmesi ve buna bağlı olarak başta Güney Çin Denizi olmak

---

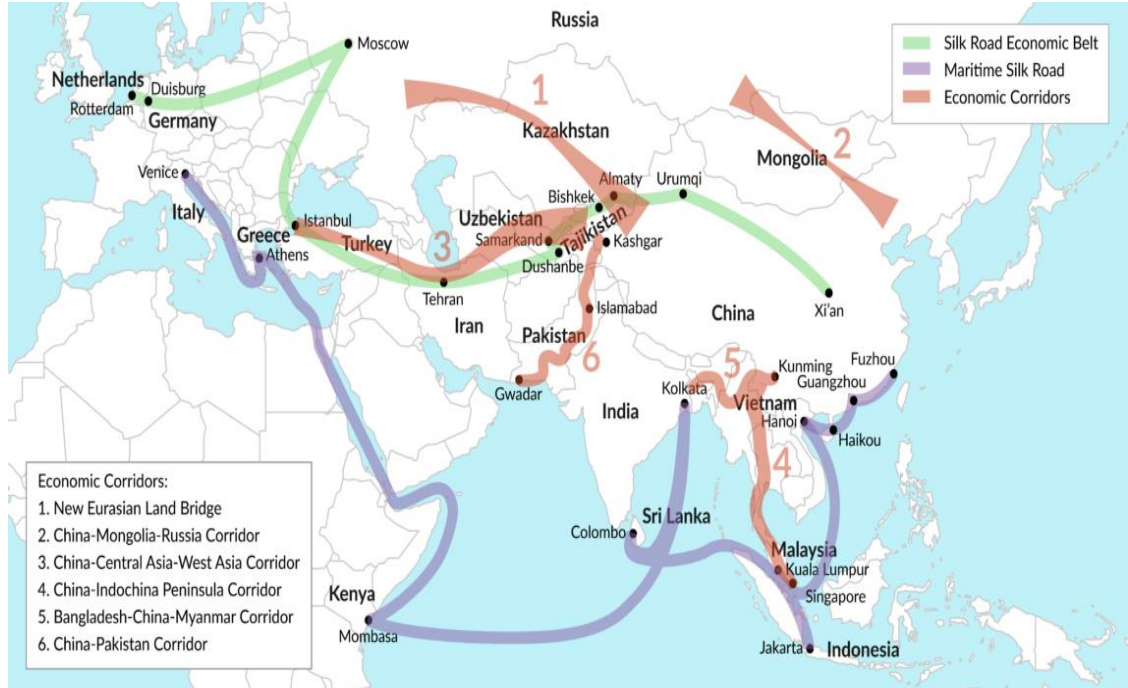
⁴⁵ Richard N. Haass, "The Age of Nonpolarity: What Will Follow U.S Dominance," *Foreign Affairs*, Vol: 87, No: 3 (2008): 45.

⁴⁶ Kevin Honglin Zhang, "Introduction," *China as the World Factory*, ed. Kevin Honglin Zhang (New York: Routledge, 2006), 1.

üzere Pasifik Okyanusu'ndaki Tayvan Boğazı ve Doğu Çin Denizi gibi stratejik bölgelerdeki statükoyu değiştirmesi, ABD'nin denizler üzerindeki hegemonyasını rahatsız etmiş ve bir ontolojik bir tehdit olarak algılanmıştır.

Dünya yüzeyinin %70'inin denizler ve okyanuslarla kaplı olduğu, insanların yüzde 80'inin kıyılarda yaşadığı ve tüm dünya mal ticaretinin yüzde 90'ının denizler üzerinden gerçekleştiğinden hareketle,⁴⁷ hegemonyal hedeflere ulaşmada deniz hâkimiyetinin önemi bilinmektedir. Bununla birlikte hegemon devletin, kendisine karşı denizler üzerinden geliştirilecek tehditleri de öncelikli olarak değerlendirileceği de temel bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Görsel 3: Kuşak-Yol Projesi rotalarında Hindistan etkisi

Kaynak: Geopolitical Intelligence Services, "India nudges China toward Belt and Road changes", 30 Şubat 2023 tarihinde <https://www.gisreportsonline.com/r/belt-road-initiative-dangers/> adresinden erişildi.

Tarihten bir örnek vermek gerekirse; Birinci Dünya Savaşı öncesi Almanya'nın büyük bir donanma kurması, denizler üzerinde önemli bir hâkimiyete sahip İngiltere'yi; Fransa ve Rusya ile ittifaka itmış ve bu da Birinci Dünya Savaşı'nın

⁴⁷ Prokhor Tebin, "Naval Power amid Political Turmoil," *Russia in Global Affairs*, Vol:12, No: 2 (2014): 170.

fitilini ateşleyen en önemli gelişmeler arasında gösterilmiştir.⁴⁸ Nitekim Winston Churchill'in Almanya'nın denizler üzerinde güçlenme planlarına İngiltere'nin bakış açısı hakkında söylediği söz hem o döneme hem de içinde bulunduğumuz konjonktüre ışık tutmaktadır.⁴⁹

“Alman Donanması Antant'ın saflarını sıkılaştırdı... Von Tirpitz'in savaş gemilerine vurduğu her çivi, Britanya'da kamuoyunu birleşme yönünde perçinledi... Kiel'de Wilhelmshaven'den vuran çekiçler, Almanya'ya karşı çıkan ve sonunda onu deviren ülkeler koalisyonunun dayanışmasını daha da sağlamlaştırdı.”

Tıpkı Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen önce olduğu gibi günümüzde de Çin'in yükselişi; güvenlik açısından yeni angajmanlara, ekonomik açıdan yeni ticari hamlelere, diplomatik açıdan yeni ittifaklara ve coğrafi açıdan yeni tanımlamalara yol açmıştır. Bu noktada Çin'in çevrelenmesini içeren, Atlantik İttifakı'nın koyduğu kuralların devam etmesini amaçlayan ve güç dengesinin korunmasını hedefleyen; temel anlamda coğrafi, özel anlamda ise jeostratejik bir kavram karşımıza çıkmaktadır: Hint-Pasifik.

2.1.3. Hint-Pasifik Kelimesi'nin Kökeni

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yükselen bir güç olan ABD, batı kıyılarından başlayan ve Güneydoğu Asya'nın doğu kıyılarına kadar uzanan Pasifik Okyanusu'ndaki gücünü vurgulamak adına bölgeyi “Pasifik Gölü” olarak adlandırmıştır.⁵⁰ 1980'li yıllardan itibaren ise bölgeye coğrafi bir derinlik katmak ve Japonya ve “Asya Kaplanları” olarak bilinen Tayvan, Singapur, Güney Kore ve Hong Kong'un ABD ile kurduğu ekonomik etkileşimi vurgulamak adına bölge, Asya-Pasifik olarak adlandırılmıştır.⁵¹ Üçüncü dönem olarak adlandırabileceğimiz mevcut statüko ise Çin'in yükselişiyle birlikte Hint-Pasifik olarak adlandırılmaktadır. Her ne kadar 2010 yılından itibaren popüler bir dış politika söylemi olarak politikacılar,

---

⁴⁸ Robert K. Massie, *Dreadnought: Britain, Germany, and the Coming of the Great War* (London: Head of Zeus Ltd, 2013), 24.

⁴⁹ Winston S. Churchill, *The World Crisis Part I. 1911–1914* (New York: RosettaBooks, 2013), 106.

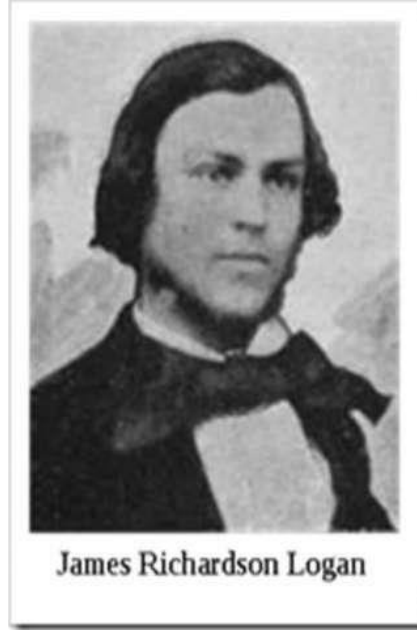
⁵⁰ Eleanor Lattimore, “Pacific Ocean or American Lake?,” *Far Eastern Survey*, Vol:14, No:22 (1945): 313.

⁵¹ Bruce Cummings, “Rimspeak; or, the Discourse of the ‘Pacific Rim’,” *What Is In a Rim? Critical Perspectives on the Pacific Region Idea*, ed. Arif Dirlik (Lanham: Rowman & Littlefield, 1997), 53–72.

akademisyenler ve askeri yetkililer tarafından sıklıkla kullanılsa da⁵² Hint-Pasifik kelimesinin kökenleri daha eskiye dayanmaktadır.

Güneydoğu Asya, Melanezya⁵³ ve Hint Okyanusu'nu birbirine bağlayan adaları ve dil gruplarını tanımlayan ayrıca Endonezya takım adalarını bölgenin merkezine yerleştiren İngiliz hukukçu ve bilim adamı James Richardson Logan, 1850 yılında yayınladığı “*The Ethnology of The Indian Archipelago: Embracing Enquiries into the Continental Relations of The Indo-Pacific Islanders*” kitabında Hint-Pasifik kelimesini ilk kullanan kişi olarak bilinmektedir.⁵⁴

Görsel 4: James Richardson Logan

Kaynak: “James Richardson Logan Pictures”, Lifestyle.kontan, 22 Aralık 2022 tarihinde <https://lifestyle.kontan.co.id/news/mengenai-james-richardson-logan-pencetus-nama-indonesia?page=all> adresinden erişildi.

⁵² Kai He, “Three Faces of the Indo-Pacific: Understanding the “Indo-Pacific” from an IR Theory Perspective,” *East Asia*, Vol: 35, No: 2 (2018): 149.; Gurpreet S. Khurana, “What is the Indo-Pacific? The New Geopolitics of the Asia-Centred Rim Land,” *Geopolitics by Other Means: The Indo-Pacific Reality*, ed. Axel Berkofsky and Sergio Miracola (Milano: LEDIPublishing, 2019), 13.

⁵³ Melanezya, Avustralya'nın kuzeyinde ve Endonezya'nın doğusunda Okyanus adaları olan; Yeni Gine, Bismarck takımadaları, Louisiade takımadaları, Salomon, Santa Cruz ve Fiji adaları, Yeni Kaledonya ve ona bağlı adalar ile Yeniş Hebrides adalarıyla onlara bağlı adalardan meydana gelmektedir.

⁵⁴ James R. Logan, *Ethnology of the Indo-Pacific Islands*, (Singapore, 1852); James R. Logan, *The Ethnology of The Indian Archipelago: Embracing Enquiries into the Continental Relations of The Indo-Pacific Islanders* (Singapore 1850).

1884 yılında British Museum Zooloji Departmanı tarafından çıkartılan “*Report on the zoological collections made in the Indo-Pacific Ocean during the voyage of H.M.S. ‘Alert’ 1881-2*”, Hint-Pasifik kelimesinin geçtiği bir diğer kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Lakin erken dönem kayıtlarında geçen Hint-Pasifik kelimeleri genel olarak; iki okyanusta da bulunan deniz türlerinin incelenmesi, biyocoğrafyanın araştırılması ve oşinografi gibi bilimsel araştırmaların konusu olmuştur. Yakın döneme kadar Hint-Pasifik coğrafyası, sosyal bilimler alanından çok çevre ve doğa bilimlerinin alanına girmiştir.

2.1.4. Hint-Pasifik Kavramı’nın Jeopolitik Kökenleri

Hint-Pasifik coğrafyasının günümüzde uluslararası ilişkiler alanındaki anlamıyla kullanılması 1920’lere rastlamaktadır. Alman jeopolitikçi-teorisyen Karl Haushofer’in, Hint-Pasifik’i (*Indopazifischer Raum, Indo-Pacific Space*)⁵⁵ dünyanın en büyük pan-bölgelerinden⁵⁶ biri olarak tanımlaması, Hint-Pasifik coğrafyasını iki koordinat arasındaki su kütesinden ziyade; diplomatik, ekonomik ve kültürel unsurların içinde bulunduğu geniş bir jeopolitik ve jeostratejik alana dönüşmesini sağlamıştır. Lakin Haushefer’in görüşleri, günümüzdeki Hint-Pasifik jeopolitiğinden farklı olarak Mihver Devletleri’nin (Almanya-İtalya-Japonya) Japonya önderliğinde bölgede kurmaya çalıştığı egemenliği haklı çıkarmak üzerine kurgulanmıştır.⁵⁷

Hint-Pasifik kelimesinin bir başka kullanımı, 1941 yılında Hintli akademisyen Kalidas Nag’ın, “*India and the Pacific World*” adlı kitabında geçmektedir. Hindistan’ın merkeze alındığı bu eserde Nag Hint-Pasifik kelimesini, Hindistan’ın Doğu Asya’ya doğru uzanan etkisini vurgulamak adına tarihsel ve kültürel anlamda kullanmıştır.⁵⁸ Her ne kadar jeopolitik anlamda Hint-Pasifik kavramı 20. yüzyılın başlarından itibaren kullanılmışsa da günümüzde yaygın olarak kullanılması 21. yüzyılın başında gerçekleşmiştir.

---

⁵⁵ Karl E. Haushofer and Lewis A. Tambs, *An English Translation and Analysis of Major General Karl Ernst Haushofer’s Geopolitics of the Pacific Ocean: Studies on the Relationship Between Geography and History*, (New York: Edwin Mellen Press, 2002).

⁵⁶ Pan bölge; güçlü milletlerin sahip olduğu devletlerin; kültürel, politik ve iktisadi katmanın devlet sınırlarını aşan bölgeleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Detaylı bilgi için bakınız: John O’Loughlin and Herman van der Wusten, “Political Geography of Panregions,” *Geographical Review*, Vol: 80, No:1 (January, 1990).

⁵⁷ Dennis Rumley, Timothy Doyle and Sanjay Chaturverdi, ““Securing” the Indian Ocean? Competing regional security constructions,” *Journal of the Indian Ocean Region*, Vol: 8, No: 1 (2012): 11.

⁵⁸ Kalidas Nag, *India and the Pacific World*, (Calcutta: Girindranath Mitra, 1941), XIII.

Hint-Pasifik kavramının günümüzde yaygın bir şekilde kullanılmasının önünü açan, kamuoyunun dikkatini çeken ve coğrafi bir tanımdan jeopolitik bir düzleme taşıyan isim Şinzo Abe olmuştur. Japonya Eski Başbakanı (2006-2007, 2012-2020) Abe, 22 Ağustos 2007 yılında Hindistan Parlamentosunda yaptığı “İki Deniz’in Kesişmesi” (Confluence of the Two Seas, Futatsu No Umi No Majiwari) başlığını taşıyan konuşmasıyla⁵⁹ Hint ve Pasifik Okyanuslarının beraber değerlendirilmesi gerektiğini belirterek, bölgelerarası dinamik bir geçişkenliğe işaret etmiştir. Abe tarafından dile getirilen söz konusu kavram; bölge ülkeleri olan Japonya, Hindistan, Avustralya ve ABD tarafından karşılık bulmuş ve yeni bir siyasi, kültürel ve askeri bir süreç başlatmıştır. Nitekim Abe’nin Hindistan Parlamentosuna hitaben yaptığı konuşmadan bir ay sonra, Hint-Pasifik stratejisinin 4 ana taşıyıcısı olan ABD, Japonya, Hindistan ve Avustralya arasında Bengal Körfezi’nde Malabar Tatbikatı gerçekleştirmesi, Abe’nin çağrısının karşılık bulduğunun bir kanıtı olarak görülmektedir.⁶⁰ Söz konusu tatbikat, gelecekte Hint-Pasifik coğrafyasının en önemli ortaklıklarından biri olarak görülen Dörtlü Güvenlik Diyalogu’nun (Quadrilateral Security Dialogue, QUAD) 2007 yılının Mayıs ayında Filipinler’de düzenlenen Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) Bölgesel Forumu toplantısında kurulmasının hemen akabinde gerçekleştirilmiştir.⁶¹

Hint-Pasifik kavramının giderek artan bir şekilde kullanımı, resmi hükümet görevlilerinin söylemlerine, yazılarına yansdığı gibi bakanlıklar tarafından açıklanan resmi raporlara da yansımıştır. Dönemin ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton tarafından 2011 yılında *Foreign Policy* Dergisinde “America’s Pacific Century”⁶² başlığıyla yazılan makale, ABD’nin geleceğe yönelik Hint-Pasifik bölgesine bakışını ortaya koyması bakımından önemli bir metin olarak karşımıza çıkmaktadır.

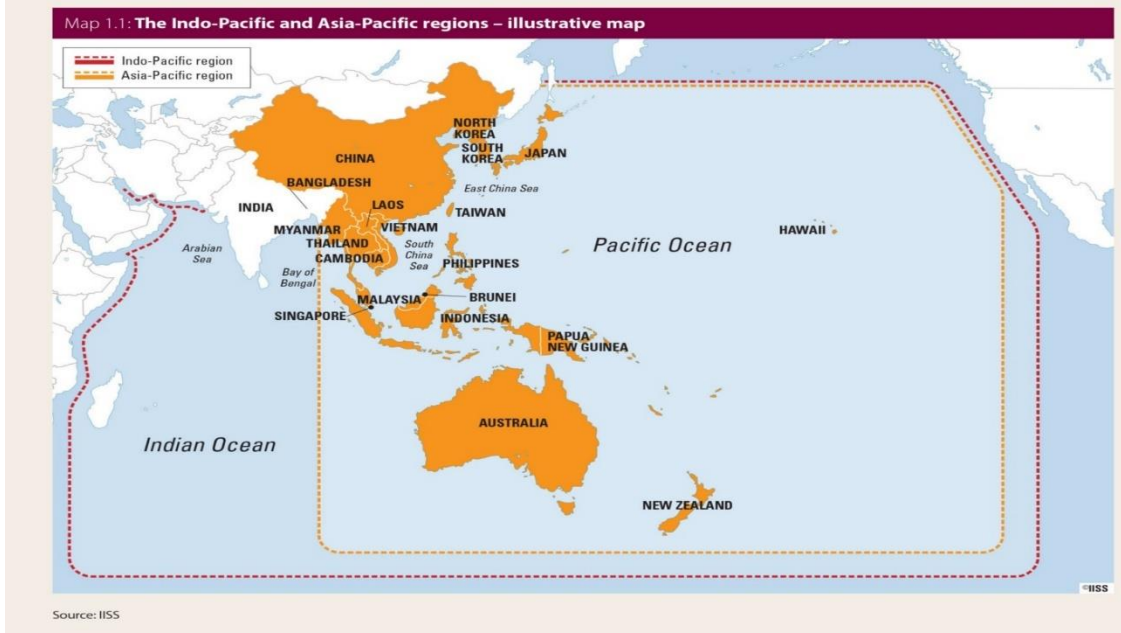
⁵⁹ Shinzo Abe, “Confluence of the Two Seas,” Ministry of Foreign Affairs of Japan, 7 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/pmv0708/speech-2.html> adresinden erişildi.

⁶⁰ Mahmud Ali, “New ‘strategic partnership’ against China,” *BBC News*, 7 Mayıs 2022 tarihinde http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/6968412.stm adresinden erişildi.

⁶¹ “Asia’s New Strategic Baby: The Quadrilateral Forum”, Deutsche Welle, 7 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.dw.com/en/asias-new-strategic-baby-the-quadrilateral-forum/a-5212697> adresinden erişildi.

⁶² Hillary Clinton, “America’s Pacific Century,” *Foreign Policy*, No:189 (November, 2011): 56.

Görsel 5: Hint-Pasifik bölgesi

Kaynak: KIIPS, “Indo-Pacific Vision: Contest or Cooperation?”, 30 Şubat 2023 tarihinde <http://www.kiips.in/research/indo-pacific-vision-contest-or-cooperation/> adresinden erişildi.

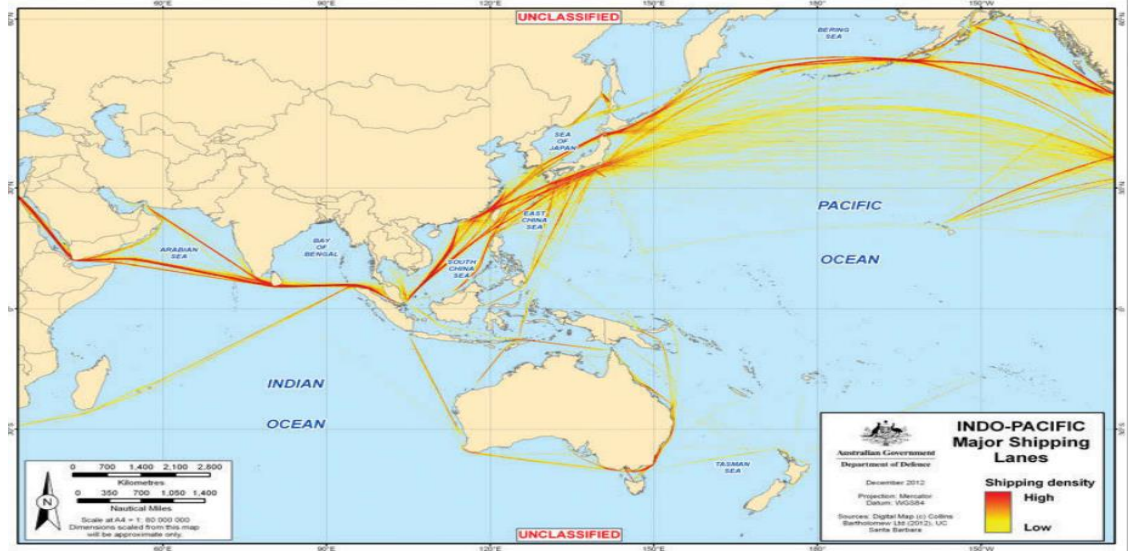
Enerji-petrol jeopolitiğinin stratejik bir öneme sahip olduğu dönemde Ortadoğu ve periferisine odaklanan ABD, küresel sistemin ağırlık merkezinin Atlantik’ten Hint-Pasifik’e kaymasıyla birlikte kendisine yeni bir coğrafi alan seçmiştir. Özellikle Barack Obama döneminden itibaren Washington, Hint-Pasifik’e daha çok yönelmiş ve bu yeni jeopolitiğe yönelik stratejiler izlemiştir. Asya’ya dönüş ya da Asya’yı yeniden dengeleme hedefi olarak nitelendirebileceğimiz Obama’nın “Pivot to Asia” stratejisi, kısa dönemli bir politika olmak yerine ABD müesses nizamının yaklaşımını yansıtmış ve o tarihten itibaren ABD, önceliğini Hint-Pasifik’e vermiştir.⁶³ Hint-Pasifik’in giderek önem kazanması, ülkelerin bölgeye yönelik angajmanlarının artmasına neden olmuştur. 2013 yılında, Hint ve Pasifik Okyanusuna kıyısı olan Avustralya, iki okyanusun birbiriyle bağlantılı olduğunu gösteren bir haritayla birlikte resmi olarak bölgeyi Hint-Pasifik olarak tanımlayan ilk ülke olmasıyla önemli bir adım atmıştır. 2014 yılında Endonezya Devlet Başkanı Joko Widodo’nun ülkesini; Hint ve Pasifik okyanusları arasında stratejik bir lokasyonda olduğunu vurgulayan konuşması; iki

⁶³ Kurt Campbell and Brian Andrews, “Explaining the US ‘Pivot’ to Asia”, *Chatham House*, 2013, 3.

okyanusun da bağlantısını vurgulayan ve Hint-Pasifik hattını kavramsallaştırmaya yönelik bir açıklama olarak kayda geçmiştir.⁶⁴

Görsel 6: Hint-Pasifik nakliye hatları

Kaynak: Australian Government Department of Defence, “Defence White Paper 2013”, 30 Şubat 2023 tarihinde https://www.defence.gov.au/sites/default/files/2021-08/WP_2013_web.pdf adresinden erişildi.

2007 senesinde iki okyanusun birlikte değerlendirilmesi gerektiğini vurgulayan Abe, 2016 yılında Nairobi’de düzenlenen “Altıncı Uluslararası Afrika Kalkınma Konferansı (TICAD VI)” vesilesiyle yaptığı konuşmada Özgür ve Açık Hint-Pasifik’e vurgu yapmış ve söz konusu kavramı ilk kullanan lider olmuştur.⁶⁵ Japonya’nın “Özgür ve Açık Hint-Pasifik” (FOIP) konsepti, Tokyo’nun Hint-Pasifik’teki stratejisinin özünü oluştururken, zaman içerisinde bu kavram Çin’e karşı başlatılan Çevreleme stratejisinin merkezine yerleşmiştir.

20 Ocak 2017 tarihinde yemin ederek ABD’nin 58. Başkanlık görevine başlayan Donald Trump, belki de FOIP stratejisinin görünür kılınması açısından en önemli katkıyı sunan siyasi lider olmuştur. Obama’nın diplomatik ve askeri politikaları aksine⁶⁶ Trump, bölgeye güvenlik eksensli bir politikayla gitmiş ve Çin’e karşı sert bir

⁶⁴ Rendl Witular, “Presenting maritime doctrine,” *The Jakarta Post*, 11 Mayıs 2022 tarihinde <http://www.thejakartapost.com/news/2014/11/14/presenting-maritime-doctrine.html> adresinden erişildi.

⁶⁵ Shinzo Abe, “Address by Prime Minister Shinzo Abe at the Opening Session of the Sixth Tokyo International Conference on African Development (TICAD VI),” *Ministry of Foreign Affairs of Japan*, 7 Mayıs 2022 tarihinde https://www.mofa.go.jp/afr/af2/page4e_000496.html adresinden erişildi.

⁶⁶ Kenneth G. Lieberthal, “The American Pivot to Asia,” *Brookings Institution*, 7 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.brookings.edu/articles/theamerican-pivot-to-asia/> adresinden erişildi.

retorik dili kullanarak bölgenin güvenlikleşmesini sağlamıştır. Trump dönemiyle birlikte başta Amerikalı politikacılar, think-tankler, askeri yetkililer ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere birçok ülkede Asya-Pasifik söylemi yerine Hint-Pasifik kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Hint-Pasifik kavramının giderek yaygınlaştığı dönem, Pekin'in bölgedeki gücünü arttırarak bölgesel ve küresel düzenin kurallarını kendi lehine çevirme politikalarıyla paralellik göstermiştir.⁶⁷ “Çin tehdidi” söylemi üzerinden hareketle Washington, Avrupa ile ayrışmasının aksine Hint-Pasifik bölgesinde bulunan müttefikleriyle birlikte Çin'in artan gücünü sınırlayıcı politikalar uygulamış ve FOIP stratejisinin kavramsallaşması adına bir dizi adım atmıştır.

2017 yılının Kasım ayında Asya'ya düzenlediği 12 günlük bir gezi esnasında Hanoi'de gerçekleşen Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) Konferansı'na katılan Trump, burada yaptığı konuşmada ABD'nin FOIP stratejisinin ana çerçevesini çizerek Çin yayılmacılığını merkeze alan bir güvenlik ve ekonomik yaklaşımı benimsemiştir.⁶⁸ Aynı yıl içinde Beyaz Saray tarafından yayınlanan Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde “Bölgesel Bağlamda Strateji” başlığı altında Hint-Pasifik coğrafyası ele alınmıştır.⁶⁹ Hemen ardından 2018 yılında yayımlanan ABD Eski Savunma Bakanı James Mattis imzalı Ulusal Savunma Strateji Belgesinin özetinde Hint-Pasifik bölgesi, 3 önemli tehdit bölgesinden birisi olarak değerlendirilmiştir.⁷⁰

Hint-Pasifik kelimesinin kavramsallaşması için atılan bir diğer adım, ABD Pasifik Komutanlığı'nın (PACOM) isminin ABD Hint-Pasifik Komutanlığı (INDOPACOM) olarak değiştirilmesi olmuştur.⁷¹ 2018 yılının mayıs ayında yapılan bu değişiklik, Washington'un Ulusal Savunma Stratejisinin hedefleri doğrultusunda Hint ve Pasifik Okyanuslarının güvenlik boyutuyla birbirine olan bağlantısını vurguladığı gibi, ABD'nin başta donanma olmak üzere askeri varlığını bölgede arttıracak bir hamle olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır.

---

⁶⁷ Mustafa C. Koyuncu, “Amerika Birleşik Devletleri'nin Hint Pasifik Bölgesinde Çin'i Çevreleme Politikası,” *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 5, Sayı:1 (2021): 17.

⁶⁸ Donald Trump, “President Trump Delivers Remarks to the APEC CEO Summit,” *U.S. Embassy and Consulate in Vietnam*, 8 Mayıs 2022 tarihinde <https://vn.usembassy.gov/2017/11/10-remarks-president-trump-apec-ceo-summit/> adresinden erişildi.

⁶⁹ “National Security Strategy of the United States of America”, *The White House*, 2017, s. 25.

⁷⁰ “Summary of the 2018 National Defense Strategy”, *The U.S. Department of Defense*, Washington 2017, 6.; Rapor, yaklaşık 60 sayfadan oluşan ve kamunun erişimine kapalı olan strateji belgesini 11 sayfalık “tasnif dışı” bir özetidir.

⁷¹ Tara Copp, “INDOPACOM, it is: US Pacific Command gets renamed,” *Military Times*, 8 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.militarytimes.com/news/your-military/2018/05/30/indo-pacom-it-is-pacific-command-gets-renamed/> adresinden erişildi.

2019 yılının haziran ayında -uzun bir süredir beklenen- ABD Savunma Bakanlığı tarafından Washington'un Hint-Pasifik politikalarının stratejisini ve yönünü belirleyen kapsamlı bir rapor yayınlanmıştır. “*Indo-Pacific Strategy Report: Preparedness, Partnerships, and Promoting a Networked Region*” başlığını taşıyan mevzubahis rapor, bölgeye yönelik yayınlanan ilk rapor olmasıyla önemli bir strateji belgesi olarak literatüre girmiştir.⁷² Kasım ayında ise “*A Free and Open Indo-Pacific: Advancing a Shared Vision*” isimli bir başka rapor, Dışişleri Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır.⁷³ Trump döneminde açıklanan söz konusu iki raporun yanında gizli kalması gereken başka bir rapor da yayınlanmıştır. 2043 yılında açıklanması gereken “*U.S. Strategic Framework for The Indo-Pacific*” isimli belge, Trump yönetimi tarafından 12 Ocak 2021 tarihinde kamuoyuna açıklanmıştır.⁷⁴ Belgenin içeriği FOIP stratejisinin amacını net bir şekilde vurgularken, ABD'nin gelecek stratejilerine ışık tutmuştur.

Trump'tan sonra ABD yönetimine gelen Joe Biden da selefleri tarafından izlenen Hint-Pasifik politikasını devam ettirmiş ve Washington'un odak noktasını bölgede tutmuştur. Nitekim 2022 yılının şubat ayında geçmiş raporların bir benzeri Biden yönetimi tarafından da yayınlanmıştır.⁷⁵ Söz konusu rapor ABD'nin yayınladığı en güncel strateji belgesi olarak literatüre geçmiştir.

Japonya'nın başlattığı ve ABD'nin devam ettirdiği Hint-Pasifik politikası ve kavramsallaştırılması adımı, bölge ve bölge dışı aktörler tarafından da karşılık bulmuştur. Ülkeler ve Örgütler ABD ile eşzamanlı olarak kendi strateji belgelerini açıklamışlardır.

- Fransa, 2018 yılında “*France and Security in the Indo-Pacific*” başlıklı resmi bir rapor yayınlamıştır.⁷⁶

---

⁷² “Indo-Pacific Strategy Report: Preparedness, Partnerships, and Promoting a Networked Region”, *The Department of Defence*, 2019.

⁷³ “A Free And Open Indo-Pacific: Advancing a Shared Vision”, *U.S. Department of State*, 2019.

⁷⁴ “U.S. Strategic Framework for The Indo-Pacific”, *White House*, 15 Mayıs 2022 tarihinde <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2021/01/IPS-Final-Declass.pdf> adresinden erişildi.

⁷⁵ “Indo-Pacific Strategy of the United States”, *The White House*, 2022.

⁷⁶ “France and Security in the Indo-Pacific”, *Minister of the Armed Forces*, 18 Mayıs 2022 tarihinde, https://franceintheus.org/IMG/pdf/France_and_Security_in_the_Indo-Pacific_-_2019.pdf adresinden erişildi.

- Hindistan Başbakanı Narendra Modi, Shangri La Dialogue Zirvesinde yaptığı açılış konuşmasında açıkladığı “Doğu’ya Hareket” politikasıyla Yeni Delhi’nin Hint-Pasifik stratejisini açıklamıştır.⁷⁷
- Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) 2019 yılında “*ASEAN Outlook on the Indo-Pacific*” başlıklı resmi bir strateji belgesi yayınlamıştır.⁷⁸
- Fransa 2019 yılında “*France’s Defense Strategy in the Indo-Pacific*” isimli resmi strateji belgesi yayınlamıştır.⁷⁹
- Fransa 2019 yılında “*French Strategy in The Indo-Pacific “For an Inclusive Indo-Pacific”*” başlıklı resmi strateji belgesi yayınlamıştır.⁸⁰
- Almanya 2020 yılında “*Policy Guidelines for the Indo-Pacific. Germany—Europe—Asia: Shaping the Twenty-First Century Together*” resmi bir strateji belgesi yayınlamıştır.⁸¹
- Hollanda 2020 yılında “*Indo-Pacific: Guidelines for strengthening Dutch and EU cooperation with partners in Asia*” başlıklı bir resmi belge yayınlamıştır.⁸²
- Avrupa Birliği 2021 yılında “*The EU Strategy for Cooperation in the Indo-Pacific*” başlıklı resmi strateji belgesini yayınlamıştır.⁸³
- Fransa 2021 yılında “*France’s Partnerships in the Indo-Pacific*” isimli resmi bir siyaset belgesi açıklamıştır.⁸⁴

⁷⁷ Narendra Modi, “Prime Minister’s Keynote Address at Shangri La Dialogue”, *Ministry of External Affairs Government of India*, 18 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/29943/Prime+Ministers+Keynote+Address+at+Shangri+La+Dialogue+June+01+2018> adresinden erişildi.

⁷⁸ “ASEAN Outlook on the Indo-Pacific,” ASEAN, 15 Mayıs 2022 tarihinde https://asean.org/asean2020/wp-content/uploads/2021/01/ASEAN-Outlook-on-the-Indo-Pacific_FINAL_22062019.pdf adresinden erişildi.

⁷⁹ “France’s Defense Strategy in the Indo-Pacific”, *Minister of the Armed Forces*, 6 Mart 2023 tarihinde <https://dkiapcss.edu/wp-content/uploads/2020/02/France-Defence-Strategy-in-the-Indo-Pacific-2019.pdf> adresinden erişildi.

⁸⁰ “French Strategy in the Indo-Pacific “For an Inclusive Indo-Pacific””, *Ministry for Europe and Foreign Affairs*, 18 Mayıs 2022 tarihinde https://jp.ambafrance.org/IMG/pdf/french_strategy_in_the_indo-pacific.pdf?27051/2765a0ffd0fab0010aa4d96b5ad7419e73f67dea adresinden erişildi.

⁸¹ “Policy guidelines for the Indo-Pacific”, *The Federal Government*, 6 Mart 2023 tarihinde <https://www.auswaertiges-amt.de/blob/2380514/f9784f7e3b3fa1bd7c5446d274a4169e/200901-indo-pazifik-leitlinien--1--data.pdf> adresinden erişildi.

⁸² “Indo-Pacific: Guidelines for strengthening Dutch and EU cooperation with partners in Asia”, *Government of the Netherlands*, 6 Mart 2023 tarihinde <https://www.government.nl/documents/publications/2020/11/13/indo-pacific-guidelines> adresinden erişildi.

⁸³ “The EU Strategy for Cooperation in the Indo-Pacific”, *European Commission*, 6 Mart 2023 tarihinde https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/jointcommunication_2021_24_1_en.pdf adresinden erişildi.

- Japonya 2021 yılında “*Japan’s Effort for a Free and Open Indo-Pacific*” başlıklı resmi bir rapor yayınlamıştır.⁸⁵
- Fransa 2021 yılında (2022 yılında aynı isimle güncellenmiştir) “*France’s Indo - Pacific Strategy*” isimli resmi strateji belgesini yayınlamıştır.⁸⁶
- İngiltere 2021 yılında Hint-Pasifik bölgesine ayrı bir bölüm ayırdığı “*Global Britain in a Competitive Age*” başlığı taşıyan resmi bir strateji belgesi yayınlamıştır.⁸⁷
- İtalya 2022 yılında AB’nin Hint-Pasifik stratejisini destekleyen “*The Italian Contribution to the EU Strategy for the Indo-Pacific*” başlıklı bir siyaset belgesi açıklamıştır.⁸⁸
- 2022 yılında Kanada, “*Canada’s Indo-Pacific Strategy*” isimli strateji belgesini yayınlayarak kendi Hint-Pasifik stratejisinin ayrıntılarını paylaşmıştır.⁸⁹
- Güney Kore 2022 yılında “*Strategy for a Free, Peaceful, and Prosperous Indo-Pacific Region*” başlığıyla uzun süredir beklenen resmi belgesini yayınlamıştır.⁹⁰

2.1.5. Akademik Literatür

Hint-Pasifik kavramı, akademik alanda da ilgi duyulan bir başlık olarak son yıllarda ön plana çıkmaktadır. Biyocoğrafya ve oşinografi alanındaki çalışmalarda

⁸⁴ “*France’s Partnerships in the Indo-Pacific*”, *Ministry for Europe and Foreign Affairs*, 6 Mart 2023 tarihinde https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/en_a4_indopacifique_16p_2021_v4_cle4b8b46.pdf adresinden erişildi.

⁸⁵ “*Japan’s Effort for a Free and Open Indo-Pacific*”, *Ministry of Foreign Affairs of Japan*, 6 Mart 2023 tarihinde <https://www.mofa.go.jp/files/100056243.pdf> adresinden erişilmiştir.

⁸⁶ “*France’s Indo- Pacific Strategy*”, *Ministry for Europe and Foreign Affairs*, 6 Mart 2023 tarihinde https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/en_dcp_a4_indopacifique_022022_v1-4_web_cle878143.pdf adresinden erişildi.

⁸⁷ “*Global Britain in a Competitive Age*”, *Command of Her Majesty*, 16 Mart 2023 tarihinde https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/97507/Global_Britain_in_a_Competitive_Age-the_Integrated_Review_of_Security_Defence_Development_and_Foreign_Policy.pdf adresinden erişildi.

⁸⁸ “*The Italian Contribution to the EU Strategy for the Indo-Pacific*”, *Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation*, 6 Mart 2023 tarihinde https://www.esteri.it/wp-content/uploads/2022/02/THE_ITALIAN_CONTRIBUTION_TO_THE_EU_STRATEGY_FOR_THE_INDO_PACIFIC.pdf adresinden erişildi.

⁸⁹ “*Canada’s Indo-Pacific Strategy*”, *Government of Canada*, 4 Nisan 2023 tarihinde <https://www.international.gc.ca/transparency-transparence/assets/pdfs/indo-pacific-indo-pacifique/indo-pacific-indo-pacifique-en.pdf> adresinden erişilmiştir.

⁹⁰ “*Strategy for a Free, Peaceful, and Prosperous Indo-Pacific Region*”, *Ministry of Foreign Affairs Republic of Korea*, 4 Mart 2023 tarihinde https://www.mofa.go.kr/eng/brd/m_5676/view.do?seq=322133 adresinden erişilmiştir.

sıklıkla kullanılan Hint-Pasifik, 2000’li yıllardan itibaren günümüzdeki jeopolitik bağlamıyla akademik çalışmalarda yer almaktadır.

2005 yılında Peter Cozens tarafından bölgenin denizcilik tarihi ile ilgili yazılmış⁹¹ ve Michael Richardson tarafından Avustralya ve Güneydoğu Asya ilişkileri üzerine yazılmış⁹² iki makale, Hint-Pasifik kavramının günümüz jeopolitiği bağlamında kullanıldığı önemli çalışmalar olmuştur. Hintli emekli deniz subayı ve Hint-Pasifik kavramı üzerine önemli akademik çalışmalar yapan Gurpreet Khurana’nın, 2007 yılında Hindistan ile Japonya arasındaki deniz stratejisi üzerine yazdığı makalesinde⁹³ Hint-Pasifik, yükselen bir jeopolitik ve jeoekonomik bölge olarak tanımlanmıştır. Khurana’nın 2019 yılında yazdığı “*What is the Indo-Pacific? The New Geopolitics of the Asia-Centred Rim Land*”⁹⁴ ve “*The “Indo-Pacific” Idea: Origins, Conceptualizations and the Way Ahead*”⁹⁵ başlıklı iki makale ise Hint-Pasifik’in kavramsallaşma sürecini anlatan iki önemli çalışma olarak görülmektedir.

Akademisyen Rory Medcalf’ın, Hint-Pasifik konseptini tarihi boyutu da dahil olmak üzere bütüncül bir yaklaşımla yaptığı çalışmalarla kavramsallaştırılması, bu alanda öncü bir rol oynamasını sağlamıştır. Dönemin Avustralya Dışişleri Bakanı’na yazdığı ve Hindistan’la ilişkilerin arttırılmasını tavsiye eden mektubu, Medcalf’ın Hint-Pasifik kavramını vurgulamasının ilk örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.⁹⁶ Bunun yayında “*Pivoting the map: Australia’s Indo-Pacific system*”,⁹⁷ “*The Indo-Pacific: What’s in a Name?*”,⁹⁸ “*In defence of the Indo-Pacific: Australia’s new strategic map*”,⁹⁹ ve “*Reimagining Asi: From Asi-Pacific to Indo-Pacific*”,¹⁰⁰ başlıklı

---

⁹¹ Peter Cozens, “Some Reflections on Maritime Developments in the Indo-Pacific during the Past Sixty-Years,” *Maritime Affairs*, Vol: 1, No: 1, (2005): 15-35.

⁹² Michael Richardson, “Australia–Southeast Asia Relations and the East Asian Summit,” *Australian Journal of International Affairs*, Vol: 59, No: 3, (2015): 360-65.

⁹³ Gurpreet S. Khurana, “Security of Sea Lines: Prospects for India–Japan Cooperation,” *Strategic Analysis*, Vol: 31, No: 1, (2007): 139-153.

⁹⁴ Khurana, “What is the Indo-Pacific? The New Geopolitics of the Asia-Centred Rim Land,” 13-32.

⁹⁵ Gurpreet S. Khurana, “The “Indo-Pacific” Idea: Origins, Conceptualizations and the Way Ahead,” *Journal of Indian Ocean Rim Studies*, (October-December 2019): 59-76.

⁹⁶ Rory Medcalf, “Australia relations with India,” *Lowy Institute*, 26 Mayıs 2022 tarihinde <https://archive.lowyinstitute.org/the-interpreter/australia-relations-india> adresinden erişildi.

⁹⁷ Rory Medcalf, “Pivoting the map: Australia’s Indo-Pacific system”, *ANU College of Asia and the Pacific, Strategic and Defence Studies Centre*, 2012.

⁹⁸ Rory Medcalf, “The Indo-Pacific: What’s in a Name?,” *The American Interest*, Vol: 9, No: 2 (2013): 58-66.

⁹⁹ Rory Medcalf, “In defence of the Indo-Pacific: Australia’s new strategic map,” *Australian Journal of International Affairs*, Vol: 68, No: 4 (2014): 470-483.

akademik çalışmaları, literatüre önemli katkılar sunmuş çalışmaları arasındadır. 2020 yılında yayınlanan “*Contest for the Indo-Pacific: Why China Won’t Map the Future*”,¹⁰¹ isimli kitabı ise Hint-Pasifik kavramıyla ilgili çalışma yapan akademisyenlerin kaynak kitap olarak gördüğü bir çalışma olarak değerlendirilmektedir.

Medcalf gibi üretken bir diğer akademisyen de David Scott’dur. Hint-Pasifik bölgesindeki güç dengesi bağlamında ülke bazlı çalışmalar ortaya koyan Scott’un “*The Great Power ‘Great Game’ between India and China: ‘The Logic of Geography’*”,¹⁰² “*The ‘Indo-Pacific’: New Regional Formulations and New Maritime Frameworks for US-India Strategic Convergence*”,¹⁰³ “*India and the Allure of the ‘Indo-Pacific’*”,¹⁰⁴ “*Australia’s Embrace of the ‘Indo-Pacific’: New Term, New Region, New Strategy?*”,¹⁰⁵ “*The Indo-Pacific in US strategy: Responding to power shifts*”,¹⁰⁶ “*Indonesia grapples with the Indo-Pacific: Outreach, strategic discourse, and diplomacy*”,¹⁰⁷ “*France’s ‘Indo-Pacific’ Strategy: Regional Projection*”¹⁰⁸ ve “*The Geoeconomics and Geopolitics of Japan’s ‘Indo-Pacific’ Strategy*”¹⁰⁹ adlı makaleleri, ülkelerin Hint-Pasifik kavramına bakışını ve hangi unsurlar etrafında şekillendiğini anlatan önemli makalelerdir.

Hint-Pasifik’i, Çin-Hindistan rekabeti boyutuyla değerlendiren çalışmalar da mevcuttur. Raja Mohan’ın “*Samudra Manthan: Sino-Indian Rivalry in the Indo-*

---

¹⁰⁰ Rory Medcalf, “Reimagining Asia: From Asia-Pacific to Indo-Pacific,” *International Relations and Asia’s Southern Tier*, ed. Gilbert Rozman, Joseph Chinyong Liow (Singapore: Springer Nature, 2018), 9-28.

¹⁰¹ Rory Medcalf, *Contest for the Indo-Pacific: Why China Won’t Map the Future* (Australia: La Trobe University Press, 2020).

¹⁰² David Scott, “The Great Power ‘Great Game’ between India and China: ‘The Logic of Geography’,” *Geopolitics*, Vol: 13, No: 1 (2008): 1-26.

¹⁰³ David Scott, “The ‘Indo-Pacific’—New Regional Formulations and New Maritime Frameworks for US-India Strategic Convergence,” *Asia-Pacific Review*, Vol: 19, No: 2 (2012): 85-109.

¹⁰⁴ David Scott, “India and the Allure of the ‘Indo-Pacific’,” *International Studies*, Vol: 49, No: 3-4 (2012): 165-188.

¹⁰⁵ David Scott, “Australia’s embrace of the ‘Indo-Pacific’: New term, new region, new strategy?,” *International Relations of the Asia-Pacific*, Vol: 13, No: 3 (2013): 425-448.

¹⁰⁶ David Scott, “The Indo-Pacific in US strategy: Responding to power shifts,” *Rising powers quarterly*, Vol: 2, No: 2 (2018): 425-448.

¹⁰⁷ David Scott, “Indonesia grapples with the Indo-Pacific: Outreach, strategic discourse, and diplomacy,” *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, Vol: 38, No: 2 (2019): 194-217.

¹⁰⁸ David Scott, “France’s ‘Indo-Pacific’ Strategy: Regional Projection,” *Journal of Military and Strategic Studies*, Vol: 19, No: 4 (2019): 76-103.

¹⁰⁹ David Scott, “The Geoeconomics and Geopolitics of Japan’s ‘Indo-Pacific’ Strategy,” *Journal of Asian Security and International Affairs*, Vol: 6, No: 2 (2019): 136-161.

Pacific” isimli kitabı,¹¹⁰ Jagannath Panda’nın “*Competing Realities in China–India Multilateral Discourse: Asia’s enduring power rivalry*”,¹¹¹ David Brewster’in “*An Indian Ocean dilemma: Sino-Indian rivalry and China’s strategic vulnerability in the Indian Ocean*”¹¹² ve Mohan Malik’in “*China and India: Maritime maneuvers and geopolitical shifts in the Indo-Pacific*”,¹¹³ adlı makaleleri literatüre önemli katkılar sağlarken, Robert Kaplan’ın “*Monsoon The Indian Ocean and the Future of American Power*”¹¹⁴ başlıklı kitabı, Hint Okyanusu’nu yeni rekabet alanı olarak tasvir eden önemli bir çalışma olarak görülmektedir.

Ash Rossiter ve Brendon Cannon’un ortak kaleme aldığı “*The ‘Indo-Pacific’: Regional Dynamics in the 21st Century’s New Geopolitical Center of Gravity*”¹¹⁵ başlıklı makale; küresel güç mücadelesinde ve artan Çin-ABD rekabetinde Hint-Pasifik bölgesinin belirleyici bir coğrafya olduğunu vurgulaması açısından önemli bir kaynaktır. Kai He ve Huiyun Feng’in yazdığı “*The institutionalization of the Indo-Pacific: Problems and prospects*”¹¹⁶ başlığını taşıyan çalışmanın, Hint-Pasifik’in inşa sürecinde kurum ve liderlik modelinin etkisini tartışması bakımından literatüre önemli bir katkı yapmıştır. Dewi Fortuna Anwar’ın “*Indonesia and the ASEAN outlook on the Indo-Pacific*”¹¹⁷ isimli makalesi, Hint-Pasifik’i genelde ASEAN özelde Endonezya üzerinden değerlendirmesi bakımından literatürü zenginleştirirken, Felix Heiduk, ve Gudrun Wacker’in ortak yayınladıkları “*From Asi-Pacific to Indo-Pacific: significance, implementation and challenges*”¹¹⁸ başlıklı raporu, Asya-Pasifik’ten Hint-Pasifik’e geçiş sürecini sistematik bir şekilde ele alması bakımından önemlidir.

---

¹¹⁰ Mohan, C. Raja, *Samudra Manthan: Sino-Indian Rivalry in the Indo-Pacific* (Washington: United Book Press, 2012).

¹¹¹ David Brewster, “An Indian Ocean dilemma: Sino-Indian rivalry and China’s strategic vulnerability in the Indian Ocean,” *Journal of the Indian Ocean Region*, Vol: 11, No: 1 (2015): 48-59.

¹¹² Jagannath, P. Panda, “Competing Realities in China–India Multilateral Discourse: Asia’s enduring power rivalry,” *Journal of Contemporary China*, Vol: 22, No: 82 (2013): 669-690.

¹¹³ Mohan Malik, “China and India: Maritime maneuvers and geopolitical shifts in the Indo-Pacific,” *Rising Powers Quarterly*, Vol: 3, No: 2 (2018): 67-81.

¹¹⁴ Robert, D. Kaplan, *Monsoon The Indian Ocean and the Future of American Power* (New York: Random House, 2010).

¹¹⁵ Ash Rossiter and Brendon Cannon, “The ‘Indo-Pacific’: Regional Dynamics in the 21st Century’s New Geopolitical Center of Gravity,” *Rising Powers Quarterly*, Vol: 3, No: 2 (2018): 7-17.

¹¹⁶ Kai He and Huiyun Feng, “The institutionalization of the Indo-Pacific: Problems and prospects,” *International Affairs*, Vol: 96, No: 1 (2020): 149-168.

¹¹⁷ Dewi Fortuna Anwar, “Indonesia and the ASEAN outlook on the Indo-Pacific,” *International Affairs*, Vol: 96, No: 1 (2020): 111-129.

¹¹⁸ Felix Heiduk and Gudrun Wacker, “From Asia-Pacific to Indo-Pacific: significance, implementation and challenges,” *Stiftung Wissenschaft und Politik*, No. 9, 2020.

Türkiye’de yapılan akademik çalışmalarda Hint-Pasifik’e olan ilgi yavaş yavaş artmakla beraber istenilen düzeyde değildir. Hint-Pasifik söyleminin hem hükümet hem de bürokrasi tarafından henüz resmi olarak kullanılmaması, Asya-Pasifik kelimesinin yaygınlığı ve bölgeye yönelik çalışma yapan akademisyenlerin azlığı gibi sebepler, literatürün zenginleşmesin önündeki engeller olarak görülmektedir. Duygu Çağla Bayram ve Mohammad Arafat’ın ortaklaşa yazdıkları “*Hindistan-Çin-ABD Üçgeninde ‘Hint-Pasifik’ Kavramsallaştırması*”,¹¹⁹ Emre Demir tarafından İngilizce olarak kaleme alınan “*Competing regional visions China’s Belt and Road Initiative versus the Indo-Pacific Partnership*”,¹²⁰ Emine Akçadağ Alagöz’ün yazdığı “*Hint-Pasifik Stratejisi Kapsamında Hindistan-Japonya Güvenlik İlişkileri*”¹²¹ ve Koyuncu tarafından yazılan “*Amerika Birleşik Devletleri’nin Hint Pasifik Bölgesinde Çin’i Çevreleme Politikası*”¹²² başlıklı makaleler, literatüre katkı sunan çalışmalar olarak değerlendirilmektedir.

2.2. Tarihsel Gelişmeler Işığında Pasifik Okyanusu’nun Jeopolitik Önemi

Pasifik Okyanusu; Arktik, Atlantik ve Hint okyanuslarının toplam büyüklüğüne sahip, dünyanın tanımlanmış en büyük coğrafi alanı olarak bilinmektedir.¹²³ Yeni Gine’den Peru’ya kadar yaklaşık 10 bin mil genişliğinde ve 60 milyon m² olan bu geniş trigonal coğrafya, yaklaşık olarak 3000 adayı ve dünyanın en derin noktasını barındırmaktadır.¹²⁴

Görsel 7: Tryanny mesafesi

¹¹⁹ Duygu Çağla Bayram ve Mohammad Arafat, “Hindistan-Çin-ABD Üçgeninde ‘Hint-Pasifik’ Kavramsallaştırması,” *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Vol: 2, No: 2 (2018): 69-102.

¹²⁰ Emre Demir, “Competing regional visions: China’s Belt and Road Initiative versus the Indo-Pacific Partnership,” *Conflict and Cooperation in the Indo-Pacific*, ed. Ash Rossiter and Brendon Cannon (New York: Routledge, 2020), 64-114.

¹²¹ Emine Akçadağ Alagöz, “Hint-Pasifik Stratejisi Kapsamında Hindistan-Japonya Güvenlik İlişkileri,” *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Vol: 8, No: 2 (2021): 591-608.

¹²² Mustafa Cem Koyuncu, “Amerika Birleşik Devletleri’nin Hint Pasifik Bölgesinde Çin’i Çevreleme Politikası,” *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Vol: 5, No: 1 (2021): 13-47.

¹²³ Rainer F. Buschmann, “The Pacific Basin to 1850,” *The Oxford Handbook of World History*, ed. Jerry H. Bentley (New York: Oxford University Press, 2011), 564.

¹²⁴ John W. Gregory, “The Geological History of the Pacific Ocean,” *Nature* 125, Vol: 125, No: 3159 (1930): 750.

The Tyranny of Distance

Steam times are in parentheses.

SOURCE: Heritage Foundation estimates based on data from Shirley A. Kan, "Guam: U.S. Defense Deployments," Congressional Research Service, April 29, 2014, Table 1, <https://www.hsdl.org/?view&did=752725> (accessed January 13, 2015).

heritage.org

Kaynak: "2021 Index Of U.S. Military Strenght", *The Heritage Foundation*, 2021.

Bu büyüklüğü onun, mesafenin zorluğu/zorbalığı (*Tyranny of Distance*)¹²⁵ olarak adlandırılmasına yol açmıştır.¹²⁶ Coğrafyasının kendisine vermiş olduğu bu özelliğinden dolayı Pasifik Okyanus'u; denizcilik alanında yapılan çalışmalar, pusulanın bulunması, mühendisliğinin gelişmesine bağlı daha sağlam gemiler ve buhar gücüyle daha fazla yol kat etme olanağının artmasıyla, dünya siyasi ve coğrafi tarihinin bir unsuru olmaya başlamıştır. Bu ana kadar Pasifik Okyanusu'nun tarihi; yerel halkların kısıtlı insan hareketliliği ve coğrafi keşif sayılamayacak başarısız seyahatlerle bilinmektedir.

¹²⁵ Geoffrey Blainey, *The Tyranny of Distance: How Distance Shaped Australia's History* (Melbourne: Sun Books, 1966).

¹²⁶ Her ne kadar mesafenin zorluğu/zorbalığı (*Tyranny of Distance*) tanımı Geoffrey Blainey'in kitabıyla meşhur olsa da William Bunge'nin 1961 yılındaki çalışmasında *Tyranny of Distance* tanımı kullanılmaktadır. Detaylı bilgi için bakınız: William Bunge. "The Structure of Contemporary American Geographic Research," *The Professional Geographer*, Vol: 13, No: 3 (1961): 19-23.

Pasifik Okyanusu'nun kaderini değiştiren olayların, bölgede yaşayan yerel halklardan ziyade denizcilik alanında ilerleme kaydeden ve uzun seyahatlere imkân tanıyan gemileri inşa eden bölge dışı aktörler tarafından gerçekleştirilmesi, şüphesiz tahmin edilebilir bir gerçekliktir. Zira coğrafyanın zorluğunu açmak, elinizdeki teknolojinin kapasitesiyle doğru orantılıdır.

Bu açıdan bakıldığında, dünyanın en büyük okyanusunun bildiğimiz anlamda tarihinin başlaması, Avrupalı gezginlerin bu geniş sulara gelmesiyle başlamıştır. İspanyol kâşif Vasco Núñez de Balboa'nın 1513 yılında Panama Kıstağı'nı geçerek Güney Denizi olarak adlandırdığı Pasifik Okyanusu'nu Amerika Kıtası'ndan gören ilk Avrupalı olması¹²⁷ ve daha da önemlisi, Ekvator'daki Maluku Adaları'na (Baharat Adaları olarak da bilinir) batıdan bir yol bulup İspanya'nın zenginliğine katma amacı taşıyan Ferdinand Macellan'ın, 27 Kasım 1520 yılında mürettebatıyla birlikte 38 günlük zorlu bir sefer sonrasında kendi adını verdiği Macellan Boğazı'ndan geçerek Pasifik Okyanusu'na ulaşması¹²⁸, mevzubahis okyanustaki; ticari faaliyetleri, kolonyal çabaları, güvenlik risklerini ve insan hareketliliğini arttırmıştır.

Görsel 8: Ferdinand Macellan'ın Pasifik'e girişi

Kaynak: “Magellan’s Journey To the End Of the World: The Man that dared to go further”, Weebly, 12 Mart 2023 tarihinde <http://43719232.weebly.com/straits.html> adresinden erişildi.

¹²⁷ Arthur J. Lower, *Ocean of Destiny: A Concise History of the North Pacific 1500-1978* (Vancouver: University of British Columbia Press, 1978), 11.

¹²⁸ Scott M. Fitzpatrick and Richard Callaghan, “Magellan’s Crossing of the Pacific: Using Computer Simulations to Examine Oceanographic Effects on One of the World’s Greatest Voyages,” *The Journal of Pacific History*, Vol: 43, No: 2 (September 2008): 145.

2.2.1. İspanya Hakimiyeti

Dünya'nın etrafını dolaşan ilk kâşif olma özelliğini kazandığı bu seyahatte Macellan, Pasifik Okyanusu'na girdiğinde gördüğü denizi tanımlamak için *Mare Pacifico (calm sea)* yani sakin deniz terimini kullanmış ve günümüzde bu okyanusun Pasifik ismiyle anılmasına yol açmıştır.¹²⁹ İspanya, bölgeye yolladığı gemilerle yeni topraklar keşfetmiş, bölge üzerindeki kontrolünü arttırmış, altın gibi değerli ham maddeleri kendi hazinesine katmış, yerleşim bölgeleri inşa etmiş ve ana karasıyla Pasifik Okyanusu' u arasındaki bölgenin ticaretini denetlemeye başlamıştır.

5 Nisan 1529 yılında İspanya ve Portekiz arasında imzalanan Zaragoza Antlaşması'nda, İspanya'nın Maluku Adaları üzerindeki hak iddiasından ödeme karşılığında vazgeçmesi İspanya'nın, Batı'ya doğru genişlemesini engellerken Pasifik Okyanusu'na daha fazla konsantre olmasına yol açmıştır.¹³⁰ Pasifik'e odaklanan İspanya, gemicilik ve keşif yeteneklerinin yardımıyla; Peru, Mariana Bölgesi, Filipinler gibi alanlara hâkim olmuştur. 1542-43 yılları arasında Portekiz asıllı İspanyol kâşif Rodriguez Cabrillo, günümüzde ABD olarak bildiğimiz ülkenin batı kısmını keşfeden ilk Avrupalı olarak İspanyol hakimiyetini bölgeye taşımıştır.¹³¹ Özellikle 1565 yılında İspanyol kâşif Miguel Lopez de Legazpi'nin Filipinler'i ilhakı, İspanya için önemli bir kazanım olmuş ve Asya pazarına erişimini kolaylaştırmıştır.¹³²

İspanyol tüccarların ve misyonerlerin bölge halklarla etkileşim içinde olması, nüfuzunun bölgede yayılmasını kolaylaştırmıştır.¹³³ 17. yüzyılın başında Pasifik'teki oluşan tabloya bakıldığında; Yeni Hebridler'e koloni kurma faaliyetleri, Yeni Gine'ye keşif gezileri, ABD'nin kuzeybatı kıyılarının yaklaşık 43⁰ kuzey enlemine kadar keşfedilmesi ve diğer birçok Pasifik adasında kurulan hakimiyetle İspanyollar, Pasifik'in yerleşik bir unsuru haline gelmiştir.¹³⁴ Bu sebeple, özellikle 15. yüzyılın

---

¹²⁹ Otto Hartig, "Ferdinand Magellan," New Advent, 5 Mayıs 2022 tarihinde <http://www.newadvent.org/cathen/09526b.htm> adresinden erişildi.

¹³⁰ Oskar H. K. Spate, *The Pacific Since Magellan* (Canberra: Australian National University Press, 1979), 94-95.

¹³¹ Arthur J. Lower, *Ocean of Destiny: A Concise History of the North Pacific, 1500-1978* (Vancouver: University of British Columbia Press, 1978), 14.

¹³² James Burney, *Expedition of Miguel Lopez de Legazpi, from New Spain to the Philippine Islands. In A Chronological History of the Discoveries in the South Sea or Pacific Ocean* (Cambridge: Cambridge University Press, 2010): 250.

¹³³ Michael N. Pearson, "The Spanish 'Impact' on the Philippines, 1565-1770," *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, Vol: 12, No: 2 (April 1969): 165.

¹³⁴ Christon I. Archer, "Spain and the Defence of the Pacific Ocean Empire, 1750-1810," *Canadian Journal of Latin American and Caribbean Studies*, Vol: 11, No: 21 (1986): 16.

ortalarından ve 16. yüzyılın sonları arasında Pasifik Okyanus'u, İspanya'nın mutlak hakimiyetine girmiştir ve genellikle bölge, "İspanyol Gölü" olarak tanımlanmıştır.

2.2.2. İspanya'nın Gerileme Dönemi

Uzun bir müddet İspanya bayrağının hüküm sürdüğü Pasifik Okyanusu, zaman ilerledikçe İspanya'nın kapasitesini aşmaya ve Avrupa kıtasında güçlenen yeni ülkelerin bilimsel keşifleri ve ticari kaygılarıyla birlikte bölgeye gelişine sahne olmuştur. Avrupa ülkelerinin değişen güç yapıları, reformlar, bilimsel gelişmeler, I. Elizabeth yönetimindeki İngiltere'nin yükselişi, bankacılık ve finans sisteminin gelişmesi, Osmanlı İmparatorluğu'nun ticari yollar üzerindeki zayıflayan denetimi ve İtalyan Şehir Devletleri'nin azalan gücü gibi sebepler neticesinde Hollanda, İngiltere ve Fransa; Pasifik'te İspanya, Hint Okyanusu'nda ise Portekiz'in tekeline meydan okumuşlardır.¹³⁵

1756-1763 yılları arasında Avrupa'da gerçekleşen İngiltere-Fransa çekişmesinin sonucunda başlayan ve ilk küresel savaş olarak adlandırılan "Yedi Yıl Savaşı"nın İngiltere'nin zaferiyle sona ermesi, Kıta Avrupa'sını yeni sömürge arayışlarına yöneltmiştir. Fransızlar açısından bu arayış, düşen prestijini onarmak ve Büyük Britanya'ya verilen sömürge kayıplarını telafi etme anlamı taşırken İngilizler için bu arayış, küresel bir güç ve denizlerin hâkimi olma anlamı taşımaktaydı. Hollanda ise yeni pazarlar keşfetme ve ticaretini küresel bir boyuta taşıma niyetindeydi. İspanya ise gelen Batı Avrupa dalgasına karşı sömürgelerinin koruma planları yapıyordu.

Söz konusu küresel hedefler arasında Hollanda gemileri, İspanya'nın kurduğu ticari trafiği kontrol etme adına Pasifik'e hem doğudan hem batıdan giriş yapmıştır. Günümüzde Çin Halk Cumhuriyeti Makao Özel İdari Bölgesi olarak bilinen bölgede gerçekleştirdiği başarısız sefer sonrası Hollanda, 1624 yılında günümüzde Tayvan olarak bildiğimiz bölgeye yönelmiş ve ele geçirmeyi başarmıştır.¹³⁶ Çin ile ipek ticareti yapmak için Tayvan'da kurulan ufak karakol; bölgede üretilen deri, geyik eti, pirinç ve

---

¹³⁵ Lower, *Ocean of Destiny: A Concise History of the North Pacific, 1500-1978*, 15.

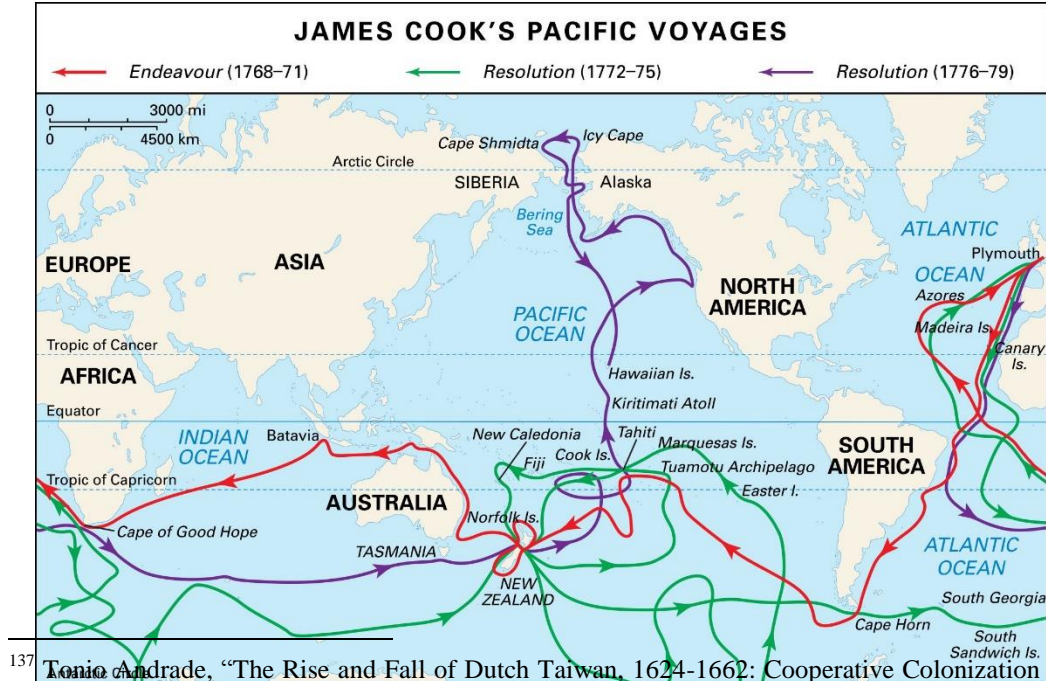
¹³⁶ "The rise and fall of Dutch Formosa (1624-1662)", Taiwanholland, 4 Mart 2023 tarihinde <https://taiwanholland.com/taiwan-and-holland/the-rise-and-fall-of-dutch-formosa-1624-1662/> adresinden erişilmiştir.

hayvan derisi gibi ürünler sebebiyle bölge, Hollandalılar tarafından daha geniş bir koloni girişime sahne olmuştur.¹³⁷

2.2.3. İngiliz Hakimiyeti

Pasifik'teki asıl jeopolitik kırılma ve İspanya'nın tekeli sonlandıran adım, 1700'lerin ortalarında Büyük Britanya'nın bölgeye gelmesiyle olmuştur. Bu tarih aynı zamanda İngiltere'nin büyük bir sömürge imparatorluğu ve rakipsiz deniz gücü olarak ortaya çıktığı bir döneme denk gelmektedir. Bu anlamda 1767 yılında İngiliz kâşif ve deniz subayı olan Samuel Wallis, bugün Polinezya olarak bilinen bölgeyi ve Tahiti'yi keşfeden ilk Avrupalı olarak İngiltere adına önemli bir kazanım elde etmiştir.¹³⁸ Lakin, İngiltere'nin Pasifik'e olan ilerleyişinin en önemli başlangıç noktası olarak görülen hadise, İngiliz denizci ve kâşif Kaptan James Cook'un seyahatleri olmuştur. Bir başka deyişle, tıpkı İspanya'nın Pasifik'te hak iddialarının Ferdinand Macellan'ın keşif gezileriyle başlaması gibi, İngiltere'nin de Pasifik'te hegemonya kurmasının başlangıcı da James Cook'un seyahatlerine dayanmaktadır.

Görsel 9: James Cook'un seyahatleri

¹³⁷ Tomic Andrade, "The Rise and Fall of Dutch Taiwan, 1624-1662: Cooperative Colonization and the Statist Model of European Expansion," *Journal of World History*, Vol: 17, No: 4 (December 2006): 430.

¹³⁸ Frederic Regard, "Introduction: Articulating Empire's Unstable Zones," *British Narratives of Exploration: Case Studies of the Self and Other*, ed. Frederic Regard (London: Pickering & Chatto, 2009), 13.

Kaynak: Britannica, “James Cook”, 25 Aralık 2022 tarihinde <https://www.britannica.com/biography/James-Cook> adresinden erişildi.

1768 yılında başladığı keşif gezilerini 1799 yılına kadar devam ettiren Cook, toplamda gerçekleştirdiği üç seyahatle Güney Pasifik bölgesinde önemli yerleşim yerleri keşfederek Britanya'nın bölgedeki varlığını arttırmıştır. Bu keşifler esnasında Cook; Yeni Zelanda'ya ve Avustralya'nın güney kıyısında bulunan Yeni Güney Galler'e ulaşarak İngiltere adına bu bölgelerde hak iddia etmiş, ardından Avustralya'nın doğu kıyı şeridini boydan boya keşfetmiştir.¹³⁹ Doğu-Batı yönünde yaptığı ilk iki yolculuğunda Cook, İngiltere için Güney Pasifik'i daha görünür ve ulaşılabilir yaparken, son keşif yolculuğunu güney-kuzey yönlü gerçekleştirmiştir.

Atlantik'i Pasifik Okyanusu'na bağlayan bir Kuzey-Batı Geçidi bulma hedefiyle başladığı üçüncü gezisinde Cook, önemli keşiflere imza atmıştır. Kuzeye doğru seyreden rotasında; önce Hawaii Adası'nı keşfetmiş, ardından Bering ve Arktik Denizi'ne kadar giderek Kuzey Amerika'nın kuzeybatı kıyılarını keşfetmiştir. Bu gezide Cook, tüccarların ve yönetici sınıfının uzun süredir Atlantik yakasında aradığı ve birçok haritacının var olduğuna inandığı Hindistan'a giden Kuzeybatı veya Kuzeydoğu Geçidi'nin var olmadığını da kanıtlamıştır.¹⁴⁰ Şüphesiz Kaptan James Cook'un İngiltere adına yaptığı keşiflerin tamamı, İspanya'nın Pasifik güç dengesinde giderek zayıflamasına neden olmuş ve İngiltere'nin Pasifik'e; ticari, askeri, kültürel ve diplomatik olarak yerleşmesine sebebiyet vermiştir.

2.2.4. Fransa Etkisi

Kıta Avrupa'sında İngiltere ile girdiği mücadeleyi kaybeden, ekonomik olarak zayıflayan ve Avrupa içinde dominant pozisyonunu kaybeden Fransa'nın Pasifik'teki varlığı, İngiltere'ye kıyasla çok zayıf kalmıştır. Bu dönemde Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın başlaması, Pasifik Okyanusu'nun ve bölgedeki kolonilerinin önemini giderek arttırırken, Avrupa Devletleri'nin; ticari, diplomatik ve askeri varlığının vazgeçilmez birer unsuru olarak görülmüştür.

---

¹³⁹ “History, Captain James Cook,” *BBC*, 5 Mayıs 2022 tarihinde https://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/cook_captain_james.shtml adresinden erişildi.

¹⁴⁰ James Cook and Archibald G. Price, *The Explorations of Captain James Cook in the Pacific: As Told by Selections of His Own Journals, 1768-1779* (New York: Dover Publications, 1971), VI.

İngiltere'nin Pasifik'teki varlığını azaltmak isteyen Fransa'nın 1700'lerin ortalarından sonra uyguladığı strateji; İngiltere'nin gücünü İspanya ile ittifaklık yoluyla dengeleme arayışı olmuştur. Bu sebeple İspanyollar ve Fransızlar arasında, iki ülkenin İngiltere'ye karşı ortak çıkarlar dahilinde hareket edeceği bir sözleşme imzalanmıştır. 15 Ağustos 1761 tarihinde imzalanan Aile Paktı Anlaşması (Pacte de Famille), bu anlamda gerçekleşen önemli bir adım olarak değerlendirilmiş olsa da zaman için de bu anlaşmanın İngiliz etkisini kırmada başarısız olduğu görülmüştür.¹⁴¹ Zira söz konusu başarısızlığı teyit eden iki önemli toprak kaybı yaşanmıştır. 1762 yılında İngiltere donanmasının İspanyol sömürgesi olan Manila'yı (Filipinler'in başkenti) ele geçirmesi ve yine İspanya sömürgesi olan Havana'nın İngilizler tarafından işgal edilmesi, bu anlaşmanın başarısızlığını teyit eden iki önemli gelişme olarak tarihin kayıtlarına girmiştir.¹⁴²

1800'lerin başlarına kadar geçen sürede, Fransa'nın Pasifik'teki başarısız kolonileşme hamlelerinin arasında iki önemli gelişme yaşanmıştır. Birincisi; 1720 yılında Fransızlar tarafından ilk Hidrografya Ofisi'nin (Dépôt des Cartes et Plans) açılması olmuştur.¹⁴³ Hidrografi uzmanı ve Fransız Donanmasında mühendis olan Jacques Nicolas Bellin'in önderliğinde kurulan bu ofis, tarihte ilk olması bakımından önemli bir adım olarak tarihe geçmiştir. Fransa'yı; 1785 yılında Danimarka ve 1795 yılında İngiltere Hidrografya Ofisi açarak takip etmiştir.¹⁴⁴ İkinci önemli olay ise Fransız kâşif Louis Antoine de Bougainville'in dünyayı dolaştığı seferi olmuştur. 15 Kasım 1766 tarihinde Fransa'da başlayan yolculuğu, 24 Nisan 1769 yılında Saint Malo'da bitmiştir. Macellan Boğazından geçerek Pasifik'e giriş yapan Bougainville, seyahati sırasında Güney Pasifik'i keşfederken; Tahiti, Samoa Adaları, Yeni Hebridler ve Yeni Gine'yi ziyaret etmiştir.¹⁴⁵ Seyahati sırasında Solomon Adaları'nın haritasını

---

¹⁴¹ Arthur S. Aiton, "A Neglected Intrigue of the Family Compact," *The Hispanic American Historical Review*, Vol: 11, No: 3 (August 1931): 387.

¹⁴² Glyndwr Williams, *The Expansion of Europe in the Eighteenth Century: Overseas Rivalry, Discovery, and Exploration* (New York: Walker and Company, 1966), 89–90.

¹⁴³ George S. Ritchie, "The History of Hydrography An Enlightened European Era 1660-1800," *The International Hydrographic Review*, Vol: 17, No: 1 (January 1991): 15.

¹⁴⁴ Adrian, Webb, (2010), "Foundations for" International Cooperation in the Field of Hydrography": Some Contributions by British Admiralty Hydrographers, 1795-1855." *The International Hydrographic Review*. s.7.

¹⁴⁵ Louis-Antoine Bougainville and John Dunmore, *The Pacific Journal of Louis-Antoine De Bougainville 1767-1768* (London: Hakluyt Society, 2002), IXX-İXXVII.

çıkaran kâşif, günümüzde Papua Yeni Gine'nin toprağı olan bu adayı Bougainville Adası olarak adlandırmıştır.¹⁴⁶

1700'lerin ortalarından 1900'lerin başına kadar geçen sürede İngiliz hakimiyetine giren Pasifik Okyanusu; Fransız ve İngiliz güçlerinin ABD'den geri çekilmesi, eyaletlerin bir araya gelerek federasyona geçiş sürecini başlatması, yeni gemi teknolojileri ve özellikle buhar gücünün gemilerde kullanılması ve Sanayi Devrimin getirdiğı endüstriyelleşme ve buna bağılı sömürge arayışları sayesinde üzerindeki ilginin artmasına şahit olmuştur.

Bir zamanlar baharat, çay, diğere tüketim ürünlerinin ticareti ve ülke prestiji için bölgeye gelen Avrupalılar 19. yüzyıla gelindiğinde, Asya pazarına hâkim olma ve Sanayi Devrimi için gerekli olan hammaddeye ulaşma hedefi doğrultusunda ilerlemişlerdir. Bu durum, bölgedeki rekabeti giderek daha fazla arttırmış aynı zamanda diğere ülkelerin de bölgeye yönelişini tetiklemiştir. Rusya, 1784 yılında Kodiak Adası'nda kalıcı bir üs kurarak Pasifik'e yönelmiş ve Kuzey Pasifik'teki coğrafi keşiflerine başlamıştır.¹⁴⁷ Rusya'nın bu yöndeki hamlesi, bölgedeki varlığını artırma amacı taşıırken, bölgenin merkezinde bulunan Japonya ve Çin gibi diğere ülkeler de artan ticari hareketlilik nedeniyle giderek ön plana çıkmışlardır. Özellikle 29 Ağustos 1842 yılında Çin ile İngiltere arasında; Hong Kong'u İngiltere'ye veren ve Çin'in beş limanın (Guangzhou, Xiamen, Fuzhou, Ningbo ve Şanghai) dış ticarete açılmasını şart koşan Nanking Antlaşması¹⁴⁸, Avrupa'nın Çin pazarına erişimi için bir dönüm noktası olmuştur.

2.2.5. Kuzey Pasifik'in Yükseliş

1914-1918 yılları arasında, temelde Avrupalı devletler arasındaki güç mücadelesi nedeniyle patlak veren Birinci Dünya Savaşı, özelde Avrupa'nın genelde Avrasya'nın bir bütün olarak gücünün azalmasına yol açmıştır. Buna karşılık Kuzey Pasifik ülkelerinin uzun bir süre tarafsız kalması, savaşın yıkıcı etkilerinden

---

¹⁴⁶ Dennis Bryant, "Louis Antoine de Bougainville", *Maritime Logistics Professional*, 5 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.maritimeprofessional.com/blogs/post/louis-antoine-de-bougainville-13273> adresinden erişildi.

¹⁴⁷ Andrei V. Grinev and Richard L. Bland, "Russian Maritime Catastrophes During the Colonization of Alaska 1741-1867," *The Pacific Northwest Quarterly* Vol: 102, No: 4 (Fall 2011): 178.

¹⁴⁸ Gregory Bracken, "Treaty Ports in China: Their Genesis, Development, and Influence," *Journal of Urban History*, Vol: 45, No: 1 (2019): 168.

korunmasını sağlamış dolayısıyla bölgenin bir bütün olarak kalkınmasına katkıda bulunmuştur. Bu tarafsızlık durumunda istisna olan Japonya, 1905 yılında Çarlık Rusya'yı Uzakdoğu'da yenerek başlattığı genişleme sürecini Çin'e doğru genişletmiştir.

20. yüzyılın başından itibaren giderek artan ekonomik canlılık, Avrupa merkezli dünyanın ağırlığını Kuzey Pasifik'e çevirmiştir. Dünya'nın en kalabalık ülkesi Çin'e, ABD ve Japonya gibi iki güçlü ekonomiye, Kanada ve Rusya gibi iki bölgesel aktöre ev sahipliği yapan bu bölge, savaş yorgunu Avrupa'nın aksine dinamik bir gelişme göstermiştir. Ticareti hareketliliğin yanında askeri olarak da gücünü arttıran Kuzey Pasifik, Birinci Dünya Savaşı sonrası Japonya'nın başını çektiği silahlanma yarışına da sahne olmuştur. Bu sebeple bölgesel gerilimi azaltmak, artan silahlanma yarışını durdurmak ve bölgesel istikrarı sağlama adına bölge ve bölge dışı ülkelerin bir araya geldiği Washington Deniz Konferansı; İngiltere, ABD ve Japonya'ya donanma güçlerini sınırlayacak birtakım kısıtlamalar getirmiştir. Anlaşmaya göre; ABD ve Büyük Britanya'nın her birine 500.000 tona kadar gemi yapımına izin verilirken; Japonya, Fransa ve İtalya'nın her birine 300.000 bin ton sınırı getirilmiştir. Anlaşma, ABD ve İngiltere'nin denizaltı gücünü 100.000 ton ile sınırlarken, Japonya, Fransa ve İtalya'nın denizaltı gücünü maksimum 60.000 ton olarak belirlemiştir.¹⁴⁹

Şüphesiz, Pasifik'in silahsızlandırılması, daha güvenli bir bölge olması ve ekonomik gelişim merkezli bir dinamik yaratmak için yapılan bu anlaşmanın, İkinci Dünya Savaşı'nda Japonya ve ABD arasında şiddetli deniz savaşlarının yaşandığı düşünüldüğünde etkisiz bir anlaşma olduğunun söylenmesi yanlış olmayacaktır.

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından galip devletler tarafından paylaşılan ülkeler ve kaynaklar, yeni bir sistemin oluşmasını sağlamamıştır. Ekonomik krizler ve savaş sonunda imzalanan ağır anlaşmalar, milliyetçilik söylemlerini arttırmış ve dünya yeni bir savaşın eşiğine daha gelmiştir. Lakin Birinci Dünya Savaşı'nda Pasifik Okyanusu'nun oynadığı rol kısıtlıyken, İkinci Dünya Savaşı'nda kazanımı belirleyen bölge Pasifik Okyanusu olmuştur.

---

¹⁴⁹ Ernest Andrade Jr., "The United States Navy and the Washington Conference." *The Historian* Vol: 31, No: 3 (May 1969): 349.

İkinci Dünya Savaşı'nda Japonya'nın bölgede artan askeri gücü, saldırganlığını tetiklemiş ve savaş boyunca özellikle Çin ve ABD ile muharebe etmesine neden olmuştur. Savaş Avrupa'da olduğu gibi Pasifik Okyanusu'nda da kanlı savaflara sahne olmuştur. Hem savaşın hem de Pasifik'in kaderini değiştiren olay ise 6 Ağustos ve 9 Ağustos 1945 yılında yaşanmıştır. 6 Ağustos sabahı Enola Gay isimli B-29 bombardıman uçağından Hiroşima'ya ve 9 Ağustos günü Nagasaki'ye atılan atom bombası¹⁵⁰, sadece İkinci Dünya Savaşı'nı sonlandırmamış, aynı zamanda Avrupa merkezli dünya sisteminin sonunu getirmiş ve ABD merkezli yeni bir küresel düzenin başlamasına neden olmuştur.

2.2.6. ABD Hakimiyeti

Avrupalı kaşiflerin bölgeye gelişinin ardından ilk olarak İspanyol Gölü olarak adlandırılan Pasifik Okyanusu, ardından İngiliz Gölü olarak adlandırılmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra diğer galip devletlerin aksine daha az hasarla savaştan çıkmasıyla ve Japonya'nın mutlak yenilgisi sonucu donanma üstünlüğü tamamen ABD'nin eline geçmesiyle bölge, ABD gölü olarak adlandırılmıştır.

Bu tarihten itibaren ABD, Atlantik'te olduğu gibi Pasifik'te de başat aktör konumuna gelmiştir. Oluşan yeni dünya düzeninde, yıllardır savaşlarla yıpranmış ülkelerin ulusal çıkarlara bakışı güvenlik eksenli olmaktan ziyade ekonomik eksenli bir yapıya bürünmüştür. Bu bakış açısının Pasifik ülkeleri için de geçerli olduğu, mevzu bahis ülkelerinin üretim gücünü ve dinamik nüfusunu, ABD'nin gelişmiş ekonomisine entegre etmesiyle kanıtlanmıştır. Japonya, Güney Kore, Tayvan, Hong Kong ve Singapur'un "Asya Kaplanları" ya da "Asya Mucizesi" olarak anılmasına neden olan ekonomik çabaları, bölgede oluşan yeni eko-politiğin Asya-Pasifik olarak anılmasına neden olmuştur.¹⁵¹ Uzun süre devam eden bu eko-politik ve ABD'nin hegemonyası, 2010'lardan itibaren yeni bir ekonomik mucizenin ortaya çıkmasıyla sınınmıştır ve mevcut durumda sınınmaktadır. Çin tarafından sergilenen ekonomik büyüme, Asya-Pasifik olarak adlandırılan statükonun yeni bir kavrama dönüşmesine vesile olmuştur. Hint-Pasifik olarak adlandırılan bu yeni kavram, barındırdığı

---

¹⁵⁰ Sadao Asada, "The Shock of the Atomic Bomb and Japan's Decision to Surrender: A Reconsideration," *Pacific Historical Review*, Vol: 67, No: 4 (November 1998): 477.

¹⁵¹ Arif Dirlik, "What's in a Rim?," *Peace Review*, Vol: 7, No: 2 (1995): 139.

jeopolitik rekabetle, ekonomik hareketlilikle, askeri angajmanlarla ve diplomatik girişimlerle dünyanın yöneldiği en önemli coğrafya olarak öne çıkmaktadır.

2.3. Tarihsel Gelişmeler Işığında Hint Okyanusu'nun Jeopolitik Önemi

Batısında bulunan Afrika kıyıları ve Arabistan, doğusunda bulunan Tayland-Malay yarımadası, Endonezya kıyıları ve Avustralya'nın batı kıyıları ile birlikte Dünya'nın en büyük üçüncü su kütlesi olan Hint Okyanusu, yaklaşık 75 milyon kilometrekarelik bir alanı kaplamaktadır.¹⁵² Kuzeybatısında bulunan Kızıldeniz, Hint Okyanusu'nu Akdeniz'e bağlarken Malakka Boğazı; Güney Çin Denizi ve Pasifik Okyanusu'na en kısa deniz yolu seçeneği sunmaktadır. Pasifik ve Atlantik Okyanusu'nun Kuzey-Güney eksenli uzamasının aksine Hint Okyanusu'nu, daha fazla karayla çevrilmesi sebebiyle bir iç okyanus olarak da değerlendirilmelidir.

Hint Okyanusu'nun coğrafi olarak daha dar bir alanda bulunması, kara sınırının daha fazla olması ve ilk medeniyetlerin doğduğu topraklara yakın olması, diğer okyanuslara kıyasla insan hareketliliğinin daha erken başlamasına olanak sağlamıştır. Bu özelliği sayesinde; Atlantik Okyanusu'nun yaklaşık 1000 yıllık seyrüsefer tarihinin ve Pasifik Okyanusu'nun yaklaşık 2000 yıllık seyrüsefer tarihinin aksine Hint Okyanusu'nun tarihini, 5000 yıldan daha eskiye götürmek mümkündür.¹⁵³ Dünya'nın en eski okyanus hareketliliğine sahip bu bölge; birçok ulusun gerçekleştirdiği keşifler, ticari bağlar ve kültürel etkileşim gibi gelişmeler neticesinde zaman zaman mevzubahis okyanusun isminin Hint olması yerine daha kapsamlı bir isim kullanılması yönündeki tartışmaları da tetiklemiştir. Zira Hint Okyanusu haricinde başka bir okyanus, bir ülkenin ismiyle anılmamaktadır. Örneğin; denizcilik tarihi uzmanı Franklin Jan Aart Broeze, Doğu Afrika kıyılarından Doğu Asya'ya uzanan bu alanın “*Asya Denizleri*” (the Asian Seas) olarak adlandırmanın daha doğru olduğunu vurgularken¹⁵⁴, Hint Okyanusu üzerine kapsamlı araştırmalar yapan tarihçi Michael

---

¹⁵² Philippe Beaujard, “Introduction: The Geography of the Indian Ocean and Its Navigation”, *The Worlds of the Indian Ocean: A Global History*, ed. Philippe Beaujard (Cambridge: Cambridge University Press, 2019), 9.

¹⁵³ Michael N. Pearson, *The Indian Ocean* (London: Routledge, 2003), 3.

¹⁵⁴ Frank Broeze, “Introduction,” *Brides of the Sea: Port Cities of Asia from the 16th-20th Centuries*, ed. Frank Broeze (Sydney: New South Wales University Press, 1989), 3.

Naylor Pearson ise mevzubahis alanı, Afrasya Denizi (the Afrasian Sea) olarak isimlendirmiştir.¹⁵⁵

Birçok coğrafyaya yakın olan, dolayısıyla insan etkileşiminin merkezinde yer alan Hint Okyanusu üzerinde pek çok farklı ülkenin ve medeniyetin etkisinin olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Sümerler'den Mısır Medeniyetine, Çin'in doğudan gelerek gerçekleştirdiği seferlerden Batı'dan gelen Avrupa milletlerine kadar uzanan pek çok seferin izlerini Hint Okyanusu'nda görmek mümkündür.¹⁵⁶ Şüphesiz Hint Okyanusu'nun Çin'den Avrupa'nın derinliklerine kadar ilerleyen kesintisiz bir deniz hattının merkezinde yer alması, medeniyetlerin kesişme noktası olmasına da olanak sağlamıştır.

Milattan Önce 1493 yılında Mısır Kraliçesi Hatshepsut'un, Kızıldeniz'in güneyine gönderdiği keşif gemilerinin Somali yakınlarındaki Punt ülkesine ulaşmasını ve oradan değerli ticari mallarla geri dönmesini, keşif gezilerinin ticari faaliyetlere dönüşmesin başlangıcı sayarsak¹⁵⁷, Hint Okyanusu'nun medeniyetlerin zenginliği üzerinden etkisinin ne kadar geriye gittiğini kavrayabiliriz. Söz konusu zenginlik sadece bölgeye kıyaslı olan ülkelerin değil; aynı zamanda bölge dışı ülkelerin de dikkatini zaman içinde çekmiştir.

Teknolojinin ve bilimin elvermesiyle 14. yüzyılda başlayan uzun deniz seferleri, Hint Okyanusu'nun önemini yerel dinamiklerden bölge dışı dinamiklere kaymasına olanak sağlamıştır. Ünlü Amiral Cheng Ho'nun Çin'den başladığı ilk seferinde; Filipinler, Java, Seylan ve Afrika kıyılarını ziyaret etmesi bir yandan bölgedeki ticari hareketliliği arttırırken, diğer taraftan İmparatorluğun gücünü temsil etmesi bakımından önemli bir denizcilik faaliyeti olarak görülmüştür. Zira bu seferde Ho, Çin İmparatorluğunun büyüklüğünü göstermek için, 27.000 mürettebat ve 317 gemiden oluşan bir filoyla Hint Okyanusu'na girmiştir.¹⁵⁸ Çin'in erken dönem çabalarına karşın bölgede bulunan Arap hakimiyeti kırılmamış ve çok kutuplu bir yapının devam ettiği görülmüştür.

---

¹⁵⁵ Michael N. Pearson, *Port Cities and Intruders: The Swahili Coast, India, and Portugal in the Early Modern Era* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1998), 36.

¹⁵⁶ Milo Kearney, *The Indian Ocean in World History* (New York: Routledge, 2004), 1-7.

¹⁵⁷ Kenneth A. Kitchen, "The Land of Punt," *The Archaeology of Africa: Food, Metals and Towns*, ed. Bassef Andah, Alex Okpoko, Thurstan Shaw, Paul Sinclair (London and New York: Routledge, 1993), 605.

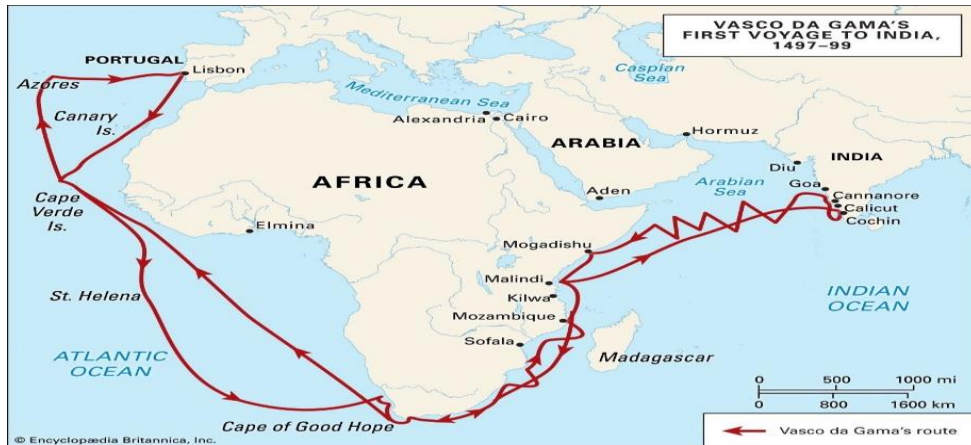
¹⁵⁸ Yang Wei, "Admiral Zheng He's Voyages to the "West oceans,"" *Education About ASIA*, Vol: 19, No: 2 (Fall 2014): 27.

15. yüzyılda Hint Okyanusu; Araplar, Persler, Hintliler, Malaylar ve Çinlilerin etkisini gösterdiği bir bölge olduğu gibi Avrupa'nın da artan ticari için büyüyen bir pazar görünümündeydi. Gerek Akdeniz'den gerek Mezopotamya'dan gerekse Doğu Asya'dan Hint Okyanusu'na gelen ülkeler, bölgede lokal anlamda bir etki kurarken, modern anlamda bir jeopolitik çevreleme ve geçiş noktalarının kontrolü, ticaretin denetlenmesi ve sömürge siyasetinin uygulanması, Portekiz'in bölgeye gelmesiyle oluşmuştur.

2.3.1. Portekiz Hâkimiyeti

İber Yarımadası'nda bulunan Portekiz, denizcilerinin güneye doğru yönelmesiyle Hint Okyanusu'nun zenginliklerini keşfetmeye başlamıştır. Portekizli kâşif ve denizci Bartolomeu Dias'ın 1487 yılında Afrika kıtasının güney ucunda bulunan Ümit Burnu'nu keşfetmesiyle açılan yol, 1498 yılında Vasco de Gama'nın Ümit Burnu'ndan Hint Okyanusuna doğru yaptığı keşiflere olanak sağlamıştır.¹⁵⁹ Güçlü gemileri ve silahlarıyla Portekizli denizciler, bölgede bulunan Arap gemilerini etkisiz hale getirmiş ve yerel halkları kendileriyle ticaret yapmaya zorlamıştır. Nitekim Portekiz'in doğuya gönderdiği ilk ticari filolar, Hindistan ile Portekiz arasında baharat ticaretini amaçlamıştır.

Görsel 10: Vasco de Gama'nın keşifleri

Kaynak: Britannica, “Vasco da Gama”, 30 Aralık 2022 tarihinde <https://www.britannica.com/biography/Vasco-da-Gama> adresinden erişildi.

¹⁵⁹ Kenneth McPherson, “The History of the Indian Ocean Region: A Conceptual Framework,” *The Great Circle*, Vol: 3, No: 1 (April 1981): 11.

Bu tarihten itibaren Portekizli denizciler, askerler ve paralı askerler; Güney Afrika'dan Basra Körfezi'ne, Sri Lanka'dan Malay Yarımadası kıyılarına, oradan Endonezya, Çin ve Japonya'ya kadar ticaret kaleleri kurmuş olup Katolik inancının bölgede yayılmasını kendisine misyon edinmiştir.

15. yüzyılın en önemli denizcilerinden biri olarak görülen Afonso de Albuquerque, Hint Okyanusu boyunca uzanan stratejik geçiş noktalarını kontrol etmenin önemini kavramış ve Hint Okyanusu'nu Portekiz'in kontrol ettiği bir kapalı denizine (mare clausum) çevirmek için dar geçit stratejisini uygulamıştır. 1507 yılında Kızıl Deniz'in Hint Okyanusu'na açıldığı bölgede bulunan Sokotra Adası'nı işgal eden Afonso,¹⁶⁰ 1510 tarihinde ise Hindistan'ın Batı kıyılarında bulunan Gao bölgesini ele geçirerek, burayı kendisine üs edinmiştir.¹⁶¹ Gao'dan sonra Afonso gözünü Malakka Bölgesine çevirmiştir. Malakka'da bulunan yerel halkın Portekiz ticari gemilerine saldırılar düzenlemesi, mürettebatı öldürmesi ve tutsak etmesi neticesinde Afonso, bölgeye yönelik işgal hazırlıklarına başlamıştır. Afonso, Malakka'yı işgal etmesinin sebebini ise şu sözlerle açıklamıştır:¹⁶²

“Portekiz Kralı sıkı sık bana Boğazlara gitmemi emretti, çünkü buranın Kahire, Mekke ve Cidde Müslümanlarının bu bölgelerde yaptıkları ticareti durdurmak için en iyi yer olduğu görülüyordu... Malakka'yı alarak Boğazları kapatacağık, böylece Müslümanlar bir daha baharatlarını bu yoldan getiremeyeceklerdi... Malakka ticareti ellerinden alınırsa Kahire ve Mekke'nin tamamen kaybedileceğinden çok eminim.”

Donanmasının başına geçen ve savaşı bizzat yöneten Afonso'nun 18 gemi ve 800 mürettebattan oluşan filosu, 1511 yılının Nisan ayında Malakka'ya doğru yola çıkmış olup bölgenin iyi bir direniş göstermesine rağmen 1511 yılının temmuz ayında Malakka'yı düşürmüş ve Portekiz'in topraklarına katmıştır.¹⁶³ Söz konusu zaferin ardından 1513 yılında Afonso, tekrardan yönünü Kızıldeniz'e çevirmiştir. Daha önce ele geçirdiği fakat ele geçirilmesinden kısa bir süre sonra Portekizli askerlerin terk ettiği Sokotra Adası yerine bu sefer hedefini; önemli bir ticaret merkezi olan, Kızıldeniz'e giriş-çıkışları kontrol etmek için stratejik bir konumda bulunan ve Mısır'a

¹⁶⁰ Bailey W. Diffie and George D. Winius, *Foundations of the Portuguese Empire, 1415-1580* (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1977), 235.

¹⁶¹ R.P. Rao, *Portuguese Rule In Goa 1510-1961*, (London: Asia Pub House, 1963), 41.

¹⁶² Afonso de Albuquerque, *Albuquerque: Caesar of the East: Selected Texts by Afonso de Albuquerque and His Son* (Warminster: Aris & Phillips Ltd, 1990), 81.

¹⁶³ Malyn Newitt, *A History of Portuguese Overseas Expansion 1400-1668* (London and New York: Routledge, 2005), 78.

askeri bir harekât için elverişli bir coğrafyaya sahip olan Aden Körfezi olarak belirlemiştir. Lakin Aden Körfezindeki güçlü kaleler, Afonso'nun saldırılarına geçit vermemiş ve bölgenin Portekizliler tarafından işgal edilmemesini sağlamıştır.¹⁶⁴ Aden'in alınamaması Afonso'nun dar geçit stratejisinin sekteye uğramasına neden olmuştur. Özellikle Kızıldeniz'in girişinde bir kontrol mekanizması kurulamaması, Hint Okyanusu ve Akdeniz'e giden ticaretin kontrolü üzerinde bir tekel kurulmasını zorlaştırıcı bir faktör yaratmıştır.

Aden başarısızlığının ardından Albuquerque, dikkatini 1507 yılında ele geçirdiği Hürmüz'e çevirmiştir ve 1515 yılında şehrin teslim olmasını sağlamıştır. Malacca gibi, Hürmüz de sadece stratejik coğrafi konuma sahip olmamış, aynı zamanda gelişen bir ticaret merkezi görevi görmüştür. Portekizlilerin Hürmüz'de inşa ettikleri kale, onları Körfez siyasetinde önemli bir güç haline getirmekle kalmamış, aynı zamanda Portekiz Kraliyeti'ne yeni ve önemli bir gelir kaynağı sağlamıştır.

Albuquerque öncülüğünde Portekiz'in Hint Okyanusu'ndaki stratejik noktaları ele geçirmesi, Hint Okyanusu'nun Portekiz gölü olarak değerlendirilmesini sağlamıştır. Goa bölgesiyle Umman Denizi'ni kontrol eden, günümüzde Sri Lanka olarak bilinen Portekiz Seylan'ının kontrolü ile doğu-batı geçişli ticareti denetleyen, Malakka ve Hürmüz ile dar geçitlerde hakimiyet kuran Portekiz, Mozambik Kanalı kontrol ederek Güney'den gelen Afrika zenginliğini de denetim altına almıştır. Portekiz'in kurmuş olduğu hegemonyanın getirmiş olduğu zenginlik, zamanla diğer Avrupalı güçlerin de dikkatini çekmiş ve bölgeye yönelmelerine vesile olmuştur. 17. yüzyılın ortalarından itibaren Portekiz İmparatorluğunun Hint Okyanusu üzerindeki gücünün zayıflaması, başta Hollanda ve İngiltere olmak üzere Avrupalı güçlerin bölgeye gelmesiyle aynı tarihlere denk gelmiştir.

2.3.2. Hollanda'nın Etkisi

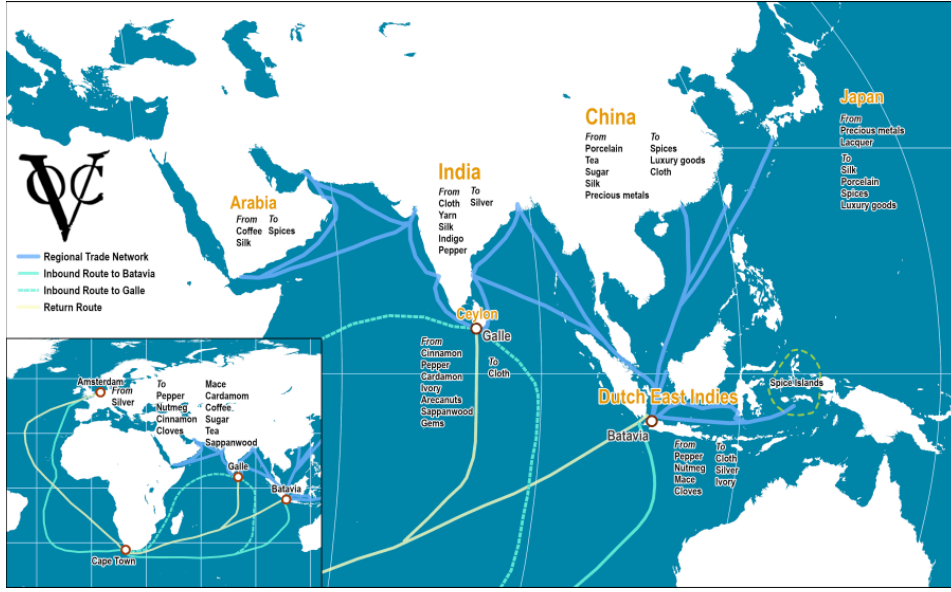
17. yüzyılın başlangıcından itibaren Hollandalı ve İngiliz tüccarlar, Hint Okyanusu'nun zenginliklerini keşfetmeye başlamışlardır. Ticaret konusunda daha mahir olan İngiliz ve Hollandalılar, Portekizlilerden daha farklı bir eğilim sergileyerek Hintli ve diğer Asyalı tüccarlarla olan ilişkilerini daha pragmatik bir zemin üzerine

---

¹⁶⁴ Newitt, *A History of Portuguese overseas expansion 1400-1668*, 82.

kurmuşlardır. Bu sebeple Asya ve Avrupa arasında gerçekleşen ticaretinin hacmi ve değeri önemli ölçüde artmıştır.¹⁶⁵ Portekiz'in zayıflamasından sonra oluşan güç boşluğunu doldurmaya aday olan bu iki devlet, her ne kadar başlangıçta Portekiz'in deniz gücüne erişememişlerse de Hint Okyanusu'nun stratejik noktaları üzerinde hakimiyet kurmak için bölgeye yönelik çabalarını arttırmışlardır.

Görsel 11: Hollanda Doğu Hindistan Şirketi'nin etki alanları

Kaynak: Robert Parthesius, “Dutch Ships in Tropical Waters The development of the Dutch East India Company (VOC) shipping network in Asia 1595-1660”, (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2010)

Başlangıçta; Hollandalıların denizcilik alanındaki uzmanlığı, gemi mühendisliğindeki atılımları ve Hint Okyanusu'nun zenginliğine ulaşmak için yeni ticaret yolları arama istekleri, İngilizlere oranla daha aktif ve daha saldırgan bir politika izlemelerine yardımcı olmuştur. Hollandalılar gemilerini; baharat, altın, gümüş, kereste ve pamuk gibi zenginliklere sahip olduğuna inandığı Doğu Hint bölgesine (Endonezya takım adalarına) göndermiştir.¹⁶⁶ 1609 yılından itibaren Hollanda Doğu Hindistan Şirketi'nin (Vereenigde Oost-Indische Compagnie, VOC) Endonezya'nın Batı Java bölgesinde bir ticaret merkezi kurmasıyla birlikte Hollanda,

¹⁶⁵ Ghulam Nadri, “The English and Dutch East India Companies and Indian Merchants in Surat in the Seventeenth and Eighteenth Centuries,” *The Dutch and English East India Companies Diplomacy, Trade and Violence in Early Modern Asia*, ed. Adam Clulow and Tristan Mostert (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018), 128-29.

¹⁶⁶ Eko G. Sukoharsono and Michael J.R. Gaffikin, “The Genesis of Accounting in Indonesia: The Dutch Colonialism in The Early 17th Century,” *The International Journal of Accounting and Business Society*, Vol: 1, No:1 (2019): 9.

ticarete önemli bir kazanım elde etmiştir. Endonezya'dan sonra yönünü bir başka önemli ticaret merkezi olan Sri Lanka'ya çeviren Hollanda, 1638 yılında yerel halkı temsilen Kandy Krallığı ile imzaladığı bir anlaşmayla, yerel halkla işbirliği yapmış ve adadaki Portekiz varlığına son vermiştir.¹⁶⁷ Bu anlaşmanın sonucunda önemli imtiyazlar elde eden Hollanda, Sri Lanka'nın yer altı ve üstü kaynaklarını Avrupa Pazarına transferinde tekel konuma yükselmiştir.

1641 yılında, Hint Okyanusu'nun bir başka geçiş noktası olan Malakka'yı ele geçiren Hollanda, Uzak Doğu'ya (Baharat adaları, Çin ve Japonya) giden ana ticaret yolu üzerinde önemli bir coğrafi lokasyonu kontrol etme şansı bulmuştur.¹⁶⁸ Çoğunlukla Hint Okyanusu'nun doğu kısmında faaliyet gösteren ve burada etkin bir güç olan Hollanda, 1652 yılında Güney Afrika'da bulunan Cape Town'da ikmal üssü kurarak,¹⁶⁹ Hint Okyanusu'ndan gelen ürünleri Avrupa'ya taşıyan güzergah üzerinde önemli bir etkinlik elde etmiştir.

2.3.3. Bölgesel Aktörlerin Güç Arayışları

Portekiz'in zayıflaması ve Hint Okyanusu üzerindeki denetimini yitirmesi, bölgesel güçlerin de doğmasına da yol açmıştır. Portekizlilerin işgal ettiği ama tam anlamıyla egemenlik kuramadığı Umman bölgesindeki yerel kabileler, Portekiz'in zayıflayan gücünü fırsat bilip başkent Maskat'ı ele geçirmiş ve bölgede önemli bir ticari güç haline gelmiştir. Avrupalıların gemi inşa etme yöntemlerini kullanan Ummanlılar, Doğu Afrika'dan Muskat'a ve dolayısıyla İran, Arabistan ve Osmanlı pazarlarının merkezinde yer alan küçük ama zengin bir imparatorluk kurmuşlardır.¹⁷⁰

Portekizlilerin zayıflığından istifade etmek isten bir diğer güç olan Osmanlı İmparatorluğu, haritacı ve denizci Piri Reis komutasında Batı Hindistan ve Doğu Afrika ile ticari ilişkiler kurmuştur. Osmanlılar 1530'lu yıllarda Irak'ı fethetmiş ayrıca Basra ve Kuveyt'in kontrolünü de ele geçirmiştir. Lakin söz konusu dönemde Türk-

¹⁶⁷ Jan H. O. Paulusz, "The 1638 Westervolt Treaty in Ceylon: Charges of Dutch Deceit Disproved," *Journal of the Humanities and Social Sciences of Southeast Asia*, (1980): 349.

¹⁶⁸ Frans R. J. Verhoeven, "The Lost Archives of Dutch Malacca 1641-1824," *Journal of the Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society*, Vol: 37, No: 2 (1964): 13.

¹⁶⁹ Robert Ross, "The Cape of Good Hope and The World Economy, 1652-1835," *The Shaping of South African Society, 1652-1840*, ed. Richard Elphick and Hermann Giliomee (Middletown: Wesleyan University Press, 1979), 243-44.

¹⁷⁰ McPherson, "The History of the Indian Ocean Region: A Conceptual Framework," 11.

İran savaşının başlaması, Akdeniz ve Avrupa’da olduğu gibi Hint Okyanusu’ndaki Osmanlı varlığını da sınırlandırıcı etki yaratmıştır. Piri Reis, Osmanlı İmparatorluğu için Kızıldeniz’in Arap kıyılarını fethetmiş, 1547 yılında Aden’in kontrolünü ele geçirmiştir.¹⁷¹ 1552 yılında Hürmüz’de bulunan Portekiz garnizonuna saldıran Piri Reis, başarısız olarak Kızıldeniz’e geri çekilmek zorunda kalmıştır. Birçok tarihçiye göre Piri Reis’in idamına neden olan Hürmüz seferinden sonra Osmanlı İmparatorluğunun Hint Okyanusu’na yönelik planları, sekteye uğramıştır.¹⁷²

2.3.4. Fransa’nın Çabaları

Hint Okyanusu’na kıyısı olan Umman İmparatorluğu ve bölgeye yakın bir konumda olan Osmanlı İmparatorluğu’nun haricinde Kıta Avrupası’nda bulunan Fransa’nın da Hint Okyanusu’na yönelik yayılmacı politikaları bulunmaktaydı. Fransa’nın Hint Okyanusu’na gelmesi, bir açıdan kıta Avrupa’sında yaşanan İngiliz-Fransız mücadelesinin bir yansıması olarak da değerlendirilmektedir. Lakin Fransa’nın Hint Okyanusu’na girişi, İngiltere ve Hollanda gibi güçlere kıyasla daha geç bir tarihe denk gelmiştir. 17. yüzyılın başında kurulan İngiliz ve Hollanda Doğu Hindistan Şirketlerinin aksine Fransız Doğu Hindistan Şirketi, 1664 yılında kurulmuştur.¹⁷³

Hint Okyanusu’nun Güneybatı kısmında kolonileşme çabası içini giren Fransa, 1664 yılında Fransız Doğu Hindistan Şirketi tarafından kolonileştirilen Reunion (La Réunion) Adası’nı, 1774 yılında resmi olarak Fransa Yönetimine geçirmiştir.¹⁷⁴ 1715 yılında, bir başka ada olan Mauritius da (daha sonra Isle de France olarak adı değiştirilmiştir.) Fransızlar tarafından ele geçirilmiştir.¹⁷⁵ 1841 yılında Mayotte Adasını satın alan Fransa, 1896 yılında ise Madagaskar Adasını ele geçirmiştir.

Lakin, Fransa’nın Hint Okyanusu’nun Güneybatı bölgesinde yoğunlaşan kolonileşme hareketleri, Büyük Britanya’nın Yedi Yıl Savaşı (1756-63) sırasında Fransa’yı yenilgiye uğratması ve Napolyon Bonapart’ın Hint Okyanus ile Akdeniz

¹⁷¹ Kearney, *The Indian Ocean in World History*, 113-14.

¹⁷² Ertuğrul Önalp, “Pîrî Reis’in Hürmüz Seferi ve İdamı Hakkındaki Türk ve Portekiz Tarihçilerinin Düşünceleri,” *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 29, Say: 47 (2018): 16-18.

¹⁷³ Felicia Gottmann, “French-Asian Connections: The Compagnies des Indes, France’s Eastern Trade, and New Directions in Historical Scholarship,” *The Historical Journal*, Vol: 56, No: 2 (2013): 539.

¹⁷⁴ Henry A. Moriarty, *In The Southern Indian Ocean, Westward of Longitude 80° East, Including Madagascar* (London: The Lords Commissioner of Admiralty, 1891), 269.

¹⁷⁵ “History,” Republic of Mauritius, 4 Mayıs 2022 tarihinde <http://www.govmu.org/English/ExploreMauritius/Pages/History.aspx> adresinden erişildi.

arasında önemli bir jeopolitik etkiye sahip olan Mısır'ı ele geçirmek için başlattığı harekatta (1798-1801) reel politik anlamda başarılı olamaması, Fransa'nın Hint Okyanusu'ndaki hakimiyet stratejisini dar bir bölgeye hapsedmiştir. Fransa'nın İngilizler karşısında Hint Okyanusu'ndaki başarısızlığın bir diğer nedeni olarak, İngilizlerin bir ada kültürüne sahip olan ordusunun aksine Fransa'nın karasal bir güç olduğu gerçeği gösterilebilir.

2.3.5. İngiliz Hâkimiyeti

Portekiz sonrası dönemde Hint Okyanusu üzerinde Hollandalılardan sonra geniş bir egemenlik kuran bir diğer güç, İngiliz imparatorluğu olmuştur. Hollanda'nın Hint Okyanusu'nun doğusunda bir hakimiyet tesis etmesi, ilk aşamada İngilizleri Hindistan ve batısındaki bölgeye odaklanmasına sebebiyet vermiştir.

Hint Okyanusu bölgesindeki İngiliz hakimiyetine ilişkin araştırmalar, genel olarak 18. yüzyıldan itibaren Doğu Hindistan Şirketi'nin ya da diğer adıyla Britanya Doğu Hindistan Şirketi'nin (East India Company, EIC) başlangıçta Hindistan olmak üzere Hint Okyanusu'nun tamamı üzerinde hakimiyet kurmasını içermektedir. EIC; Kızıldeniz'den Basra Körfezi'ne, Güney Asya'dan Endonezya takımadalarına, oradan da Çin'e kadar uzanan bir ticaret ve yönetim hattı kurmuştur. Kurulan bu hat, zamanla ticari rotaların güvenliğini gerekli kılan limanlara ve askeri üslere dönük bir isteği tetiklemiş ve bunun sonucunda yayılcı bir İngiliz sömürgeciliğinin başlamasına neden olmuştur.

1608 yılında İngiltere kralı I. James tarafından, Hindistan'ın Surat bölgesinde ticaret yapma izni amaçlı Babür İmparatoru Cihangir ile görüşmek üzere gönderilen William Hawkins'in İspanya Kralı III. Philip'in itirazlarından kaynaklı başarısız diplomatik girişimi neticesinde İngiltere, Hint Okyanusu merkezli ticaretini geliştirmek için İber güçleriyle savaşa eğilimi içine girmiştir.¹⁷⁶ 1612 yılında Portekiz'le yapılan Suvali Muharebesi (Battle of Swally), küçük bir deniz savaşını temsil etse de sonuçları bakımından İngiltere için önemli bir dönüm noktası olmuştur. İngiltere'nin Hint Okyanusu'nda erken dönemdeki yükselişinin başlangıcını işaret ettiği için tarihsel olarak önemli olan bu deniz savaşı ayrıca bölgede etkili olan Babür

---

¹⁷⁶ Ashley Jackson, "Britain in the Indian Ocean Region," *Journal of the Indian Ocean Region*, Vol: 7, No: 2 (December 2011): 146.

İmparatorluğu gibi yerel güçler üzerinde de İngiltere'nin varlığı açısından pozitif bir etki yaratmıştır.

Suvali Savaşından sonra bölge ile ticaretini arttırıcı girişimlerde bulunan İngiltere, 1619 yılında Myanmar'da; kumaş, baharat, kereste ve değerli yağlar gibi ticaret mallarını ihraç etmek üzere bir ticaret merkezi açmıştır. Ayrıca İngiltere, 1622 yılında bölgesel etkisini arttırmak için ticaret anlaşması karşılığında Perslerin Hürmüz'ü almasına yardım etmiştir.¹⁷⁷ 1639 yılında ise yerel hükümdarların izniyle İngilizlerin Hindistan'daki ilk yerleşim yeri olan Madras'ta St. George kalesini kurarak Hindistan'ın Güney Doğu'sunda önemli bir coğrafi bölgeye sahip olmuşlardır.¹⁷⁸

Hindistan üzerinde giderek artan İngiliz etkisi, söz konusu dönemde sıklıkla başvurulmuş evlilik yoluyla toprak kazanımı ile de artmıştır. 1661 yılında, İngiltere Kralı II. Charles ile Portekiz Kralı IV. Ioannis'in kızı Catherine'in evliliği neticesinde İngiltere'ye sunulan Mumbai, Hindistan topraklarında İngiltere Kralı'na egemenlik hakkı veren ilk bölge olduğu gibi aynı zamanda İngiltere'nin Hindistan'ın Surat bölgesindeki ticari çıkarlarını koruyan bir finans ve askeri liman haline gelmiştir.¹⁷⁹

İngiltere'nin Hindistan üzerindeki artan etkisi beraberinde daha büyük genişlemelere de kapı aralamıştır. İngiltere'nin 1757 yılında Bengal Nevvâb'ı¹⁸⁰ ve Fransızlara karşı gerçekleştirdiği Plassey Muharebesi, İngiltere'nin Bengal Bölgesi'nde kontrolü ele geçirmesine ve İngilizlerin Hindistan'da önemli bir askeri ve siyasi güç kazanmasına yol açmıştır. Söz konusu zaferle Doğu Hindistan Şirketi, İngiltere'nin ana coğrafyasının 3 katı büyüklüğünde bir alanı Hindistan içinde kontrol ederken Fransızların Hindistan üzerindeki gücünü büyük ölçüde sınırlandırmıştır.¹⁸¹

Hindistan üzerinde güçlü bir denetim kuran İngiltere, Atlantik'teki ana kıtasıyla olan bağlantı hattının güvenliğini sağlamak için yönünü Hollandalıların elinde bulunan Cape Town'a çevirmiştir. 1795 yılında Muizenber Savaşı olarak da bilinen Cape Kolonisi'nin İngilizler tarafından işgali, Avrupa'dan Doğu Hint Adaları'na uzanan

---

¹⁷⁷ Jackson, "Britain in the Indian Ocean Region," 146.

¹⁷⁸ John M. Roberts and Odd A. Westad, *The History of the World* (New York: Oxford University Press, 2013), 544.

¹⁷⁹ William H. Woodward, *A Short History of the Expansion of the British Empire, 1500-1902* (London: Cambridge University Press, 1902), 176-77.

¹⁸⁰ Hindistan'da Bâbürlü Devleti'nin idarî sisteminde siyasî makam ve güç ifade eden bir unvan.

¹⁸¹ Michael H. Fisher, "Diplomacy in India, 1526-1858," *Britain's Oceanic Empire: Atlantic and Indian Ocean Worlds, c.1550-1850*, ed. Huw Bowen, Elizabeth Mancke, John G. Reid (New York: Cambridge University Press, 2012), 255.

hatta yolculuk yapan gemiler için Güney Afrika'daki tek geçiş noktasını kontrol etme anlamı taşımıştır. Ekonomik olarak önemsiz görülen lakin jeopolitik olarak stratejik bir görev üstlenen bu bölge, her ne kadar 1803 yılında tekrardan Hollandalılara verilse de Napolyon Savaşının başlamasıyla birlikte İngiltere, yaklaşık 150 yıllık Hollanda hakimiyetine son vererek 1806 yılında bölgeyi tekrar işgal etmiş ve kendi kolonisine katmıştır.¹⁸²

Stratejik öneme sahip dar boğazları ve ticaret akışına yakın adaları birer birer ele geçiren İngiltere, 1979 yılında yönünü, Hindistan'ın güneyinde bulunan ve doğu-batı yönlü ticaretin merkezinde yer alan ülkelerden biri olan Sri Lanka'ya çevirmiştir. 1638 yılından beri Hollandalıların hakimiyetinde olan Sri Lanka, Avrupa'da gerçekleşen 1. Koalisyon Savaşı döneminde Fransızların Hollanda ana kıtasını işgal etmesinden sonra Fransa'nın kontrolüne geçmiştir. Bu tarihten itibaren İngiltere'nin diplomatik ve askeri hamleleri neticesinde Sri Lanka, 1815 yılında resmen İngiltere'nin kolonisi haline gelmiştir.¹⁸³ 30 Ocak 1819 yılında ise Doğu Hindistan Şirketi'nin temsilcisi Sir Stamford Raffles ve Singapur'un yerel reisi Johorlu Temenggong arasında İngilizlerin bölgede ticaret merkezi kurmasına izin veren bir anlaşma imzalanması, İngilizlerin Doğu Hint Okyanusu'ndaki ticari çıkarlarını garanti altına almıştır.¹⁸⁴

Teknolojinin gelişmesi neticesinde insanoğlunun coğrafyayı kontrol etmesi, Hint Okyanusu'nun önemini de arttırmıştır. Hint Okyanusu'nun Güney Afrika üzerinden Avrupa'ya bağlanan klasik deniz güzergahı, Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla kısalmış ve Kızıl Deniz üzerinden doğrudan Akdeniz'e oradan da Avrupa'ya kadar uzanacak bir su yolunun önünü açmıştır. 1875 yılında İngiltere'nin Süveyş Kanalı İşletmesinin hisselerini satın alması ve daha sonrasında 1882 yılında Mısır'ı işgal etmesi, Sinagapur'dan Mısır'a kadar uzanan bir hatta, İngiliz hegemonyasının oluşmasını sağlamıştır.

---

¹⁸² Erna Oliver and Willem H. Oliver, "The Colonisation of South Africa: A Unique Case," *HTS Teologiese Studies/Theological Studies*, Vol: 73, No: 3 (2017): 5.

¹⁸³ Patrick Peebles, *The History of Sri Lanka* (London: Greenwood Publishing Group, 2006), 47-48.

¹⁸⁴ Constance M. Turnbull, *A History of Modern Singapore, 1819-2005* (Singapore: NUS Press, 2009), 28-29.

Plassey Muharebesinden sonra Hint Okyanusundaki gücünü giderek arttıran İngiltere, Hindistan'ı merkeze alan bir güç projeksiyonu oluşturmuştur.¹⁸⁵ 1697 yılında sona eren Augsburg Birliği Savaşı'nda (9 Yıl Savaşı olarak da bilinir) Fransızların Hollanda'yı işgal etmesi ve 1763 yılında İngilizlerin Fransızlara üstünlük kurmasıyla sona eren 7 Yıl Savaşları, İngiltere'nin Okyanuslar üzerindeki etkinliğini perçinlemiştir. İngilizlerin kontrolündeki Hindistan'ın söz konusu okyanus üzerindeki merkezi konumu, Yeni Delhi'yi İngiltere tacının en parlak elması konumuna taşımıştır. Nitekim Lord George Curzon'un "*Hindistan olmadan Britanya İmparatorluğu var olamazdı. Hindistan'a sahip olmak, doğu yarımkürede egemenliğin vazgeçilmez bir nişanıdır.*"¹⁸⁶ sözü, bu durumu kanıtlar niteliktedir. 1913-1914 yılları arasında Hindistan'ın deniz aşırı ticaretindeki tonaj miktarının %72'si ve ihracatın %64'ü İngiltere'ye gitmekteydi.¹⁸⁷

19. yüzyıldan 20. yüzyıla geçişte Hint Okyanusu, "İngiliz Gölü" olarak görülmekteydi. Bölgenin önemli ticari duraklarını kontrol eden, askeri limanlara sahip olan ve teknolojik üstünlüğü bulunan İngiltere, hiçbir okyanus üzerinde bu denli bir etkiye sahip değildi. Zira 1914 yılında Kraliyet Donanması, Atlantik Okyanusunun güvenliğini sağlamak için 39 ve Pasifik Okyanusu için 43 savaş gemisini konuşlandırırken, Hint Okyanusu için yalnızca 12 savaş gemiye ihtiyaç duymaktaydı.¹⁸⁸

2.3.6. Dekolonizasyon Süreci

20. yüzyılın başında Hint Okyanusunda oluşan statüko; bütün dünyayı etkileyen milliyetçilik akımları ve yaşanan her iki dünya savaşı sonunda dramatik bir şekilde değişmiştir. Mısır, Hindistan, İran, Endonezya gibi ülkelerde artan milliyetçilik dalgası, yıllardır kolonileşme söylemiyle anılan Hint Okyanusu'nda dekolonizasyon sürecini başlatmıştır. İki dünya savaşında kazanan tarafta olmasına rağmen ekonomik ve askeri kayıplar yaşayan İngiltere ve diğer Avrupa ülkeleri, Japonya'nın yükselişi ve bölgeye dönük hegemonya hırsları neticesinde giderek bölgeden dışlanmışlardır. 1945

---

¹⁸⁵ Edward A. Alpers, *The Indian Ocean in World History* (New York: Oxford University Press, 2014), 98.

¹⁸⁶ George N. Curzon, *Persia and The Persian Question* (London and Edinburgh: Frank Cass & Co. Ltd, 1966), 4.

¹⁸⁷ Pearson, *The Indian Ocean*, 194.

¹⁸⁸ Paul Butel, *The Atlantic* (New York: Routledge, 2002), 260.

yılından itibaren Avrupa güçlerinin bölgeden tasfiyesi bazı bölgelerde barışçıl bir güç transferi şeklinde, bazı coğrafyalarda ise şiddet ve iç savaş neticesinde gerçekleşmiştir.

Hint Okyanusu'nda yaşanan dekolonizasyon sürecinin ardından yaşanan güç boşluğu, bölge ülkelerinin güç kapasitesi oranında doldurulmuştur. Özellikle bölgenin merkezinde bulunan Hindistan, Hint Okyanusunda bulunan bir iç güç olarak önemli bir bölgesel güç olarak ortaya çıkmıştır. ABD'nin bütün okyanusları denetleyecek bir donanma gücü hesaba katılmadığında Hint Okyanusu, 2000'li yılların başında kutupsuz ve nispeten çatışma ortamından uzak bir alan olarak ön plana çıkmıştır.

Lakin, 2010 yılından sonra Çin'in ekonomik ve askeri yükselişi dünyanın pek çok bölgesinde olduğu gibi Hint Okyanusunda da jeopolitik çekişmeyi arttırmıştır. Ortadoğu ve Afrika'nın zengin enerji kaynaklarının Asya'ya taşınmasında ve Asya'nın ucuz iş gücü tarafından tetiklenen Batı'ya yönelik ihracatında önemli bir rol oynayan deniz ticaretinin merkezindeki Hint Okyanusu, yeni güç savaşının oyun sahalarından biri olarak görülmüştür. Özellikle 2013 yılında Çin'in başlattığı Kuşak-Yol Projesi'nin deniz ayağında bulunan Hint Okyanusu, hem Çin-ABD rekabeti hem de Çin-Hindistan çekişmesi neticesinde giderek güvenikleşmekte ve buna bağlı olarak askerileşmektedir.

16. yüzyılda Portekiz gölü, 17. yüzyılda Hollanda gölü, 18. yüzyılın ortalarından 20. yüzyıla kadar İngiliz gölü olarak adlandırılan ve zaman zaman da bölgesel güçlerin yükselişine tanık olan Hint Okyanusu, tarih boyunca kendisini kontrol eden güce önemli bir ekonomik, politik ve askeri bir güç sağlamıştır. Bölgenin coğrafi şartları gereği dar geçit noktalarını kontrol eden ülkelere avantaj sağlayan Hint Okyanusu'nun bu özelliği, günümüzde gerçekleşen mücadelenin de çatışma bölgelerini belirlemektedir.

3. JEOPOLİTİK EKSENDE ÇİN TARİHİNİN GELİŞİM EVRELERİ

3.1. Çin'in Tarihi Gelişimi ve Jeopolitik Konumu

Yaklaşık 4000 yıllık tarihiyle, en eski medeniyetlerden biri olarak günümüze kadar ulaşmasıyla, bilim ve teknik alanlarında yapmış olduğu icatlarla, kendine özgü felsefeye ve kültüre sahip olmasıyla, geniş topraklarıyla, nüfusuyla ve yer altı ve yer üstü kaynaklarıyla Çin, her zaman için uluslararası sistemdeki en önemli devletlerden biri olarak görülmüştür. Barut, kağıt, matbaa ve pusula gibi tarihin akışını değiştiren icatların çıktığı bu topraklar, erken dönemden itibaren sistematik bir yönetim gücünü uhdesinde barındırmıştır. Max Weber'e göre Çin, eski Mısır ile birlikte yarı modern bir kamu yönetimi ve bürokrasisi geliştiren ilk medeniyettir.¹⁸⁹ 10. yüzyılda, liyakate dayanan sınavla işe alınan ve profesyonel olarak eğitilmiş kamu görevlilerinin bürokrasiyi yönettiği bir Hanlıklar yönetimine sahip olan Çin'de Konfüçyüsçü klasiklerde eğitim gören bürokrasi, geniş bir alana sahip üniter bir devlet düzeninde sosyal ve politik yaşamı kontrol etme gücüne sahipti.¹⁹⁰

Çin'in fiziki coğrafyası çoğunlukla, geçilmesi zor geniş düzlükler ve engebeli dağlarla çevrilidir. Himalaya dağlarına ev sahipliği yapan Güneybatı sınırı, yüksek rakımından dolayı "Dünya'nın Çatısı" olarak adlandırılmakta ve hem Çin için hem de bölge ülkeleri için doğal bir savunma hattı oluşturmaktadır. Kuzey sınırında ise nüfusun az olduğu, yaşam koşullarının mücadele gerektirdiği topraklarıyla Moğolistan ve Sibiryaya bölgeleri bulunmaktadır. Batı sınırında bulunan çöller, yüksek platolar ve dağlar, Çin'in batıya açılması için çok az coğrafi olanak sağlarken, diğer bölgelerin aksine doğu ve güneydoğu bölgesi; kıyı iklimi ve elverişli topraklarıyla zenginliğin kaynağı olarak görülmektedir. Çin'in en önemli tarımsal ve ekonomik bölgeleri olan Kuzeydoğu Ovası, Kuzey Çin Ovası, Orta ila Aşağı Yangzi Ovası ve İnci Nehri Deltası Ovası, nüfusun ve kalkınmanın büyük bir bölümüne ev sahipliği yapmaktadır. Çin için vazgeçilmez olan Yangzi, Sarı, Heilong ve İnci nehirlerini bölgede bulunması, bölgenin "asıl Çin" ya da "nemli Çin" olarak adlandırılmasını sağlamıştır.

¹⁸⁹ Max Weber, *Economy and society* (Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1978), 1401.

¹⁹⁰ Angus Maddison, "China in the world economy: 1300-2030," *International Journal of Business*, Vol:11, No:3 (2006): 240.

3.1.1. İmparatorluğun Başlangıcı

Çeşitli etnik kimlikleri coğrafyasında barındıran, pek çok bölge ile etkileşim içinde olan Çin’de merkezi yönetimin güçlendiği ve imparatorluk iddiasının başladığı dönem, milattan önce 221 yılına rastlamaktadır. Komşu Krallıkları kontrol altına alan ve ilk merkezî bürokratik devlet düzenini kuran Çin Hanedanının hükümdarı Çin Şi Huang (Qin Shi Huang), Çin’in ilk imparatoru olarak bilinmektedir. Merkezi otoritenin zayıf olduğu ve yıllarca süren iç savaş dönemini kapsayan Savaşan Devletler Çağı’nı (Warring States Period, M.Ö. 475-221) bitiren Çin Şi Huang, kısa bir süre hüküm sürmesine rağmen merkezi bürokrasi lehine mevcut feodal yapıyı yıkmış, tek bir para birimi getirmiş, tek bir yazı dili kullanmış, ölçü birimlerinde standartlaşma sağlamış ve merkeze gelebilecek saldırıları engellemek için Çin Seddi olarak bilinen duvarın örülmesine başlamıştır. Ayrıca kuzey ve kuzeybatıdaki Mançur, Türk ve Uygur halklarına karşı askeri operasyonlar düzenlemiştir.¹⁹¹ Çin Şi Huang ülkeyi, merkeze bağlı valiler (shou) tarafından kontrol edilen en az 36 (ama muhtemelen daha fazla) komutanlığa (jun) bölmüştür.¹⁹²

Çin tarihine imparatorluk çağı başlatan lider olarak geçen Çin Şi Huang’ın bir diğer tarihe geçen hamlesi, ülkedeki kitapların çoğunu yakma kararı olmuştur. Çin tarihinin en büyük filozofu olan Konfüçyüs’ün fikir dünyasının izlerini taşıyan başta tarih, şiir ve felsefe kitapları olmak üzere birçok kitap, bu dönemde yakılmıştır. Çin Şi Huang’ın Veziri olan Li Si tarafından önerilen söz konusu hamle; merkezin gücünü korumak, geçmiş döneme ait özlemi bastırmak ve hükümdar kararlarının sorgulanamaz fikrini yaymak amacıyla planlanmıştır.¹⁹³ Kitap yakma hadisesinin altında yatan esas neden; sosyal düzeni korumak için Hükümdar-Devlet figürünün sorgulanamaz ve verilen cezalara itiraz edilemez fikrini benimseyen Legalizm düşüncesi ile insanı merkeze alan ve hükümdarlığın halka hizmet için var olduğunu savunan Konfüçyüs felsefesi arasındaki çatışma olarak bilinmektedir. Şüphesiz, Çin Şi Huang’ın

¹⁹¹ Ron Huisken, *Introducing China: The World’s Oldest Great Power Charts Its Next Comeback* (Canberra: The Australian National University Press, 2010), 7.

¹⁹² Kathrin Leese-Messing, “The Qin and Han Empires,” *Handbook of Ancient Afro-Eurasian Economies Volume 1: Contexts*, ed. Sitta von Reden, (Wustermark: Meta Systems Publishing & Printservices GmbH, 2020), 143.

¹⁹³ Derk Bodde, “The state and empire of Ch’in,” *The Cambridge History of China Volume I The Ch’in and Han Empires, 221 B.C.-A.D. 220*, ed. Denis Twitchett and John K. Fairbank (London: Cambridge University Press, 1986), 70.

Konfüçyüs felsefesi yerine Legalizmi tercih etmesinin başlıca sebebi, yıllarca otorite boşluğundan kaynaklı kaos ve savaş dönemine şahit olan zihin yapısıdır.

M.Ö 208 yılında vefat eden Çin Şi Huang'ın başlattığı imparatorluk çağı, 1912 yılında başlayan Cumhuriyet dönemine kadar 2133 sene devam etmiştir. Bu süre zarfında Çin topraklarında pek çok hanedanlık yükselip çökmüştür. Söz konusu dönem boyunca Çin İmparatorluğu'nun yıldızı zaman zaman parlamış ve zaman zaman sönmüştür. Farklı etnik unsurlara sahip demografik yapısı, doyurulması gereken dünyanın en kalabalık nüfusu, zorlu coğrafi bölgeleri ve zayıf merkez-çevre ilişkisi, Çin Hanedanlarının iç işlerinde uğraşması gereken konuların başında gelirken uluslararası ilişkilerde yaşanan güç mücadelesi büyük ölçüde “Çin Medeniyeti ve diğerleri” yaklaşımıyla ele alınmıştır. Bu sebeple uzun bir periyoda yayılan mücadele, dalgalı bir görünüme sahip olmuştur. Örneğin, 1300'lü yıllarda Çin, kişi başına düşen gelir açısından dünyanın önde gelen ekonomisiydi. Bu dönemde gerek teknolojik gelişmede gerek doğal kaynakları kullanma kapasitesinde gerekse imparatorluk yönetme sanatında Avrupa'yı geride bırakmıştır. Lakin 1500'lü yıllara rüzgâr tersine dönmüş ve Batı Avrupa, kişi başına düşen reel gelir, teknolojik ve bilimsel kapasite bakımından Çin'i geride bırakmıştır. 1840'lı yıllardan 20. yüzyılın ortalarına kadar geçen sürede ise bu fark giderek derinleşmiş ve Çin, imparatorluk hüviyetinden hızla uzaklaşmıştır. 21. yüzyılla birlikte Asya'nın dev ülkesi, tekrardan yükseliş dönemine girmiştir.¹⁹⁴

3.1.2. Han Hanedanlığı Dönemi

Çin'in Şi Huang'ın kurduğu imparatorluktan sonra başlayan yükseliş döneminin ilke evresi, Liu Bang (Han Gaozu) tarafından milattan önce 206 yılında kurulan ve Milattan sonra 220 yılında yıkılan Han Hanedanlığı dönemine denk gelmiştir. Yaklaşık 400 yıllık bir süre zarfında Çin'i yöneten hanedanlık, önemli toprak kazanımlarına imza atmıştır. Özellikle İmparator Wu Ti (Emperor Wu of Han) döneminde Çin, başta batı olmak üzere kuzeye ve güneye doğru topraklarını genişletmiştir. Bu dönemde Han etnik kimliğine sahip Çinlileri merkeze alan İmparatorluk, Hanlıların güvenliğini sağlamak için merkezin periferisindeki bölgeleri

---

¹⁹⁴ Maddison, “China in the world economy: 1300-2030,” 240.

ele geçirmiştir.¹⁹⁵ Batı'da Kırgızistan'a kadar uzanan topraklar, doğuda Kore'ye ve güneyde Vietnam'a kadar uzanmıştır.

3.1.3. Tang Hanedanlığı Dönemi

İmparatorluğun ikinci sıçraması Tang Hanedanlığı tarafından gerçekleşmiştir. 618 yılında Sui Hanedanlığını deviren Li Shiming'in (İmparator Taizong ya da Tai Tsung) kurduğu Tang Hanedanlığı Çin'i, küresel düzende hegemon bir devlet görünümüne kavuşturmuştur. Tang Yönetimi altında Çin İmparatorluğu; Orta Asya'nın derinliklerine ulaşmış, Avrasya'daki halklarla aktif ticaret gerçekleştirmiş, Doğu Asya'da bulunan Kore ve Japonya üzerinde önemli bir hakimiyet kurmuş ve Moğolistan, Mançurya ve Tibet gibi dış çeperdeki alanları kontrol altına almıştır.¹⁹⁶ İmparatorluğun bu dönemde edebiyat, sanat ve ticaret gibi yumuşak güç unsurlarını etkili bir şekilde kullanarak Çin kültürünü ve geleneğini tanıtmayı, imparatorluğu daha da güçlendirmiş ve diğer halklar üzerinde derin bir etki yaratmıştır.¹⁹⁷

Tang Hanedanlığı yönetimi altında kurulan ve Avrasya'nın büyük bir bölümüne yayılan İpek Yolu'nun ticari, kültür ve insan etkileşime açık olması, Çin'e özgü malların birçok farklı pazarda satılması ve söz konusu etkileşimin etkin bir savunma kapasitesiyle korunması, Tang Hanedanlığının günümüzdeki Çin ile benzerliklerini yansıtmaktadır. Tang Hanedanlığının yıkılmasının ardından Çin tarihi, farklı hanedanlıklarının kurulmasına şahit olmuştur. Çing Hanedanlığı (Qing) dönemine kadar geçen sürede Song (Sung, 960-1279) ve Ming (1368-1644) Hanedanlıkları, geleneksel Çin coğrafyasında önemli bir güce ulaşmış ve merkezi otoriteyi güçlendirerek kendi dönemlerinde Çin'i önemli bir aktör konumuna getirmiştir.

---

¹⁹⁵ Huisken, *Introducing China: The World's Oldest Great Power Charts Its Next Comeback*, 7.

¹⁹⁶ Craig Lockard, "Tang Civilization and the Chinese Centuries," Microsoft Encarta Encyclopedia, 20 Temmuz 2022 tarihinde <http://www.columbia.edu/itc/ealac/moerman/fall2000/edit/pdfs/wk5/tangci.pdf> adresinden erişildi.

¹⁹⁷ Banwo Adetoro Olaniyi, "Decline and Overview of the Tang Dynasty," *International Journal of Science and Research*, Vol: 3, No: 3 (2014): 477.

3.1.4. Çing Hanedanlığı Dönemi

Ming Hanedanlığının yıkılmasından sonra kurulan Çing Hanedanlığı; belki de Çin'in uzun tarihi içinde en çalkantılı olayları barındıran, iniş ve çıkışların keskin bir şekilde yaşandığı, küresel aktörlüğün de sömürge durumuna düşmenin de aynı hanedanlık altında gerçekleştiği ve sonunda Çin Tarihinde hanedanlıklar döneminin kapanmasına yol açan bir dönemi kapsamaktadır.

1644 yılında Mançur halkı tarafından kurulan Çin'in son imparatorluğu hüviyetine sahip Çing Hanedanlığı, 1800'lü yılların başına kadar geçen sürede önemli bir uluslararası güç olmayı başarmış ve küresel düzlemde yön veren aktör olmayı başarmıştır. Özellikle Çin tarihinin en uzun süre tahtta kalan imparatoru (1661 yılından 1722 yılına kadar) olan İmparator Kangxi ve 1735 yılından 1795 yılına kadar hüküm süren İmparator Qianlong döneminde Çin, modern Çin'e miras kalacak önemli siyasi, ekonomik ve kültürel kurumlar yaratmıştır. 18. yüzyılın ortalarında muazzam bir güce ulaşan Çing Hanedanlığı, dönemin belki de en güçlü Asya İmparatorluğuydu.

Demografik büyüme, bölgeler arası iletişimin ve etkileşimin artması, hızla gelişen ticarileşme; sosyal ve entelektüel hayatı zenginleştirmiş ve bunun sonucunda Çin, sadece askeri ve siyasi bir güç olmakla kalmamış aynı zamanda politik ve kültürel bir hegemon olarak da evrilmiştir.¹⁹⁸ Mevzubahis dönemde Orta Asya'ya düzenlenen askeri hareketlerle yaklaşık 9,6 milyon m² kazanan imparatorluk, bununla beraber Tibet'i de kontrol altına almıştır.

Gücünün zirvesine ulaşan Çing İmparatorluğu, "Yüksek/Ulu Çing" (High Qing) olarak anıldığı bir dönemde bölge ülkeleri üzerinde de önemli bir etki yaratmıştır. Literatüre "Haraç Sistemi" (Tributary System) olarak geçen ve Sinosentrik bir bakış açısına sahip dış politika; Güney, Güneydoğu ve Doğu Asya devletleri imparatorluk karşısında ikincil pozisyona sokmuş ve söz konusu bölgelerde bulunan ülkelerin Çin'e boyun eğmesine olanak sağlamıştır. İmparatorluk içindeki farklı etnik gruplar üzerinde etkili bir yönetim kuran Hanedanlık; tarımsal ürünleri ticarileştirerek dünyaya ihraç etmiş ve yeni meslek fırsatları, pazarlar ve ticari ilişkiler yaratmıştır. Oluşan refah ve zenginlik sayesinde yönetim, tam 4 kez yıllık vergiyi iptal etmiştir.

---

¹⁹⁸ Klaus Mühlhahn, *Making China modern : from the -Great Qing to Xi Jinping* (Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University, 2019), 21.

Ekonomik fayda ve çekim merkezi, 1749 yılından 1790'a kadar geçen sürede nüfusu %70 artışla 301 milyona ulaştırmıştır.¹⁹⁹

3.1.5. İmparatorluğun Zayıflama Dönemi

1750'li yıllarda gücünün zirvesine ulaşan Çing İmparatorluğu, 19. yüzyılın başından itibaren çöküş dönemine girmiştir. Yaratılan zenginlik ve güçlenen ekonomi paradoksal olarak rüşvet ve yolsuzluğu arttırmıştır. Rüşvetin getirmiş olduğu hoşnutsuzluk ve devlet yetkililerine azalan güven ve huzursuzluk isyanları tetiklemiştir. Bu isyanların belki de en etkili olanı olan “Beyaz Nilüfer İsyanı” (White Lotus Rebellion (1796–1804)), imparatorluğun enerjisini buraya aktarma zorunluluğu doğurmuş ve buna paralel olarak İmparatorluk içe doğru bir çöküş sürecine girmiştir. İç karışıklıkların getirmiş olduğu zayıflamaya ilave olarak başta Büyük Britanya olmak üzere Avrupalı Devletlerin giderek güçlenmesi, denizler üzerinden yeni hegemonyalar yaratması ve yeni kurumlar ve sistemlerle yeni cazibe merkezi olması da İmparatorluğun düşüş trendine katkı yapan unsurların başında gelmiştir.

Batı'nın yükselişinin yanında, hemen Çin'in yanı başında yükselen Japon İmparatorluğu da belki de Britanya'dan daha etkili bir şekilde Çin İmparatorluğunun çöküşüne neden olan bir faktör olarak karşımıza çıkmıştır. 1868 yılında Japon İmparatoru'nun siyasi gücünü pekiştirmek, kapitalizmi geliştirmek, yabancı baskısını ortadan kaldırmak ve bağımsız, modernleşmiş bir ulus kurmak için başlatılan “Meiji Restorasyonu”^{*200} Japonya'ya, Çin üzerinde büyük bir üstünlük kurmasına olanak sağlamıştır. Batı'nın uluslararası ilişkilerde giderek başat aktör olması, Japonya'nın hızla sanayileşmesi ve Çin içindeki isyanlar, bir zamanlar Yüksek/Ulu Çing olarak adlandırılan imparatorluğu çöküş dönemine sürüklemiştir. “Aşağılanma Yüzyılı” olarak adlandırılan bu dönem, ülke tarihinde bir dizi kanlı savaş, işgal ve isyana yol açmış ve sonrasında gelen devrim ile günümüzdeki Çin'in temel taşlarını döşeyerek bir döneme damgasını vurmuştur. İmparatorluğun ihtişamlı yılları sona erdiren gelişmeler,

---

¹⁹⁹ Keith R. Schoppa, “From Empire to People's Republic,” *Politics in China: an introduction*, ed. William A. Joseph (New York: Oxford University Press, 2014), 43.

* Aydın Devlet anlamına gelen ve amacı “çağdaş ilerlemeler” ile geleneksel, “doğu” değerlerini birleştirmek anlamı taşıyan “Meiji” sözcüğü, Tokyo'nun o dönemki stratejik yönelişini en iyi anlatan kelime olmuştur.

²⁰⁰ Peter J. Seybolt, “The Meiji Restoration in Japan,” *Chinese Education*, Vol: 14, No: 2-3 (1981): 24-25.

1912 yılına gelindiğinde Çin tarihinde büyük bir kırılma yaratmış ve 2133 yıldır devam eden İmparatorluk Çağı'nın kapanmasıyla sonuçlanmıştır.

3.1.6. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşu

İç isyanlar ve işgaller altında 1912 yılında kurulan Çin Cumhuriyeti; zayıf merkezi hükümet, toprak lordlarının yönetim üzerindeki etkisi ve yabancı güçlerin varlığıyla muktedir olmayı başaramamış ve ülkenin içinde bulunduğu krizi çözememiştir. İmparatorluktan geçiş olarak adlandıracağımız bu dönem sonrasında 1949 yılında kurulan Çin Halk Cumhuriyeti, günümüze kadar devam eden modern Çin'in başlangıç noktası olarak görülmüştür.

1917 yılında Çarlık Rusya'da gerçekleşen Sosyalist devriminin yansıması, Çin içinde siyasi kırılma yaratmış ve akabinde Çin içinde milliyetçiler ve komünistler arasında geçen bir iç savaşı tetiklemiştir. Komünistlerin lideri konumunda olan Mao Zedong, sınıfsal bir mücadeleyi benimsemiştir. Çin nüfusunun %85'inin köylü olduğu gerçeğinden hareketle Mao²⁰¹ toprak lordları yerine köylü nüfusunu arkasına almış ve Çin'in içinde bulunduğu utanç çağını bitirmek için bir hareket başlatmıştır. 1949 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'ni kurarak zaferini ilan eden Mao'nun, Çin Halk Siyasi Danışma Konferansı'nın Birinci Genel Oturumunda yaptığı konuşması, Pekin'in dış politika eğilimlerinin davranış kodlarının alt metnini vurgulaması açısından önemlidir.²⁰²

“Bundan böyle ulusumuz, dünyanın barışsever ve özgürlük sever ulusları topluluğuna ait olacak ve kendi uygarlığını ve refahını geliştirmek ve aynı zamanda dünya barışını ve özgürlüğünü teşvik etmek için cesaretle ve çalışkanlıkla çalışacaktır. Ulusumuz artık hakarete ve aşağılanmaya maruz kalan bir ulus olmayacaktır. Biz artık ayağa kalktık. Devrimimiz tüm ülkelerin halklarının sempatisini ve takdirini kazanmıştır. Dünyanın her yerinde dostlarımız var.”

3.2. Çin'in Yükselişi ve Şi Cinping Dönemi

CHÇ'nin kurucu lideri Mao'un, ölümüne kadar geçen sürede ana hedefi, geçmiş yüz yılda görülen işgal döneminin bir daha yaşanmaması üzerine

²⁰¹ Joseph W. Esherick, “Number Games: A Note on Land Distribution in Prerevolutionary China,” *Modern China*, Vol: 7, No: 4 (1981): 387.

²⁰² Mao Zedong, “The Chinese People Have Stood Up! 1949”, *US-China Institute*, 19 Mart 2023 tarihinde <https://china.usc.edu/Mao-declares-founding-of-peoples-republic-of-china-chinese-people-have-stood-up> adresinden erişildi.

temellendirilmiştir. Söz konusu bu politika bir bakıma Çin'in karar alıcılarının ve halkının zihinlerine işlemiştir. Zira Mao sonrası dönemde de Çin'in ana hedefi, uluslararası sistemde etkin olmak ve kendi yumuşak ve sert gücünü oluşturarak küresel sistemde kararlara uyan ülke olmaktan karar verici ülke olmaktır.

Mao sonrası dönemde işbaşına gelen Deng Şioping, Çin'in ekonomik gücünü arttırmak, özel teşebbüsün önünü açmak ve dünya ekonomik sistemi ile entegre olmak açısından bir takım reformlara gitmiştir. Ekonomik ve kültürel alanı kapsayan bu reformlar sayesinde Çin'in kapalı ekonomisi yerini, devlet güdümlü teşebbüse bırakmıştır. Deng'in "bazı kişiler ve bölgeler önce zenginleşsin, sonunda toplumun tümü zenginleşecektir"²⁰³ sözü, değişen paradigmayı belki de en net açıklayan söz olarak görülmüştür. 1978 yılında Çin Komünist Partisi (ÇKP) 11. Merkez Komitesi Oturumunda açıklanan dışa açılma politikası, günümüzde Çin'in ekonomik başarısının temel taşı konumunda görülmektedir.²⁰⁴

Çin'in Batı'yla ilişkilerini geliştirmesi ve akabinde uyguladığı reformlarla başlattığı ihracat temelli kalkınma modeli, küresel ekonomik sisteme entegre olmasını sağlamıştır. Barışçıl bir yükseliş peşinde koştuğunu iddia eden Pekin, ekonomik kalkınmasına odaklanmış ve büyük güç rekabetinden doğabilecek zorlukların hiçbirisini yaşamamıştır. Küresel şirketler için giderek cazip olan Çin, doğrudan yabancı yatırımcıların odağı haline gelmiş ve "Dünyanın Üretim Fabrikası"²⁰⁵ olarak adlandırılmıştır. Çift haneli üretim verileri, ucuz iş gücü avantajı, düşük değerli/rekabet edebilir parasıyla Japonya'yı geride bırakan Pekin, ekonomi liginde ABD'nin ardından 2. sıraya yerleşmiştir. Özellikle 2001 senesinde Pekin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) üye olması Çin'in ekonomik büyümesi hızlanmış ve geleceğe yönelik tahminlerde dünyanın en büyük ekonomisi olarak adlandırılmasına yol açmıştır. Lakin barışçıl başlayan Çin'in yükselişi, belli bir süre sonra sinosentrik bir düzen kurmak istediği eleştirilerini de beraberinde getirmiştir.

---

²⁰³ Andrew Mullen, "What is China's common-prosperity strategy that calls for an even distribution of wealth?," *SCMP*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3146271/what-chinas-common-prosperity-strategy-calls-even> adresinden erişildi.

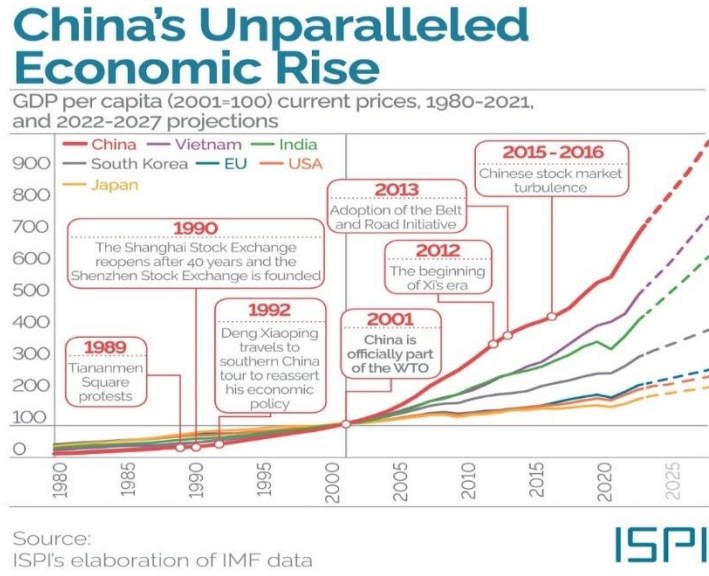
²⁰⁴ "Third Plenary Session of 11th Central Committee of CPC Held in 1978?," *China Daily*, 4 Aralık 2022 tarihinde http://www.chinadaily.com.cn/bizchina/2008-10/29/content_7169033.htm adresinden erişildi.

²⁰⁵ Kevin Honglin Zhang, "Introduction," *China as the World Factory*, ed. Kevin Honglin Zhang (New York: Routledge, 2006), 1.

Zbigniew Brzezinski'nin aktardığına göre, Deng Şioping'in 1990'lı yılların başında kendisine söylediği bir söz, belki de Çin'in barışçıl yükselişini ve genel stratejisine yaklaşımını nasıl tanımladığını gösteren en çarpıcı söz olmuştur:²⁰⁶

“Sükûnet içinde gözlemler, konumumuzu güvenceye al, sorunlarla sakinçe uğraş, yeteneklerimizi gizle ve uygun zamanı bekle, düşük bir profil sergilemekte usta ol ve hiçbir zaman liderliği hedefleme.”

Grafik 2: Çin'in ekonomik yükselişi

Kaynak: Ispionline, “Dealing Autocratic China”, 3 Ocak 2023 tarihinde <https://www.ispionline.it/en/publicazione/dealing-autocratic-china-36594> adresinden erişildi.

Şioping'in, 1945 yılından sonra ABD liderliğinde kurulan Atlantik düzenine karşı izlediği “düşük profilli siyaset”²⁰⁷ (*Tao Guang Yang Hui*) uluslararası ilişkilerde yumuşak gücünü arttırmış ve birçok bölge ile ilişki kurmasını sağlamıştır. Pekin'in barışçıl yükselişiyile beraber geliştirdiği komşularla iyi ilişkiler politikası (yulinweishan yilinweiban)²⁰⁸, zamanla değişime uğrayarak Çin'in çıkarlarını daha çok merkeze alan bir politikaya bürünmüştür.

²⁰⁶ Zbigniew Brzezinski, “Major Foreign Policy Challenges for the Next US President,” *International Affairs*, Vol: 85, No: 1 (2009): 56.

²⁰⁷ Yan Xuetong, “From Keeping A Low Profile to Striving for Achievement,” *The Chinese Journal of International Politics*, Vol: 7, No: 2 (2014): 153.

²⁰⁸ Suisheng Zhao, “China's Approaches toward Regional Cooperation in East Asia: Motivations and Calculations,” *Journal of Contemporary China*, Vol: 20, No: 68 (2011): 53-67.

Niyetini gizle politikasıyla ya da düşük profilli siyaset çerçevesinde hareket eden Pekin için doğru zamanın geldiğini hissettiği ilk an, 2008 yılındaki küresel ekonomik kriz olmuştur. 2008 yılında başlayan küresel mali kriz, birçok Avrupa ülkesini ve ABD'yi derinden etkilemiştir. Kısmi olarak az hasarla çıkan Çin, küresel sistem içinde daha fazla hak iddia eder hale gelmiştir. Pekin, söz konusu krizi fırsat olarak görmüş ve gerek ekonomik yardımlarla yumuşak gücünü arttırmış gerekse de doğrudan şirket satın almalarla Avrupa piyasasına girmiştir. Bu krizi, Çin karakterli sosyalizmin Batı liberalizmine karşı bir zaferi olarak gören Pekin, proaktif bir siyaset izlemenin ilk adımlarını atmıştır.²⁰⁹ Çin'in bu yaklaşımı, gelişmekte olan ülke liderleri tarafından da olumlu karşılanmıştır. Dönemin Brezilya Devlet Başkanı Luis De Silva'nın açıklaması, bu yönde yapılmış önemli bir açıklamadır:²¹⁰

“Kriz, mavi gözlü beyaz insanların rasyonel olmayan davranışlarından kaynaklandı. O insanlar, krizden önce her şeyi bildiklerini iddia ederken; şimdilerde hiçbir şey bilmediklerini gösteriyor.”

Bu tarihten itibaren Çin, mevcut küresel sistemin unsurlarını zorlama girişimlerini başlatmıştır. 2012 yılındaki 18. Parti Kongre'sinde Hu Cinto'dan görevi devralan Şi, Çin tarihinde yeni bir sayfa açmış olup; selefleri tarafından izlenen “niyetini gizle” politikasını terk ederek hem iç hem de dış politikada daha cesur bir stratejiyi benimsemiştir. Göreve geldiği andan itibaren gücünü arttırmak için konsolidasyona yönelen Şi, ülke içinde yolsuzlukla mücadele hareketi başlatmış ve parti yönetiminden üst düzey isimlerin de dahil olduğu birçok kişiyi tasfiye etmiştir.²¹¹ Halk Kurtuluş Ordusu'nu denetleyen Merkezi Askeri Komisyon'un başına geçerek askeriye üzerindeki denetim ve kontrol yetkisini arttırmıştır. 2018 yılının Mart ayında yapılan kongrede ise Çin Devlet Başkanı'nın görev süresini kısıtlayan yasayı değiştirerek 2022 yılından sonra da seçilebilmesinin önünü açmıştır. Şi'nin 2012 yılının Kasım ayında Pekin'deki Çin Devrimi Müzesi'ne yaptığı ziyaret sırasında ekonomik, sosyal, bilimsel ve askeri olarak güçlü ve uygar bir Çin hedefini kapsayan

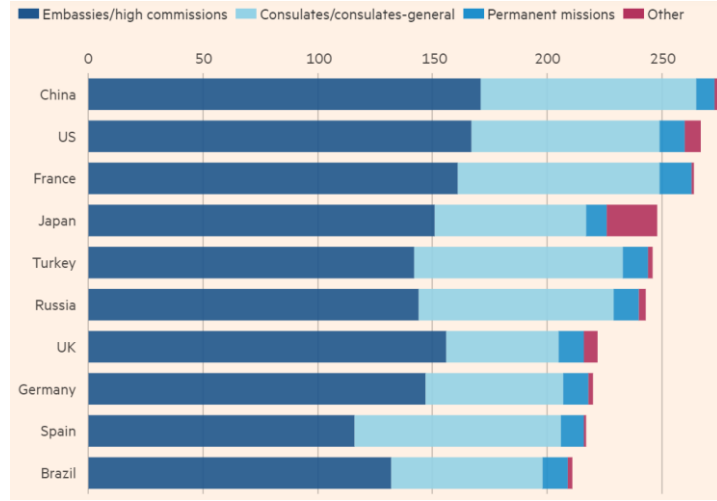
²⁰⁹ “The Chinese View of Strategic Competition with the United States,” *United States-China Economic and Security Review Commission*, 4 Aralık 2022 tarihinde https://www.uscc.gov/sites/default/files/2020-08/June_24_2020_Hearing_Transcript_0.pdf adresinden erişildi.

²¹⁰ James Chapman, “White, Blue-Eyed Bankers Have Brought World Economy to Its Knees’: What the Brazilian President Told Gordon Brown,” *Daily Mail*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://www.dailymail.co.uk/news/article-1165089/White-blue-eyed-bankers-brought-world-economy-knees-What-Brazilian-President-told-Gordon-Brown.html> adresinden erişildi.

²¹¹ Xuezhong Guo, *The Politics of the Core Leader in China: Culture, Institution, Legitimacy, and Power* (Cambridge: Cambridge University Press, 2019), 163.

“Çin Rüyası”²¹² vizyonunu dile getirdiği andan günümüze kadar geçen sürede Çin, hızlı bir büyüme trendi yakalamış ve ABD ile birlikte küresel sistemin başat aktörü olarak anılmaya başlamıştır.

Tablo 3: Dünya’daki ilk 10 ülkenin diplomatik misyon sayıları

Kaynak: “‘Dare to fight’: Xi Jinping unveils China’s new world order”, Financial Times, 25 Mart 2023 tarihinde <https://www.ft.com/content/0f0b558b-3ca8-4156-82c8-e1825539ee20> adresinden erişildi.

Söz konusu dönemde Çin, mevcut küresel sistemin unsurlarını zorlama girişimlerini başlatmıştır. Şi’nin iktidarını pekiştirmesiyle birlikte Çin-Atlantik rekabeti belirginleşmiş ve artık Çin’in attığı adımlar büyük güç rekabeti kapsamında görülmüştür. Küresel para rezervi olan doları aradan çıkaracak girişimler, Dünya Bankası’na alternatif bir yapı olan Asya Altyapı Yatırım Bankası’nın (AAYB) kurulması ve özellikle de 2013 yılında duyurulan Kuşak-Yol Projesi’yle²¹³ birlikte başlayan ekonomik, diplomatik ve askeri güç kazanımı, ABD ile Çin arasındaki çatlağı derinleştirmiştir. Çin’in bu girişimine özellikle ABD’nin baskısına rağmen İngiltere, Fransa ve Almanya gibi Atlantik sistemi içerisindeki ülkelerin dahil olması, ABD ile Avrupa arasındaki ayrışmayı da derinleştirmiştir. Söz konusu gelişmeler, ABD’nin Çin’in yükselişini yanlış tahlil ettiğini de göstermektedir. Örneğin Barack Obama’nın Jeffrey Goldber’e verdiği röportajda söylediği “Başarılı ve yükselen bir Çin’e nazaran

²¹² “What does Xi Jinping’s China Dream mean?,” *BBC News*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-22726375> adresinden erişildi.

²¹³ “Xi proposes a ‘new Silk Road’ with Central Asia,” *China Daily*, 4 Aralık 2022 tarihinde https://www.chinadaily.com.cn/china/2013xivisitcenterasia/2013-09/08/content_16952228.htm adresinden erişildi.

zayıflatılmış ve tehdit edilmiş bir Çin'den korkmamız için daha fazla sebep var.”²¹⁴ sözünü, stratejik körlük olarak nitelendirebiliriz. Zira Pekin geçtiğimiz 10 yılda, ABD açısından bu sözü yalanlamakla meşgul olmuştur.

Kuşak-Yol Girişimiyle dünyanın pek çok bölgesine açılan, hazinesinde biriken dövizlerle dünyanın farklı bölgelerindeki altyapı projelerini finanse eden ve bu bağlamda ABD'nin etkinliğini kıran Çin'in; “Çin'de Üretilmiştir 2025” (Made in China 2025)²¹⁵, Asker-Sivil Füzyon Stratejisi (Military-Civil Fusion),²¹⁶ başta Çin Halk Kurtuluş Ordusu Deniz Kuvvetleri'nin modernizasyonu olmak üzere askeri kapasitesin artırılması ve Davos Zirvesi'ne alternatif olarak başlatılan Bao Forumu'nda Şi tarafından dile getirilen “Küresel Güvenlik Girişimi”²¹⁷ gibi ABD'nin gücüne ve yarattığı kurumlara alternatif olabilecek ve Pekin'in etki alanını genişletmeye yönelik diğer projeler, zaman içinde ABD açısından kabul edilemez olarak görülmüştür.

Çin'in uluslararası siteme entegre olmasını uzun bir süre destekleyen ABD, Pekin'in bölgede artan gücü ve mevcut statükonun değişmekte olduğu gerçeği sebebiyle yeni paradigmalara, güvenlik algılamalarına ve stratejik yönelimlere başvurmuştur. Barack Obama'nın ABD Başkanı seçilmesiyle başlayan süreçte ABD, Asya-Pasifik bölgesine ilgisini arttırmış ve hem ekonomik hem de diplomatik bir atak başlatmıştır.²¹⁸ Obama döneminde Dışişleri Bakanlığı yapan Hillary Clinton'un Foreign Policy dergisi için kaleme aldığı Pacific Century²¹⁹ isimli analizinde ABD'nin gelecek dönemde Asya'ya ilişkin stratejisini ana hatlarıyla çizerken 10 Kasım 2011 tarihinde yaptığı bir konuşmada ise Amerika'nın Asya politikasını 6 başlık altında toplamıştır:²²⁰

---

²¹⁴ Jeffrey Goldberg, “The Obama Doctrine,” *The Atlantic*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2016/04/the-obama-doctrine/471525/> adresinden erişildi.

²¹⁵ Max J. Zenglein, Anna Holzmann, “Evolving Made in China 2025: *China's Industrial Policy in the Quest for Global Tech Leadership*”, Mercator Institute for China Studies, Berlin, No. 8, 2019, s.19.

²¹⁶ Elsa B. Kania, Lorand Laskai, “Myths and Realities of China's Military-Civil Fusion Strategy”, Center for a New American Security, Washington, 2021, s.4.

²¹⁷ “Full text: Xi Jinping's Speech at 2022 Boao Forum for Asia,” *CGTN*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://news.cgtn.com/news/2022-04-21/Full-text-Xi-Jinping-s-speech-at-2022-Boao-Forum-for-Asia-19ppiaI90Eo/index.html> adresinden erişildi.

²¹⁸ Kenneth G. Lieberthal, “The American Pivot to Asia,” *Brookings*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://www.brookings.edu/articles/the-american-pivot-to-asia/> adresinden erişildi.

²¹⁹ Hillary Clinton, “America's Pacific Century,” *Foreign Policy*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americaspacific-century/> adresinden erişildi.

²²⁰ “America's Pacific Century,” *U.S. Department of State*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://2009-2017.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2011/11/176999.htm> adresinden erişildi.

“Müttefiklerimizle ikili ilişkilerimizi güvenlik merkezli güçlendirmek, bölgede yükselen güçlerle ilişkilerimizi derinleştirmek, çok taraflı bölgesel kuruluşlarla ilişki kurmak, ticaret ve yatırımı genişletmek, geniş tabanlı bir askeri varlık oluşturmak ve demokrasi ve insan haklarını geliştirmek.”

20 Ocak 2017 tarihinde Donald Trump’ın ABD Başkanı seçilmesinin ardından Çin-ABD ilişkilerinde yeni bir sayfa açılmıştır. Obama yönetiminin diplomatik ve ekonomik temelli yaklaşımı yerine Trump’ın stratejisi, bölgedeki geleneksel müttefiklerle işbirliği yoluyla Çin’i çevreleme politikasına dönüşmüştür. Bu strateji çerçevesinde Trump yönetimince yapılan açıklamalarda Çin, ABD tarafından birinci derecede ulusal tehdit olarak yer almıştır.²²¹

---

²²¹ “Trump on China Putting America First: A Collection of Speeches Laying Out the Most Significant United States Foreign Policy Shift in a Generation”, *White House*, Washington 2020, s. 5-109

4. ABD’NİN ÇİN’İ ÇEVRELEME POLİTİKASI

4.1. Hint-Pasifik’te Artan Rekabet

Uluslararası ilişkilerde her devlet, siyasi güvenliğini sağlamak, ulusal hedeflerini gerçekleştirmek ve güç unsurlarına rakiplerinden daha fazla sahip olmak için strateji oluşturur. Söz konusu hedeflere ulaşmak için devletler, tek başına hareket ettiği gibi zaman zaman ortaklıklar da kurar. Kurulan ortaklıklar çoğu zaman; ekonomik, ideolojik, politik ve güvenlik çerçevesinde gelişir. Devletlerin bir araya gelmesini tetikleyen en önemli unsurların başında da ortak tehdit algısı gelmektedir. Yakın dönemde şahit olunan Soğuk Savaş, ABD ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin ideolojik, askeri ve ekonomik savaşına sahne olmuş ve savaşın kazananı olan ABD için mutlak hegemonya çağını başlatmıştır.

Soğuk Savaş sonrası Atlantik merkezli kurulan dünya düzeni şüphesiz Avrupa ve ABD arasında bulunan coğrafyayı küresel düzlemde ön plana çıkarmış ve ekonomik, askeri, siyasi ve kültürel hareketliliğin ana nüvesi haline getirmiştir. Kültürel, politik, ekonomik ve askerî açıdan hegemon olan Atlantik Sistemi, belli bir süre zarfında dünyanın geri kalan bölgeleri üzerinde baskı kurmuş ve onları dönüştürme hedefiyle hareket etmiştir. Lakin tarihten gelen örnekleri de hesaba katarak, aşırı genişleme ve gücünü aşan bir iddianın peşinde koşma neticesinde ABD’nin başını çektiği Batı, 2000’li yılların başında yeni güçlerin doğuşuna şahit olmuş ve 2010’lu yıllardan itibaren söz konusu güçler karşısında görece gerileme dönemine girmiştir.

Bir zamanlar ekonomik gücün, dinamizmin, bilim ve teknolojinin ve ideolojik üstünlüğün merkezinde olan Batı, izlediği tek merkezli politikalar nedeniyle kurulmuş olan tek kutuplu dünya düzeninin aşınmasına ve sistem içinde daha fazla güç elde etmek isteyen güçlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Rusya, Çin, Japonya ve Hindistan gibi ülkelerin giderek güç kazanması, Asya’nın Avrupa’yla güç mücadelesinde Asya’nın önemini arttıran gelişmeler olarak yorumlanmalıdır. Üstelik güç merkezinin Batı’dan Asya’ya doğru kayması; gücün temsiliyeti ve bölgelerin gerçek gücü arasındaki bağlantının daha sağlıklı bir şekilde temsil edilmesi anlamına gelmektedir.

Dünyada bulunan insan hareketliliğinin, yer altı ve yer üstü kaynaklarının ve ekonomik faaliyetlerinin çoğu Batı yarımküreden ziyade diğer yarımkürede; yani Asya'da bulunmaktadır.²²² Dünya coğrafyasının söz konusu temel unsurundan hareketle ABD, kendi ulusal stratejisinin temel bir unsuru olarak Asya'da bölgesel hegemonyaların ortaya çıkmasını önleme hedefini izlemeyi seçmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başta Kuzey Pasifik olmak üzere Hint-Pasifik hattında bulunan deniz ve karalar üzerindeki başat aktör olan ABD, zaman içinde bu gücünü yitirmeye başlamış ve özellikle Çin'in yükselişiyle yeni bir meydan okumaya şahit olmuştur.

Değişen dengeler ve Pekin'in Hint-Pasifik bölgesindeki yükselişi ABD'yi yeni stratejik yaklaşımlara zorlamış, farklı güvenlik algılamalarına yönlendirmiş, mevcut birlikteliklerin tamirine ve yeni birlikteliklerin kurulmasına ön ayak olmuş ve yeni bir çevreleme stratejisini zorunlu kılarak bölgenin güvenikleştirilmesini sağlamıştır. Bu bağlamda Washington; Obama ile başlayan diplomatik ve ekonomik yaklaşım, ardından Trump ile başlayan askeri ve güvenikleştirici söylem ve en sonda Biden ile devam eden bölgesel müttefiklerle ekonomik ve askeri çevreleme politikası ile bölgedeki azalan gücünü arttırmaya ve Çin'e karşı etkili bir güç oluşturmaya başlamıştır.

Özellikle Çin tehdidi üzerine bir politika inşa eden ve sıklıkla sert bir retorik kullanan Trump, bir yandan ciddi eleştiriler alırken diğer taraftan Çin tehdidinde dikkat çekmeyi başarmıştır. Güvenlikçi politikalar üreten Trump ile başlayan süreç Biden ile daha kapsamlı bir yöne evrilmiş ve sadece ABD'yi merkeze alan bir çevreleme yerine bölge ülkelerinin de dahil olduğu bir strateji benimsenmiştir. "Kollektif çaba" ve "entegre caydırıcılık" kavramlarını merkeze alan bu yaklaşım, ABD'nin hem kendisinin hem de bölge devletlerinin askeri çabaları etrafında şekillenmektedir.

ABD açısından Çin'i kuşatmanın en temel koşulu, Hint-Pasifik bölgesinin askeri açıdan korunması, denetlenmesi ve mevcut kurallara dayanan düzenin devam etmesidir. Denizlerin kontrolünün küresel hakimiyetle ilişkili olduğu gerçeğinden hareketle ABD, her iki okyanusta da hakimiyet kurmak için stratejiler üretmektedir. Zira dünya yüzeyinin yüzde 70'inin denizler ve okyanuslarla kaplı olduğu, insanların yüzde 80'inin kıyılarda yaşadığı ve tüm dünya ticaretinin yüzde 90'ının okyanuslar

---

²²² Ronald O'Rourke, "Defense Primer: Geography, Strategy, and U.S. Force Design", *Congressional Research Service*, 2022, s.1.

üzerinde gerçekleştirildiği bilinmektedir.²²³ Söz konusu gerçeklikten hareketle denizlere hâkim olma stratejisi izleyen ABD için özellikle Pasifik Okyanusu, ABD açısından ön plana çıkmıştır. Başta Dünyanın en büyük coğrafi alanı olarak görülen Pasifik Okyanusu'nda hakimiyet kurmak ve sonrasında Hint Okyanusu'nda etkin bir denetim kurmak; özel bir çaba, güvenlikçi yaklaşım ve donanma stratejisi gerektirmektedir. Zira Hint-Pasifik bölgesi, ABD'nin gücüne karşı gelmiş ve gelecekte gelebilecek ülkeleri barındırmasıyla çatışma alanına dönebilecek bir yapıya sahiptir. Bu sebeple ABD'nin Hint-Pasifik'e bakışı, ekonomik çıkardan ziyade askeri hakimiyet gerektirecek unsurlar içermektedir. Şüphesiz güçlü bir donanma ve yeni bir güvenlik perspektifi ABD'nin Pasifik'teki çıkarlarını garanti altına almaya yarayacak en önemli parametrelerden biri olarak görülmektedir.

ABD Müşterek Kuvvetler Komutanlığı 2010 Strateji Belgesi'nde, "Amerika'nın son altmış yıldır askeri gücünü yansıtmaya yeteneğinin en önemli unsuru, küresel müşterekler üzerindeki tam kontrolü olmuştur" diye belirtilmektedir.²²⁴ ABD'li akademisyen Hans Morgenthau ise donanmaların yüksek derecede hareket kabiliyetine sahip olduğuna ve bu sayede bir devletin gücünü, bayrağını ve prestijini dünyanın her köşesinde ifade edilebileceğine dikkat çekmiştir. Aynı fikri savunan ve ABD'nin deniz gücünün ve stratejisinin oluşmasındaki en önemli aktörlerden sayılan Alfred Thayer Mahan, deniz gücü ile büyük güç statüsü arasındaki bağlantının önemini vurgulamış ve uzun mesafelerdeki bölgelere ulaşmak için lojistik istasyonlarına ve donanmalara duyulan ihtiyacı belirtmiştir. Söz konusu önem nedeniyle ABD, Hint-Pasifik bölgesine hâkim olmak için güçlü bir donanma gücü inşa etmiştir ve yeni duruma göre mevzu bahis gücünü Çin ile rekabetin gerekliliğine göre dizayn etmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan günümüze kadar geçen sürede ABD, kendi askeri gücünü arttırmanın yanında birçok bölge ülkesiyle güvenlik anlaşmaları yapmış ve bunun sonucunda bölgede askeri üsler ve limanlara erişim hakkı kazanmıştır. ABD'nin bölgedeki mevcut askeri gücünün temel hedefi, kendi kurduğu statükonun devamını sağlamak olsa da Çin'in uluslararası sistemde daha fazla hak talep etmesi, Washington'un bölgeye yönelik askeri varlığını arttırmasına, farklı isimlendirmelere, angajmanlara ve ulusal güvenlik stratejilerinde değişime neden olmuştur.

²²³ Prokhor Tebin "How The Strategic Situation Changes in the World Ocean," *Global Affairs Russia*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://eng.globalaffairs.ru/articles/naval-power-amid-political-turmoil/> adresinden erişildi.

²²⁴ "The Joint Operating Environment", *United States Joint Forces Command*, 2010, s.4.

2017 yılında yayınlanan Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde Çin, Washington'un küresel çıkarlarına, gücüne, güvenliğine ve zenginliğine meydan okuyan revizyonist bir devlet olarak tanımlanmıştır.²²⁵

Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde Çin'i revizyonist ilan ederek bölgeyi güvenikleştiren ABD'nin bölgedeki askeri gücünü kontrol eden Pasifik Komutanlığı'nın ismini, 30 Mayıs 2018 tarihinde "Hint-Pasifik Komutanlığı" (USINDOPACOM) olarak değiştirmesi de söz konusu çabalar içinde dikkat çeken bir adım olarak görülmektedir. Bu adım hem Hint-Pasifik söyleminin kavramsallaştırılması hem de ABD'nin bölgeye yönelik güvenikleştirme adımları açısından önemli olarak değerlendirilmektedir.

Hint-Pasifik Strateji Belgesi'nde belirtildiği üzere beş Pasifik Devletine (Hawaii-Kaliforniya-Washington-Oregon-Alaska) ve uluslararası gün çizgisinin karşı tarafında bulunan Guam, Amerikan Samoası, Wake Adası ve Kuzey Mariana Adalarına sahip olan ABD'nin²²⁶ bölgeye yönelik askeri çevreleme yaklaşımı 3 koldan yürümektedir.

ABD'nin birinci yaklaşımı; bölgede bulunan topraklarını Hint-Pasifik stratejisinin güvenlik angajmanına uygun olarak takviye etmek ve komuta ve kontrol merkezi haline getirmektedir. Söz konusu hedef düşünüldüğünde, Pasifik Okyanusu'nda Çin'e ve bölgenin geçiş noktalarına yakın olan Guam Adası, Washington açısından mühim bir jeopolitik coğrafyada bulunmaktadır.

İkinci yaklaşıma bakıldığında ABD, bölgedeki ülkeleri Hint-Pasifik stratejisine entegre etme çabalarını içeren bir müttefiklik ağı oluşturma çabasıdır. Temelde Çin tehdidi ve çevrelenmesi etrafında şekillenen bu birliktelikler içinde ön plana çıkan oluşum Dörtlü Güvenlik Diyalogu (QUAD)'dır.

Washington'un attığı adımlar arasında gösterilebilecek bir diğer örnek ise Hint-Pasifik sularında bölge ülkeleriyle gerçekleştirdiği askeri tatbikatlardır. Özellikle çok uluslu gerçekleşen tatbikatlar hem ABD'nin entegre caydırıcılık stratejisine katkı sunmakta hem de tatbikata katılan ülkelerin Çin ile olası bir sıcak çatışmasında kapasitelerini arttırmada önemli bir rol oynamaktadır.

---

²²⁵ "National Security Strategy of the United States of America", *The White House*, Washington DC 2017, s. 25.

²²⁶ "Indo-Pacific Strategy Report: Preparedness, Partnerships, and Promoting a Networked Region", s.1.

4.2. Guam

Portekizli kâşif Macellan tarafından 1521 yılında keşfedilen Guam Adası,²²⁷ 1898 yılında İspanya ve ABD arasındaki savaş sonucunda imzalanan Paris Antlaşması uyarınca bir ABD kolonisi haline gelmiştir. İkinci Dünya Savaşı sırasında Japonya'nın kısa süreli işgali haricinde Ada,²²⁸ ABD'nin Pasifik'te bulunan stratejik lokasyonlarından belki de en mühimi olarak nitelendirilmektedir. Uluslararası ilişkilerde sıcak çatışma ihtimali bulunan Tayvan Boğazı, Sarı Deniz ve Güney Çin Denizi gibi bölgelere yakınlığı bulunan bu küçük ada, "mızrağın ucu" olarak adlandırılmakta ve Washington'un bölge üzerindeki varlığını resmi olarak temellendirmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD'nin Pasifik'te kurmuş olduğu statükonun devamı için kullanılan Guam; ABD'nin dahil olduğu Kore ve Vietnam muharebelerinde uzun menzile sahip bombardıman uçaklarına ev sahipliği yapmış, ikmal hatlarının ana üssü olmuş ve düşmanla temastan önce son karakol olarak ön plana çıkmıştır.²²⁹ Guam'ın tedarik zincirleri içindeki rolü, yakıt depolama kapasitesi ve gözetleme açısından önemi göz önüne alındığında; ABD'nin Çin'i askeri açıdan çevrelemesi hedefi içindeki önemi anlaşılabilir. Nitekim Amiral Philip Davidson'un, Hint-Pasifik Komutanlığı'ndan emekli olmadan önce Guam'ı "*ABD'nin uluslararası tarih çizgisinin batısındaki en kritik operasyon yeri*"²³⁰ olarak adlandırması, söz konusu tezin ABD içindeki karar alma mekanizmalarında da önemli bir karşılık bulması açısından önemlidir.

Görsel 12: GUAM Adası

²²⁷ Robert F. Rogers, *Destiny's landfall: A history of Guam* (London: University of Hawaii Press, 1995), 5.

²²⁸ "Invasion of Guam," *Naval History and Heritage Command*, 7 Ocak 2023 tarihinde <https://www.history.navy.mil/content/history/museums/nmusn/explore/photography/wwii/wwii-pacific/mariana-islands/guam.html> adresinden erişildi.

²²⁹ "Guam: Small But Important Piece of US Territory in Pacific," *VOA News*, 11 Ocak 2023 tarihinde <https://www.voanews.com/a/guam-small-but-important-us-pacific-territory/3979325.html#:~:text=Guam%20serves%20as%20a%20major,Hawaii%2C%20Australia%2C%20and%20Asia> adresinden erişildi.

²³⁰ Christopher Woody "The Pacific's smallest countries are 'critical geostrategic ground' against China, top US commander says," *Insider*, 11 Ocak 2023 tarihinde <https://www.businessinsider.com/pacific-islands-are-critical-geostrategic-ground-top-commander-says-2021-3> adresinden erişildi.

savunma sistemlerine nüfuz edebilen ve düşük gözlemlenebilir özelliğine sahip B-2 stratejik bombardıman uçakları da aktif olarak görev almaktadır.²³³

Guam'da uzun süredir ikamet eden bir diğer savaş unsuru da ABD Donanmasıdır. Guam'daki Deniz Üssü, ABD'nin en batıdaki demirleme yeri olan Apra Limanı'nı içermesiyle sadece Ohio sınıfı balistik füze denizaltıları için Pasifik'te bir mola yeri olarak hizmet vermekle kalmıyor, aynı zamanda nükleer güçle çalışan beş Amerikan saldırı denizaltısına da ev sahipliği yapmaktadır. Önemli yeteneklerle donatılmış Los Angeles sınıfı Key West, Asheville, Annapolis, Springfield ve Jefferson City nükleer güçle çalışan saldırı denizaltılarının hepsi Guam'daki donanma üssünde konuşlandırılmış durumdadır.²³⁴ Söz konusu konuşlanma nedeniyle ABD denizaltıları, yaklaşık 6.000 millik bir mesafede olan ABD'nin Batı kıyılarına gitmeden bütün bölgede devriye görevleri icra edip üsse dönebilmektedir. Ayrıca adada konuşlu denizaltılar için iki adet de bakım ve ikmal tesisi vardır.²³⁵ Pasifik Okyanusu'nun büyüklüğü ve donanmaların manevra kabiliyetleri için ikmal yapabilmelerinin önemi düşünüldüğünde Guam'ın ABD donanması için ne denli önemli olduğu rahatlıkla anlaşılabilir.

Adanın bir diğer önemli üssü de Camp Blaz'dır. 1 Ekim 2020 tarihinde faaliyete geçen üs, ABD Deniz Piyadelerine ev sahipliği yapmaktadır.²³⁶ 2025 yılında tam olarak bitirilmesi planlanan üs; hava ve kara muharebe, muharebe destek, lojistik ve karargâh birimlerinden oluşan yaklaşık 5.000 Deniz Piyadesine ev sahipliği yapacaktır.²³⁷ ABD, Guam'ın askeri gücünü arttırmak adına Japonya'nın Okinawa Adasındaki deniz piyadelerinin bir kısmını da adaya kaydırmaktadır. 1300 deniz

---

²³³ "B-2 Spirit Stealth Bomber," *Airforce Technology*, 11 Ocak 2023 tarihinde <https://www.airforce-technology.com/projects/b2/> adresinden erişildi.

²³⁴ Kyle Mizokami "Meet the World's Most Advanced and Dangerous Submarines," *Popular Mechanics*, 12 Ocak 2023 tarihinde <https://www.popularmechanics.com/military/weapons/a34483004/worlds-most-dangerous-submarines-ranked/> adresinden erişildi.

²³⁵ Ian Burrows "Guam: America's Military Base in the Western Pacific," *ABC News*, 12 Ocak 2023 tarihinde <https://www.abc.net.au/news/2017-08-09/where-is-guam-and-how-many-us-troops-are-there/8788566/> adresinden erişildi.

²³⁶ "Historical Summary of Marines On Guam," *Marines*, 12 Ocak 2023 tarihinde <https://www.mcbblaz.marines.mil/History/> adresinden erişildi.

²³⁷ Alex Wilson, "Contracts for Marines Corps' New Base on Guam Are Nearing \$1.5 billion," *Stars and Stripes*, 12 Ocak 2023 tarihinde https://www.stripes.com/theaters/asia_pacific/2022-04-20/marine-corps-base-camp-blaz-guam-construction-okinawa-5742329.html adresinden erişildi.

piyadesinin barınacağı Camp Blaz'da ayrıca ABD ana karasından ve Hawai'den gelen 3.700 personelin de eğitim alması planlanmaktadır.²³⁸

Hint-Pasifik Komutanlığı'na bağlı coğrafyalarda gerçekleşebilecek saldırı için kurulan Bölge Yüksek İrtifa Hava Savunma Sistemleri (THAAD), halihazırda Guam'da bulunmaktadır. Fakat Çin'in artan askeri yetenekleri ve rekabetin giderek şiddetlenmesi neticesinde THAAD sisteminin yetersiz kaldığı ABD'li yetkililer tarafından değerlendirilmektedir. Bu sebeple çok yönlü saldırılar için yetersiz olan THAAD'ın yerine adaya daha teknolojik bir savunma sisteminin kurulması gündemdedir.²³⁹ 2020 senesinde Davidson'un National Defence dergisine verdiği mülakatta vermiş olduğu demeç, Guam'ın daha etkin bir savunma sistemine gerek duyduğunun kanıtı niteliğindedir.²⁴⁰

“Ulusal Savunma Stratejisi'ni hızlı ve etkin biçimde uygulamak için atabileceğimiz ilk adım, Guam'da 360 derece, entegre ve kalıcı bir hava savunma sistemine sahip olmaktır.”

Bu kapsamda Davidson, “Guam Vatan Savunma Sistemi” olarak adlandırılan konseptin bir parçası olarak 2026 yılına kadar adada aktif bir “Aegis Shore Hava Savunma Füze Sistemi”ne sahip olunmasının beklendiğini açıklamıştır. Ayrıca ABD, Guam'daki askeri yetenekleri desteklemek, kapasitesini arttırmak ve coğrafi uzantısını büyütmek için Guam'ın 200 km ötesinde bulunan Tinian Adası'nda da alternatif bir askeri üs inşa etmeyi planlamaktadır.²⁴¹

ABD, Guam'ın askeri kapasitesini arttırarak bir yandan ada üzerinden etkili bir caydırıcılık oluşturmak istemekte diğer yandan ise Guam'da yaşayan yaklaşık 170.000 ABD vatandaşının yanı sıra 20.000'den fazla Amerikan askerinin, sivil hizmetlilerin ve ailelerinin hayatlarının da güvenceye almak istemektedir. Zira Çin'in son dönemde attığı bazı askeri adımlar, doğrudan Guam adasına bir saldırı niteliği taşımaktadır.

---

²³⁸ Seth Robson, “Marines activate Camp Blaz on Guam, the Corps' first new base since 1952,” *Stars and Stripes*, 14 Ocak 2023 tarihinde https://www.stripes.com/theaters/asia_pacific/marines-activate-camp-blaz-on-guam-the-corps-first-new-base-since-1952-1.647005 adresinden erişildi.

²³⁹ Mats Engman, Larissa Stünkel, “The Question of Guam: A Pivotal Island's Changing Realities”, *Institute for Security & Development Policy*, 2020, s. 6.

²⁴⁰ Mandy Mayfield, “Commander Wants Aegis Ashore Funding to Defend Guam,” *National Defense*, 14 Ocak 2023 tarihinde https://www.stripes.com/theaters/asia_pacific/marines-activate-camp-blaz-on-guam-the-corps-first-new-base-since-1952-1.647005 adresinden erişildi.

²⁴¹ Tyler Rogoway, “Air Force To Build Alternate Airbase On Tinian Island in Case Guam Gets Knocked Out,” *The Drive*, 14 Ocak 2023 tarihinde <https://www.thedrive.com/the-war-zone/37885/air-force-to-build-alternate-airbase-on-tinian-island-in-case-guam-gets-knocked-out> adresinden erişildi.

2020 yılında Çin Halk Kurtuluş Ordusu Hava Kuvvetleri tarafından Andersen Hava Kuvvetleri Üssü'ne benzetilmiş bir alana, nükleer kapasiteye sahip H-6 bombardıman uçaklarının saldırdığı bir video paylaşılmıştır.²⁴² ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan üst düzey bir yetkilinin Tayvan'ı ziyaret etmesi sırasında yayınlanan söz konusu video, Guam'ın Çin açısından açık bir hedef olacağı anlamını taşımaktadır. Zira Pekin'in adayı vurma kapasitesine sahip olan DF-26 balistik füzesi, Çin'deki savunma uzmanları tarafından "Guam Katili" olarak isimlendirilmektedir.²⁴³ Ayrıca Çin'in müttefiki olan ve ABD'ye açıkça düşmanlığını vurgulayan Kuzey Kore de ABD tarafından Hint-Pasifik bölgesinin çıkarlarına tehdit olarak görülmektedir. Çin içinden Guam'a yönelik yapılan hazırlık, bir açıdan Guam'ın artan askeri kapasitesiyle de orantılıdır. ABD Guam'ı güçlendirdikçe Çin'in adaya yönelik politikaları da sertleşecektir.

2016 ve 2017 yıllarında Kuzey Kore'nin gerçekleştirdiği füze denemeleri ciddi başarılarla ulaşmıştır. 4.500 km menzile sahip balistik füze Hwasong-12, 10.000 km menzile sahip Hwasong-14 ve 13.000 km menzile sahip Hwasong-15'i başarıyla test eden Kuzey Kore hem bölge hem de Guam için önemli bir tehdit oluşturmaktadır.²⁴⁴

Guam'ın Hint-Pasifik stratejisinde oynadığı bir diğer önemli rol da Tayvan'ın savunulmasıdır. Mevcut statüko değerlendirildiğinde, Çin-ABD rekabetinin en kırılgan noktasının Tayvan olduğunu söylemek mümkündür. Guam her ne kadar ABD için bir psikolojik eşikse Tayvan da Çin için bir psikolojik direnç noktasıdır. Tayvan'ı ana karasıyla birleştiremeyen Çin, Hint-Pasifik'teki dengeleri değiştirmeye muktedir olamayacaktır. Bu sebeple ABD'nin Tayvan'ı askeri açıdan koruması, Çin'in askeri çevrelenmesi ile eş anlamlıdır. Çin'in olası bir Tayvan işgali senaryosunda Guam Washington'a, bir harpte en önemli parametrelerden olan zaman ve mesafe açısından önemli avantajlar sağlayacaktır.

Şüphesiz Washington, Çin'i askeri açıdan çevrelemek için kapsamlı bir strateji yürütüp, müttefikleriyle ve bölgesel işbirlikleriyle hareket ediyor olsa da Guam, mevzubahis çember içindeki en önemli halka durumundadır. Kendi toprağı olmasının

---

²⁴² "China Air force Video Appears to Show Simulated Attack on U.S. Base on Guam," *Reuters*, 14 Ocak 2023 tarihinde <https://www.reuters.com/article/us-china-usa-security-idUSKCN26C0EI> adresinden erişildi.

²⁴³ Jack Kilbride, "China Mobilises DF-26 Ballistic Missiles Capable of Sinking US Warships in The South China Sea," *ABC News*, 14 Ocak 2023 tarihinde <https://www.abc.net.au/news/2019-01-10/china-mobilises-ballistic-missiles-capable-of-sinking-us-ships/10705594> adresinden erişildi.

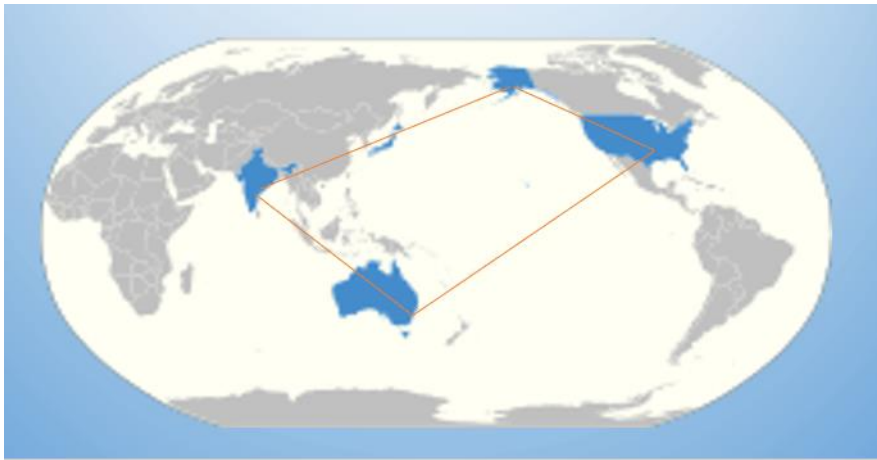
²⁴⁴ Bruce Klingner, "2021 Index Of U.S. Military Strenght", *The Heritage Foundation*, 2021, s. 305-308

yanı sıra Çin ile yaşanabilecek olası bir sıcak çatışmada Pekin'in ilk hedefinin Guam olacağı hayli yüksektir. Bu sebeple ABD açısından ada, bütün Hint-Pasifik'in askeri kapasitesini arttırmak olduğu kadar kendi toprağı olması sebebiyle hem kendisi hem de Çin açısından bir psikolojik eşik anlamına gelmektedir. Guam'ı askerî açıdan savunamayan bir ABD, Hint-Pasifik'in başat aktörü olmak yerine sadece bir oyuncu olarak görülecektir ve müttefiklerine zayıf olduğu imajını verecektir. Bu sebeple Guam ABD'nin "Özgür ve Açık Hint-Pasifik" stratejisi içinde hayati bir etkiye sahiptir ve ABD Savunma Bakanlığı, önümüzdeki 5 sene içinde Guam'daki üslerin kapasitesini arttırmak için 11 milyar dolar harcama yapılacağını açıklamıştır.²⁴⁵

4.3. Dörtlü Güvenlik Diyalogu (QUAD) ve QUAD 2.0

1990'lı yıllarda tek kutuplu çağı başlatarak küresel sistemin hegemon devleti olan ABD, 2000'li yıllara kadar bu özelliğini sürdürmüş lakin yeni güç merkezlerinin tekrardan ortaya çıkması ve farklı coğrafyaların jeopolitik önem kazanması neticesinde tek kutuplu yapı görece güç kaybetmiştir. Tek kutuplu sistemin gücüyle ABD'nin gücünün doğru orantılı olduğu gerçeğinden hareketle, Washington'un da bölgeler üzerindeki hakimiyeti erozyona uğramıştır. Özellikle Pekin'in Şi dönemiyle birlikte küresel liderlik hedefiyle hareket etmesi, Kara Asya'sında ve Hint-Pasifik sularında ciddi bir şekilde hissedilmiş ve yeni bir gerçeklik yaratmıştır.

Görsel 13: QUAD ülkeleri

²⁴⁵ Jack Kilbride, "Time for Guam Missile Defense Build-Up Is Now," *U.S. Department of Defense*, 14 Ocak 2023 tarihinde <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/2866855/time-for-guam-missile-defense-build-up-is-now/> adresinden erişildi.

Kaynak: “The Quadrilateral Security Dialogue QUAD”, Clearias, 16 Ocak 2023 tarihinde <https://www.clearias.com/the-quadrilateral-security-dialogue-quad/> adresinden erişildi.

Çin’in başta ekonomik olmak üzere Hint-Pasifik bölgesindeki artan askeri ve kültürel etkisi, sadece ABD’yi değil diğer bölgesel güçleri de tedbir almaya zorlamakta ve ortak bir tehdit üzerinden birliktelikler kurdurtmaktadır. Şüphesiz Çin’i dengelemek, çevrelemek ve “Özgür ve Açık Hint-Pasifik” stratejisini uygulayabilmek adına başlatılan diyaloglar ve kurumsal çabalar içinde ön plana çıkan oluşum Dörtlü Güvenlik Diyalogu (Quadrilateral Security Dialogue, QUAD)’dur.

QUAD, Hint-Pasifik bölgesinde bulunan Batı bloğu içindeki ABD, Japonya, Hindistan ve Avustralya içeren ve bölgenin ortak güvenliği ve çıkarını korumak adına başlatılmış bir diyalog ortaklığıdır. Üye devletlerin QUAD katılmasındaki ana motivasyonları ise Çin’in genişleyen etkisi ve mevcut düzeni değiştirebilme kapasitesidir.

2004 yılında Hint Okyanusu’nda cereyan eden tsunaminin bölge ülkelerine verdiği ekonomik ve sosyal zararları azaltmak ve yaraları sarmak için bir araya gelen söz konusu 4 ülke, “Tsunami Çekirdek Grubu” (Tsunami Core Group) olarak adlandırılmıştır. 4 ülke arasında başlayan diplomatik yaklaşma, günümüzdeki QUAD’ın temelini oluşturmuştur.²⁴⁶

ABD, Hindistan, Avustralya ve Japonya arasında başlayan yaklaşmanın diplomatik bir zeminden jeopolitik bir zemine oturması yönünde başlayan çabalar, Çin tehdidi üzerinden şekillenmiş ve QUAD’ın doğmasına sebep olmuştur. Özellikle Shinzo Abe’nin Japonya Başbakanı olduğu dönemlerdeki rolü bölgesel bir uzlaşma yaratmış ve ideolojik bir duruşu başlatmıştır. 2006 yılında dönemin Japonya Dışişleri Bakanı Taro Aso tarafından duyurulan “Özgürlük ve Refah Yayı” adlı yeni bir diplomatik doktrin QUAD’ın teorik altyapısını oluştururken²⁴⁷ gerek bölge ülkeleriyle yaptığı temaslar ve gerekse yaptığı açıklamalarla Abe, bölgede bulunan 4 ülkenin de coğrafi bir ortaklık yapısına bürünmesini sağlamış ve Pasifik Okyanusu’ndan Hint

---

²⁴⁶ Marc Grossman, “The Tsunami Core Group: a Step Toward a Transformed Diplomacy in Asia and Beyond,” *Security Challenges*, Vol 1, No 1 (2005), s.11.

²⁴⁷ Yuichi Hosoya, “The Rise and Fall of Japan’s Grand Strategy: The “Arc of Freedom and Prosperity” and the Future Asian Order,” *Asia-Pacific Review*, Vol 18, No 1 (2005), s.18.; “Arc of Freedom and Prosperity: Japan’s Expanding Diplomatic Horizons,” *Minister of Foreign Affairs of Japan*, 17 Ocak 2023 tarihinde <https://www.mofa.go.jp/announce/fm/aso/speech0611.html> adresinden erişildi.

Okyanusu'na kadar uzanan hatta Çin'e karşı bir çevrelemenin ilk adımlarını başlatmıştır.

2007 yılının mayıs ayında Filipinler'de gerçekleşen ASEAN Bölgesel Formunda ASEAN (Regional Forum, (ARF)) ilk defa bir araya gelen 4 ülkenin üst düzey temsilcileri, QUAD'ı resmi olarak başlatmışlardır.²⁴⁸ Hemen akabinde Bengal Körfezinde yapılan Malabar Tatbikatı'nın genişletilmiş versiyonunda buluşan QUAD ülkeleri, ilk askeri işbirliğini kurmuş ve Pekin'e karşı ilk mesajını vermişlerdir. Lakin tatbikatın ardından Çin'den gelen yoğun eleştiriler,²⁴⁹ ülkelerin o dönemki farklı stratejik çıkarlara ve tehditlere sahip olması ve Abe'nin Japonya Başbakanlığından istifa etmesi gibi sebepler, QUAD'ın ilk senesinde başarısız olmasına yol açmış ve uyku dönemine girmesine sebebiyet vermiştir.

2007 yılında başlayan lakin aynı sene içinde dağılan QUAD'ın tekrardan canlanması; Pekin'in gücünün bir tehdit olarak algılanmaya başlandığı, Hint-Pasifik bölgesinin giderek dünyanın ekonomik, siyasi ve askeri çekim merkezi haline geldiği, ABD'nin Atlantik yerine Pasifik'e daha fazla odaklandığı ve bölgedeki önemli güçlerin Çin'in sinosentrik bir düzen kurma çabalarını daha yoğun bir şekilde eleştirmeye başladığı bir döneme denk gelmiştir. Ayrıca 2007 yılında istifa eden Japonya Eski Başbakanı Abe'nin, 2012 yılında tekrardan Başbakan olması da QUAD'ın yeniden ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Abe, tekrardan göreve geldiği sene yazdığı bir makalede²⁵⁰ Hint Okyanusu'ndan Pasifik Okyanusu'na uzanan bölgedeki denizcilik faaliyetlerinin güvenliğini sağlamak adına "Democratic Security Diamond" (Demokratik Güvenlik Elması) isimli bir fikir öne sürmüştür. Demokratik Güvenlik Elması fikri, yeni QUAD'ın ruhunu betimlemiş ve ideolojik bir temel kazandırmıştır.

Söz konusu gelişmeler ışığında ABD; Çin'in çevrelenmesi ve bölge ülkelerinin kendi güvenlik politikalarını ortak bir düşman etrafında oluşturması hedefiyle bir takım adımlar atmıştır. 2017 yılının Ekim ayında dönemin ABD Dışişleri Bakanı Rex

---

²⁴⁸ Rajeev Sharma "Asia's New Strategic Baby: The Quadrilateral Forum," *Deutsche Welle*, 17 Ocak 2023 tarihinde <https://www.dw.com/en/asias-new-strategic-baby-the-quadrilateral-forum/a-5212697> adresinden erişildi.

²⁴⁹ Brendan Nicholson "China warns Canberra on security pact," *The Age*, 17 Ocak 2023 tarihinde <https://www.theage.com.au/national/china-warns-canberra-on-security-pact-20070615-ge54v5.html> adresinden erişildi.

²⁵⁰ Shinzo Abe "Asia's democratic security diamond," *Project Syndicate*, 21 Ocak 2023 tarihinde <https://www.project-syndicate.org/commentary/a-strategic-alliance-for-japan-and-india-by-shinzo-abe?barrier=accessreg> adresinden erişildi.

Tillerson ve dönemin Japonya Dışişleri Bakanı Taro Kono'nun yaptığı görüşme²⁵¹ ve ardından Hindistan, ABD, Avustralya ve Japonya Dışişleri Bakan Yardımcıları'nın Filipinler'de bir araya gelmesi, QUAD'ın yeniden ortaya çıkması adına önemli adımlar olarak görülmüştür.

2017 yılından sonra başlayan yeni diyaloglar, 2021 yılında yeni bir boyuta taşınmış ve 12 Mart 2021 tarihinde online olarak yapılan toplantıya taraf ülkeler Başkan düzeyinde katılım göstermiş ve “QUAD Ruhu” başlıklı ortak bir bildiri yayınlamıştır.²⁵²

“Güvenlik ve refahı ilerletmek ve hem Hint-Pasifik'te hem de ötesindeki tehditlere karşı koymak için uluslararası hukuka dayanan özgür, açık ve kurallara dayalı bir düzeni teşvik etmeyi taahhüt ediyoruz. Hukukun üstünlüğünü, seyrüsefer ve uçuş özgürlüğünü, ihtilafların barışçıl yollarla çözümünü, demokratik değerleri ve toprak bütünlüğünü destekliyoruz... Dünyanın en dinamik bölgesinin tarihi krizlere yanıt vermesine yardımcı olmak için birlikteliğimizden yararlanmaya kararlıyız. Böylece hepimizin aradığı özgür, açık, erişilebilir ve güçlenen bir Hint-Pasifik hedefine ulaşabiliriz.”

Dört liderin imzaladığı açıklamada her ne kadar ismi geçmese de gizli öznenin Çin olduğu aşikardır. Zira QUAD ittifakına katılan ülkelerin hepsinin Çin ile gerek siyasi gerek tarihi gerekse kültürel problemleri bulunmaktadır. QUAD, mevzubahis ülkelere ortak politikalar üretme, Çin'e karşı daha etkili bir caydırma gücü oluşturma ve mevcut Batı düzenin devam etmesini sağlayacak bir askeri yakınlaşma imkanı vermektedir. Uluslararası düzende giderek artan Çin-ABD rekabeti QUAD'ın önemini ve ağırlığını artırmakta ve üye ülkelerin daha fazla bir araya gelmesini sağlamaktadır. Nitekim 2021 yılında çevirim içi gerçekleşen liderler zirvesinden sonra QUAD, Hint-Pasifik gündemini belirleyen en önemli parametrelerden biri olarak görülmektedir.

Covid-19 salgını nedeniyle görüntülü bir zirve gerçekleştiren QUAD, salgının zayıflamasının ardından aynı sene içinde bu sefer yüz yüze bir şekilde ilk defa liderler seviyesinde toplanmıştır. 24 Eylül 2021 tarihinde Beyaz Saray'da bir araya gelen

---

²⁵¹ David Brunnstrom “U.S. seeks meeting soon to revive Asia-Pacific “Quad” security forum,” *Reuters*, 21 Ocak 2023 tarihinde <https://www.reuters.com/article/us-usa-asia-quad-idUSKBN1CW2O1> adresinden erişildi.

²⁵² “Quad Leaders’ Joint Statement: “The Spirit of the Quad”,” *The White House*, 21 Ocak 2023 tarihinde <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/03/12/quad-leaders-joint-statement-the-spirit-of-the-quad/> adresinden erişildi.

Avustralya Başbakanı Scott Morrison, Hindistan Başbakanı Narendra Modi, Japonya Başbakanı Yoshihide Suga ve ABD Başkanı Joe Biden önemli mesajlar vermiştir.²⁵³

“Hint-Pasifik ve ötesinde güvenlik ve refahı desteklemek üzere, uluslararası hukuka dayanan ve zorlamalardan uzak, özgür, açık ve kurallara dayalı bir düzeni desteklemeyi yeniden taahhüt ediyoruz. Hukukun üstünlüğünü, seyrüsefer ve uçuş özgürlüğünü, anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözümünü, demokratik değerleri ve devletlerin toprak bütünlüğünü savunuyoruz.”

2021 yılındaki iki zirvenin ardından 2022 yılında yapılan liderler zirvesi, QUAD’ın teorik açıklamalar zemininden pratik kararlar alma noktasına ulaştığını bizlere göstermiştir. Özellikle Çin’in Pasifik Adaları ülkeleri ile kurduğu yakın temaslar esnasında Japonya’da gerçekleşen zirve, Çin’e karşı verilen bir mesaj olarak da değerlendirilmiştir. Özellikle 24 Mayıs’ta gerçekleşen zirvenin sonuç bildirisinde geçen “Deniz Alanı Farkındalığı için Hint-Pasifik Ortaklığı” (Maritime Domain Awareness, IPMDA) QUAD’ın Çin’i çevreleme politikaları açısından önemli görülmelidir.²⁵⁴ Pasifik Okyanusunda bulunan ada devletlerine, Güneydoğu Asya ve Hint Okyanusu’ndaki ülkelere, kendi sularında gerçek zamanlı olarak yasadışı balıkçılık ve diğer yasadışı faaliyetleri engellemeye yardımcı olacağı belirtilen bu girişimin gerçek amacı Çin’i bölge ülkeleriyle karşı karşıya getirmek ve bu defacto durum üzerinden Çin’i çevrelemektir. Zira bölge ülkelerinin Çin ile en önemli sorunlarından biri, Pekin’in Güney Çin Denizi üzerinde gerçekleştirdiği yasadışı faaliyetlerdir. Söz konusu faaliyetleri kendi karasularına ihlal olarak değerlendiren ülkeler, Çin’e karşı duruşlarını sertleştirmekte ve daha fazla güvenlikçi politikalara yönelmektedir. Özellikle bölge halklarının genel geçim kaynağının balıkçılık olması, Çin’e karşı atılacak olan adımları zaruri hale getirmektedir. Gıda güvenliğinin giderek önemli hale geldiği bu ortamda Çin’in yasa dışı balıkçılık faaliyetlerini izleme ve ülkelere bildirme hamlesi, Çin’le bölge ülkeleri arasındaki ilişkileri gerecek ve Çin karşıtlığını arttıracaktır. Söz konusu durumu Hint-Pasifik raporunun en önemli ifadesi olan “entegre caydırıcılık” hedefi altında değerlendirdiğimizde, ABD ve müttefiklerinin önemli bir adım attığını söylemek yanlış olmayacaktır. Zira Çin’e karşı

---

²⁵³ “Joint Statement from Quad Leaders,” *The White House*, 21 Ocak 2023 tarihinde <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/09/24/joint-statement-from-quad-leaders/> adresinden erişildi.

²⁵⁴ “Quad Joint Leaders’ Statement,” *The White House*, 21 Ocak 2023 tarihinde <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/05/24/quad-joint-leaders-statement/> adresinden erişildi.

koyma kapasiteleri bulunmayan ülkelerin askeri işbirliği kurmak isteyeceği ilk devlet, ABD olacaktır.

4.4. Çin'in Hint-Pasifik Stratejisine Cevabı

Geçmişte Batı ve Japonya tarafından işgale uğrayan ve ağır bir aşağılanma sürecinden geçen Çin; 1949 yılından itibaren kademeli olarak önce kendi coğrafyasında bulunan iç tehditleri bertaraf etme, çeperini merkezle konsolide etme ve ekonomisini güçlendirme politikası izlemiştir. Söz konusu iç politikaya paralel olarak dış politikasını da Batı ile uyumlu bir sistem içinde yürüten Pekin, Hu Cintai döneminin sonuna kadar devam ettirdiği bu süreci, Şi Cinqing'den sonra değiştirmiş ve başta kendi ajandasını takip etmiştir.

Tarih boyunca karasal bir güç olarak görülen Çin; küresel sistemin ana dinamiklerini, üretim gücünün devamını sağlayan enerji akış rotasını ve ticari üretimini dünyanın pek çok bölgesine dağıttığı rolü hesaba katarak denizlere hâkim olmanın Çin açısından vazgeçilmez olacağını analiz etmiştir. Bu sebeple Pekin, sistematik olarak deniz gücünü artırma, bölgedeki ülkelerle işbirliğini geliştirme ve kendi hakimiyetini tesis etme adına farklı stratejilere yönelmiştir. Nitekim 2012 senesinin Kasım ayında dönemin Çin Devlet Başkanı Hu Jintao'nun ÇKP'nin 18. Kongresi'nde sunduğu çalışma raporunda, Pekin'in hedefleri; güçlü ve büyük bir deniz gücü olmak, deniz kaynaklarının kullanma kapasitesini arttırmak, deniz ekolojisini korumak ve denizcilik haklarını ve çıkarlarını kararlılıkla korumak şeklinde sıralanmıştır.²⁵⁵ Mevzubahis politika çerçevesinde ön plana çıkan iki stratejinin “9 Çizgi Hattı Stratejisi” ve “İnci Dizeleri Stratejisi” olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

4.4.1. 9 Çizgi Hattı Stratejisi

Çin'in nüfusu; uygun iklim şartları, su kaynakları, ekonomik hareketlilik gibi sebeplerle ülkenin doğusuna; yani Güney Çin Denizi sınırına yoğunlaşmaktadır. Ayrıca ülkede bulunan fabrikalarda üretilen malların dünyaya dağıtılma rotasında

---

²⁵⁵ “Full Text of Hu Jintao's Report at the 18th Party Congress,” *Xinhua*, 21 Ocak 2012 tarihinde https://www.mfa.gov.cn/ce/ceus//eng/zt/18th_CPC_National_Congress_Eng/t992917.htm adresinden erişildi.

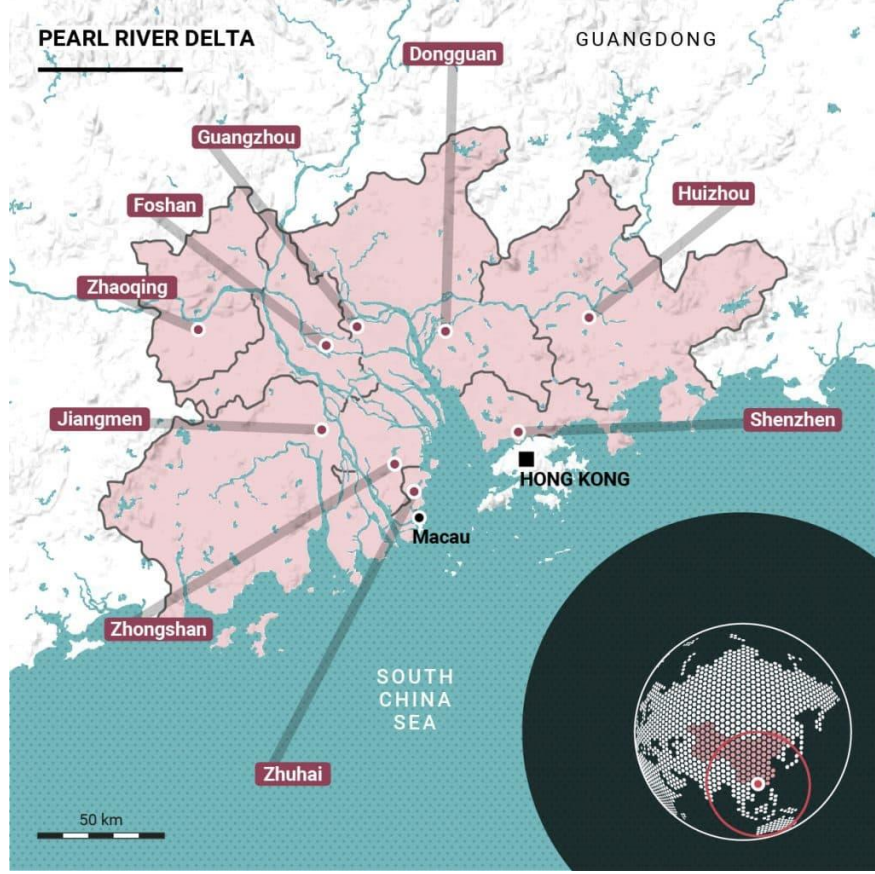
bulunan limanların büyük çoğunluğu da söz konusu denizde bulunmaktadır. Üretimin devam etmesini sağlayacak enerjinin ana geçiş rotası da yine Güney Çin Denizi'dir.

Enerji güvenliği ve ihracat kapasitesi gibi iki ana taşıyıcı üstünde yükselen Pekin'in en zayıf noktası, mevzubahis taşıyıcıların başta Güney Çin Denizi olmak üzere denizlere bağımlı olmasıdır. Bu sebeple Çin, Güney Çin Denizi'nde hakimiyet kurmayı milli güvenlik gereksinimi şeklinde değerlendirmekte ve buradan kaynaklanabilecek sorunları ontolojik güvenlik problemleri olarak değerlendirmektedir.

Güney Çin Denizi'nin Pekin'de bulunan karar alıcıların gözünde bu derece mühim olması, bölgeye yönelik özel bir strateji izleme gerekliliği ortaya çıkarmıştır. Çin; hidrokarbon ihtiyacının karşılandığı deniz yollarının güvenliğini sağlamak ve ticaret rotalarındaki herhangi bir güvenlik riskini asgari seviyelere indirebilmek adına 9 Çizgi Hattı Stratejisi dahilinde Güney Çin Denizi'nde kendi hegemonyasını kurmak istemektedir. Şüphesiz söz konusu çabaların ana nedeni; yıllardır ABD'nin Pasifik Okyanusu'nda kurmuş olduğu statüko zayıflatmak ve son kertede bölge üzerinde sinosentrik bir hakimiyet kurmaktır.

Güney Çin Denizi'ndeki artan rekabete bağlı olarak Washington-Pekin hattındaki gerilim her geçen gün artmakta ve bölgeyi Yeni Büyük Oyun sahasına dönüştürmektedir. Şüphesiz Güney Çin Denizi, deniz jeopolitiğinin önemi düşünüldüğünde Çin-ABD rekabeti açısından en tartışmalı ve tehlikeli coğrafyası olarak ön plana çıkmaktadır. Malakka Boğazı, Karimata Boğazı, Luzon Boğazı ve Tayvan Boğazı üzerinden ulaşılabilen Güney Çin Denizi'nin günümüzdeki önemi; coğrafi konumundan, barındırdığı kaynaklardan ve ulaşım yollarını kontrol edecek bir altyapıya sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Dünyanın en sık kullanılan ikinci trans-okyanus rotası olan bu deniz Doğu Asya'yı; Avrupa, Ortadoğu ve Afrika'ya bağlayan deniz yollarını içinde barındırmaktadır.

Görsel 14: İnci Nehri Delta'sı olarak adlandırılan bölge

Kaynak: “The Pearl River Delta: a region of copycats or a center of innovation?”, DiggIt Magazine, 12 Nisan 2023 tarihinde <https://www.diggmagazine.com/articles/pearl-river-delta-region-copycats-or-center-innovation> adresinden erişildi.

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) verilerine göre, Güney Çin Denizi’nde, dünya deniz taşımacılığının üçte biri gerçekleşmektedir.²⁵⁶ Bu havzaya açılan boğazları kontrol eden güçler, genel anlamda bölgeyi özel anlamda ise Çin’in denizler üzerinde gerçekleştirdiği ticareti kontrol edebilir. Ayrıca Pekin’in en önemli ekonomik bölgelerinden birisi olarak görülen İnci Nehri Deltası’na da doğrudan erişme gücüne sahip olur. Bu bölge, Çin topraklarının yalnızca %1’ini kaplamasına ve nüfusunun %4,3’ünü oluşturmasına rağmen ülke ihracatının %26,8’ini gerçekleştirmesi sebebiyle Çin’in en büyük ekonomik merkezi olarak bilinmektedir.²⁵⁷

²⁵⁶ “Review of Maritime Transport 2019”, *United Nations Conference on Trade and Development*, 2019.

²⁵⁷ “Pearl River Delta: China’s Biggest Economic Hub”, *Webuildvalue*, 21 Ocak 2023 tarihinde <https://www.webuildvalue.com/en/reportage/pearl-river-delta-infrastructure-for-china-megacity.html> adresinden erişildi.

Güney Çin Denizi; Pekin'in ekonomik ve siyasi açıdan büyüme dinamiklerini barındırdığı gibi ABD'nin müttefikleriyle Çin'i çevreleme stratejisinin de yansımalarını barındırmaktadır. Bu sebeple Çin, Atlantik İttifakı'nın çabalarını engellemek ve bölgedeki askeri varlığını arttırmak için tarihsel bir referansa dayandırdığı Dokuz Çizgi Hattı Stratejisi (Nine Dash Line Strategy) giderek artan bir şekilde uygulamaktadır.

Çin'in Güney Çin Denizi'nin büyük bir bölümü üzerindeki hak iddiaları, Çin Halk Cumhuriyeti öncesine dayanmaktadır. Çin içinde Mao Zedong'un önderliğindeki Komünist Parti ile Çan Kay Şek önderliğindeki Milliyetçi Parti arasında gerçekleşen iç savaş döneminde, milliyetçiler tarafından yayınlanan resmi bir haritada Çin'in Güney Çin Denizi üzerindeki hakları belirtilmiştir. 1947 yılında yayınlanan ve on bir çizginin içinde kalan bölgenin Çin'e ait olduğunu gösteren söz konusu harita, Çin'in günümüzdeki iddialarının temelini oluşturmaktadır. Lakin, 1951 yılında Çin'in Tonkin Körfezi'ndeki karasularını, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'yle (Kuzey Vietnam) tek taraflı olarak bölerek iki çizgiyi kaldırması, günümüzde kullanılan "Dokuz Çizgi Hattı Stratejisinin" oluşturulmasını sağlamıştır. Her ne kadar Pekin 2013 yılında, "Tek Çin" prensibini vurgulamak için Tayvan'ın doğusuna onuncu çizgiyi eklese de uluslararası literatürde "dokuz çizgi" ifadesi kullanılmaya devam edilmektedir.²⁵⁸

Çin, uzun yıllar boyunca bölgedeki askeri, siyasi ve coğrafi varlığını arttırmak için çeşitli politikalar yürütmektedir. 1974 yılında Çin Donanması ve Vietnam Donanması arasında Paracel Adalarına hâkim olmak için yapılan savaşı Çin kazanmış ve Paracel Adaları çevresinde hakimiyet kurmuştur.²⁵⁹ 1988 yılında, Çin ve Vietnam, bir kere daha karşı karşıya gelmiş ve bu savaş sonunda Pekin; Kuzey Johnson Resif'ini, Güney Johnson Resif'ini ve Fiery Cross Resif'ini ele geçirmiştir.²⁶⁰ 1992 yılında Güney Çin Denizi'ne yönelik hukuki bir düzenleme yapan Çin, tarihsel olarak M.Ö. 21.-16. yüzyılları arasında Çin'i yöneten Şia Hanedanı'nın hakimiyetine dayandırdığı (Xia Dynasty) ve tüm Güney Çin Denizi üzerinde hak iddia eden "Kara

²⁵⁸ Euan Graham, "China's New Map: Just Another Dash?", *The Australian Strategic Policy Institute*, 26 Şubat 2023 tarihinde <https://www.aspistrategist.org.au/chinas-new-map-just-another-dash/> adresinden erişildi.

²⁵⁹ Ngo Minh Tri ve Koh Swee Lean Collin, "Lessons from the Battle of the Paracel Islands", *The Diplomat*, 26 Şubat 2023 tarihinde <https://thediplomat.com/2014/01/lessons-from-the-battle-of-the-paracel-islands/> adresinden erişildi.

²⁶⁰ Edward Wong ve Jonathan Ansfield, "China, Trying to Bolster Its Claims, Plants Islands in Disputed Waters", *CNBC*, 26 Şubat 2023 tarihinde <https://www.cnbc.com/2014/06/17/china-trying-to-bolster-its-claims-plants-islands-in-disputed-waters.html> adresinden erişildi.

Denizleri ve Bitişik Bölge” yasasını meclisten geçirmiştir.²⁶¹ 1994 yılında ise Çin, Filipinler’in münhasır ekonomik bölgesinin bir parçası olan Mischief Reef’i ele geçirmiştir.

2020 yılında Çin Doğal Kaynaklar Bakanlığı ve Sivil İşler Bakanlığı, Güney Çin Denizi’ndeki 25 ada, sığlık ve resif ve 55 okyanus dağı ve sırtının dahil olduğu 80 coğrafi noktaya kendi belirlediği isimleri vermiştir.²⁶² Çin’in artan ekonomik ve donanma gücü, Güney Çin Denizi’ndeki varlığını sürekli arttırmakta ve diğer ülkeler üzerinde baskı oluşturmaktadır. Pekin bölgede yaklaşık 20 askeri tesis inşa etmiştir. Spratly Adaları çevresinde 7 yapay ada kurarak bölgeye askeri amaçlı limanlar, pistler ve güvenlik sistemleri inşa etmiştir.²⁶³ Son yıllarda elde edilen uydu görüntüleri de Çin’in mevcut adaları daha da büyütür ve tamamen yeni adalar yaratarak Güney Çin Denizi’ndeki etki alanını genişletme çabalarının arttığını göstermektedir. Pekin; Paracel ve Spratly Adaları’nda limanlar, askeri tesisler ve hava pistleri inşa etmekte ve Woody Adası’na savaş uçakları, seyir füzeleri ve bir radar sistemi konuşlandırarak bölgeyi askerileştirmektedir.²⁶⁴

ABD’nin ve müttefiklerinin bölgedeki askeri varlığına ve donanma güçlerine karşı koymak ve kıyı bölgesine yönelik herhangi bir askerî harekâtı önlemek için Çin, bölgedeki mevcut ada zincirlerini ve yeni yaptığı yapay adalarla “Deniz Çin Seddi”ni oluşturmak istemektedir.

Ayrıca bölgede kendisine karşı olacak bir donanma ablukasının engellemek için de bölgeyi kontrol etmek zorundadır. Zira daha önce de belirtildiği üzere Çin için enerji güvenliği ticari mal akışının devam etmesi ontolojik bir zorunluluktur. Pekin, Dokuz Çizgi Hattı Stratejisi kapsamındaki faaliyetleri sonucunda; Vietnam, Filipinler, Malezya, Brunei, Tayvan ve Endonezya gibi bölge ülkeler Pekin’le egemenlik sorunu yaşamaktadır. Bu problemler; iç sular, münhasır ekonomik bölge (MEB) ve kıta

---

²⁶¹ “Law of The People’s Republic of China on The Territorial Sea And The Contiguous Zone”, *Laws of the People’s Republic of China*, 26 Şubat 2023 tarihinde <http://www.asianlii.org/cn/legis/cen/laws/lotprocottsatz739/> adresinden erişildi.

²⁶² Kristin Huang, “Beijing Marks out Claims in South China Sea by Naming Geographical Features”, *SCMP*, 26 Şubat 2023 tarihinde <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3080721/beijing-marks-out-claims-south-china-sea-naming-geographical> adresinden erişildi.

²⁶³ Michał Bogusz, “Nine Dashes: Beijing’s Territorial Claims in the South China Sea”, *OSW Studies*, 26 Şubat 2023 tarihinde http://aei.pitt.edu/103295/1/OSW-Studies_Nine-dashes_net.pdf adresinden erişildi.

²⁶⁴ “Territorial Disputes in the South China Sea”, *Council on Foreign Relations*, 26 Şubat 2023 tarihinde <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/territorial-disputes-south-china-sea> adresinden erişilmiştir.

sahanlığı hakları, tarihi haklar ve askeri faaliyetlerin düzenlenmesi gibi konuları içermektedir.²⁶⁵ Lakin Çin, bölge ülkeleriyle ciddi sorunlar yaşamasına rağmen milli çıkarları gereği bölgenin kendisine ait olduğunu savunmaktadır.

Pasifik'ten Hint Okyanusu'na açılan kapı olan Güney Çin Denizi, kendisini kontrol eden ülkeye önemli bir coğrafi avantaj sunmasından mütevellit kontrol eden ülkeye, kendi güvenliğini sağlama olanağı verdiği gibi diğer ülkelerini ekonomik ve askeri güvenliğini de kontrol etme şansı tanımaktadır. Başta hidrokarbonlar ve balıkçılık olmak üzere doğal kaynakların varlığı da şüphesiz Güney Çin Denizi'nin stratejik önemine katkıda bulunan bir diğer faktördür.

4.4.2. İnci Dizeleri Stratejisi

Uluslararası ilişkilerin temeline ve hegemon güç olmanın dinamiklerine bakıldığında güçlü devletlerin, yakın coğrafyasındaki güvenlik tehditlerini minimize ederken aynı zamanda küresel ticaret rotaları üzerinde de hakimiyet kurduğu görülür. Küresel sistem içinde daha fazla hak iddia eden ve gelecek dönem için hegemon devlet olma iddiasını taşıyan Pekin'in de böyle bir hedefi olduğu açıktır. Zira Çin'den hareket eden bir ticari gemi, Çin'in kıyılarından uzlaştığı ölçüde savunmasız kalmakta ve Pekin'in açık denizlerdeki zayıf varlığıyla yüzleşmektedir.

Günümüzde Çin'in doğu kıyılarından Hint Okyanusu'na, devamında Afrika'nın doğu kıyılarına ve Süveyş geçişi Avrupa'ya uzanan ticari hat, şüphesiz küresel hegemonya savaşının en çetin geçtiği coğrafyayı temsil ederken aynı zamanda ticari hareketliliğin en yoğun gerçekleştiği alan olarak ön plana çıkmaktadır.²⁶⁶ Özellikle ABD'nin Özgür ve Açık Hint-Pasifik Stratejisi dahilinde Atlantik'ten Pasifik'e yöneldiği dönemde artan Çin'i çevreleme çabaları söz konusu bölgeyi Pekin açısından daha fazla kırılgan hale getirmiştir. Zira Pekin; sahip olduğu yaklaşık 18.000 km² sahil şeridine ve bu sahil üzerinden Sarı, Doğu Çin ve Güney Çin denizlerine açılma imkânı

---

²⁶⁵ “The People’s Liberation Army in the South China Sea: An Organizational Guide”, *Insikt Group*, 26 Şubat 2023 tarihinde <https://go.recordedfuture.com/hubfs/reports/cta-2022-0119.pdf> adresinden erişildi.

²⁶⁶ Mehmet Seyfettin Erol ve Mustafa Cem Koyuncu, “Çin’in İnci Dizisi Stratejisi,” *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 6. No:1 (2014): 44.

olmasına rağmen ABD ve müttefiklerinin denizler üzerinde kurmuş olduğu nizam ve kurallara dayalı düzen nedeniyle kuşatılmış hissedilmektedir.²⁶⁷

Pekin'in denizaşırı pazarlara ve fabrikalarının ihtiyaç duyduğu enerjiye bağımlılığı arttıkça, her iki unsurunda ana coğrafyası olan deniz geçiş noktalarına erişim ve onları koruma hususu giderek zaruri hale gelmektedir. Özellikle küresel enerji akışı ve ticari hareketliliğin merkezinde konumlanan Süveyş geçişi, Basra Körfezi, Hint Okyanusu ve Malakka Boğazı, Pekin'in hegemon olma adımları açısından farklı bir öneme sahiptir.²⁶⁸ Bu sebeple Çin, uzun yıllardır devam eden yükseliş dönemi boyunca denizlere hâkim olmak için özel çaba göstermektedir.

Çin'in dış politikada daha şahin adımlar atmasının başlangıcı olarak değerlendirebileceğimiz 2012 yılında dönemin Çin Devlet Başkanı Hu Jintao'nun ÇKP'nin 18. Kongresi'nde sunduğu çalışma raporu Pekin'in hedeflerini; güçlü ve büyük bir deniz gücü olmak, deniz kaynaklarının kullanma kapasitesini arttırmak, deniz ekolojisini korumak, denizcilik haklarını ve çıkarlarını kararlılıkla korumak olarak açıklamıştır.²⁶⁹ Söz konusu raporla denizler üzerindeki çıkarlarını teorik bir zemine oturtan Pekin, hemen ardından 2013 yılında yayınladığı Savunma Belgesi'nde (Beyaz Kitap), bahsi geçen hususları vurgulamanın yanında deniz gücü olma gerekliliğinin altı çizerek teorik zeminini güçlendirmiştir.²⁷⁰ 2015 yılında açıklanan Savunma Belgesi ise Çin'in günümüzdeki mevcut stratejisini daha açık bir şekilde betimleyerek Pekin'in denizler üzerindeki çıkarlarını ve hedeflerini göstermesi açısından kaynak belgelerden biri olarak değerlendirilmiştir. Özellikle belgedeki "deniz aşırı bölgeler" vurgusu, Pekin'in "İnci Dizileri Stratejisi"nin ana istikametini çizmiştir.²⁷¹

---

²⁶⁷ David F. Gordon, Haoyu Tong ve Tabatha Anderson, "Beyond the Myths—Towards a Realistic Assessment of China's Belt and Road Initiative: The Security Dimension", *International Institute for Strategic Studies*, September, 2020, s.13.

²⁶⁸ Erol ve Koyuncu, "Çin'in İnci Dizisi Stratejisi,"44.

²⁶⁹ "Full Text of Hu Jintao's Report at the 18th Party Congress", *Xinhua*, 26 Şubat 2023 tarihinde https://www.mfa.gov.cn/ce/ceus//eng/zt/18th_CPC_National_Congress_Eng/t992917.htm adresinden erişildi.

²⁷⁰ "The Diversified Employment of China's Armed Forces", *Information Office of the State Council The People's Republic of China*, 26 Şubat 2023 tarihinde http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2014/08/23/content_281474982986506.htm adresinden erişildi.

²⁷¹ "China's Military Strategy", *Information Office of the State Council The People's Republic of China*, 26 Şubat 2023 tarihinde http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2014/08/23/content_281474982986506.htm adresinden erişilmiştir.

“Çin, ulusal güvenlik ve sosyal istikrar açısından birçok tehditle karşı karşıyadır. Çin’in ulusal çıkarlarının büyümesiyle birlikte ulusal güvenliği; uluslararası ve bölgesel kargaşa, terörizm, korsan faaliyetler, doğal afetler, stratejik deniz rotaları ve denizaşırı çıkarların güvenliğine karşı daha savunmasız hale gelmektedir.”

Pekin; son yıllarda artan gücüne paralel olarak denizaşırı bölgelerde kurduğu askeri ve ticari limanlarını, altyapı projelerini, üretim ve dağıtım ağlarını ve finansal enstrümanlarla gerçekleştirdiği yatırımlarını, “21. Yüzyıl Deniz İpek Yolunu Projesi” altında kurgulamakta ve kazan-kazan modeli kapsamında gerçekleştirdiğini belirtmektedir. Lakin Pekin’in mevzubahis çabaları, başta ABD olmak üzere Hindistan, Japonya ve Avustralya gibi Batı ittifakı içinde olan ülkeler tarafından bir meydan okuma ve revizyonist bir tavır olarak algılanmaktadır. Bu sebeple söz konusu ülkeler Çin’in “21. Yüzyıl Deniz İpek Yolunu Projesi” olarak adlandırdığı stratejiyi “İnci Dizileri Stratejisi” ya da “İnci Taneleri Stratejisi” olarak adlandırmaktadır.

İlk olarak 2005 yılında bir savunma şirketi olan Booz Allen Hamilton tarafından dönemin ABD Savunma Bakanı Donald Rumsfeld’e verilen “Asya’da Enerjinin Geleceği” başlıklı bir raporda kullanılan “İnci Dizileri” kavramı,²⁷² Pekin’in Süveyş’ten Güney Çin Denizi’ne uzanan coğrafi hatta kendi etkisini tesis etme hedefine sahip olduğunu iddia etmektedir. Pekin söz konusu strateji dahilinde bölge üzerinde ekonomik, askeri ve siyasi gücünü arttırmaya odaklanmaktadır ve bu hattaki yada dizideki her inciye, Hint-Pasifik üzerinde güvence altına almaya çalıştığı bir güç alanı olarak görmektedir.

Hem ticari filolarının hem de donanmasının denizler üzerinde daha güvenli seferler düzenlemesi ve ikmal operasyonlarının daha sağlıklı bir şekilde yönetilmesi için kurulan yapay limanlar ya da kapasite arttırımı ile daha efektif bir hizmet sunan doğal limanlar Çin’e; coğrafi ve operasyonel avantajlar sunarak kendisini kuşatmak isteyen ittifaka karşı önlem almasına olanak sağlamaktadır. Hint-Pasifik bölgesindeki ticari ve diplomatik girişimlerini modern, güçlü ve hareket kabiliyeti yüksek bir donanma ile koruması gerektiğini bilen Pekin yönetimi, 2019 yılında yayınladığı Savunma Raporu’nda uzak denizlerde görevler gerçekleştirebilecek güçlü ve modernize edilmiş bir deniz kuvveti inşa etme ve Çin’in denizaşırı haklarının

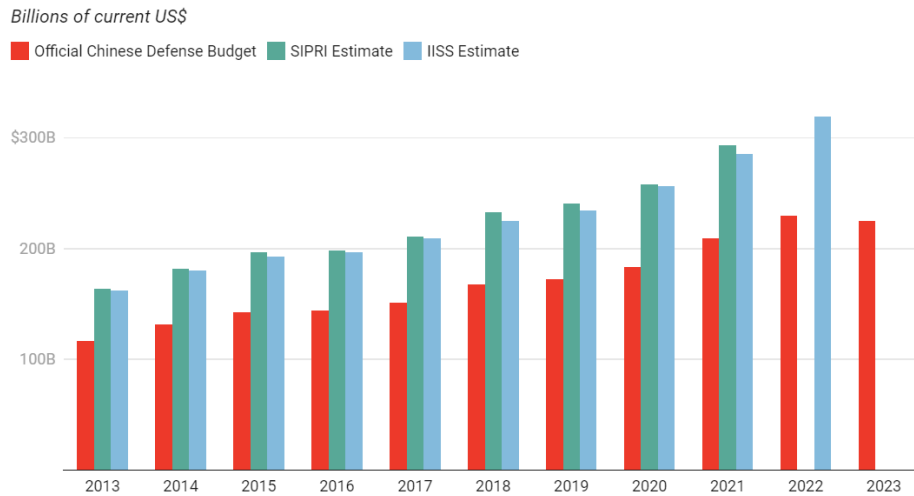
---

²⁷² “China Builds up Strategic Sea Lanes”, *The Washington Times*, 4 Mart 2023 tarihinde <https://www.washingtontimes.com/news/2005/jan/17/20050117-115550-1929r/> adresinden erişilmiştir.

korunmasını içeren bir bölüm eklemiştir.²⁷³ 2021 yılında bahse konu olan hedef doğrultusunda Çin, geçmiş savunma bütçesinde %6,8 artışa giderek 209,2 milyar dolarlık bir savunma bütçesi açıklamıştır.²⁷⁴ Lakin Çin'in açıkladığı askeri harcama rakamları genel olarak daha düşük açıklandığı değerlendirilmekte ve gerçek rakamın daha fazla olduğu düşünülmektedir.²⁷⁵

Çin'in, kendi kıyılarından uzaklaştıkça artan zayıflığını azaltmak için yoğunlaştığı bölgenin kendi çıkarları için önemli handikaplar barındıran Hint Okyanusu olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Şüphesiz bu durumun başlıca nedeni Çin'in uzak denizleri savunma kapasitesidir. Pekin uzun yıllardır devam eden askeri modernizasyon sayesinde kendi karasularına hava savunma sistemleri konuşlandırmış, savaş uçaklarıyla Güney Çin Denizi üzerinde caydırıcılık oluşturmuş ve denizaltıları ve deniz devriye uçaklarıyla potansiyel bir saldırıya karşı kendisini savuna kabiliyetine sahip olmuştur.

Tablo 4: Çin'in askeri harcama istatistiği

Kaynak: “What Does China Really Spend on its Military?”, China Power, 1 Nisan 2023 tarihinde [https://chinapower.csis.org/military-spending/#:~:text=In%20March%202022%2C%20China%20announced,1.36%20trillion%20\(%24209.2%20billion\).&text=This%20continues%20a%20recent%20trend,in%20the%20upper%20single%20digit](https://chinapower.csis.org/military-spending/#:~:text=In%20March%202022%2C%20China%20announced,1.36%20trillion%20(%24209.2%20billion).&text=This%20continues%20a%20recent%20trend,in%20the%20upper%20single%20digit) s. Adresinden erişildi.

²⁷³ “China’s National Defense in the New Era”, The State Council Information Office of the People’s Republic of China, *Foreign Languages Press Co. Ltd*, 2014, s. 14-15.

²⁷⁴ Matthew Funaiole Brian Hart, “Understanding China’s 2021 Defense Budget”, *CSIS*, 4 Mart 2023 tarihinde <https://www.csis.org/analysis/understanding-chinas-2021-defense-budget> adresinden erişildi.

²⁷⁵ “The Military Balance 2022”, *International Institute for Strategic Studies*, 2022, s. 233.

Lakin Hint Okyanusu mevzubahis olduğunda Pekin, kendi kıyılarındaki askeri yeteneklerinin birçoğuna sahip değildir ve kendi topraklarından uzak bir saldırıda total ördük konumundadır. Hem ticari hem askeri hem de siyasi açıdan en önemli deniz geçiş noktalarından sayılan Malakka Boğazı, Hürmüz Boğazı, Babülmendep Boğazı, Andaman Denizi, Bengal Körfezi ve Mozambik Kanalı'nı barındıran Hint Okyanusu'nun kontrolü, Pekin'in ulusal çıkarları açısından belki de en önemli hedefi durumundadır. Zira bu bölgelerde yaşanabilecek herhangi bir güvensizlik durumu ya da bir blokaj ihtimali, Çin'in enerji ve ticari hatlarını koparmaya yetecektir. Pekin'in karşı karşıya kaldığı bu stratejik zorluk ilk olarak dönemin Çin Devlet Başkanı olan Jintao tarafından 2003 yılında yapılan ÇKP Ekonomik Çalışma Konferansı'nın kapanışında "Malakka İkilemi" olarak telaffuz edilmiştir.²⁷⁶

Küresel ticaretteki payını günden güne arttıran Çin, aynı oranda denizlere bağımlı hale gelmektedir ve bu durum Pekin açısından güvenlik paradoksu yaratmaktadır. Çin'in ithal ettiği enerjinin yaklaşık olarak %80'in Ortadoğu ve Afrika'dan Hint Okyanusu geçişli olarak geldiği düşünüldüğünde²⁷⁷ başta Malakka Boğazı olmak üzere bütün geçiş noktalarında güçlü bir pozisyonda olmak yada söz konusu noktalara alternatifler yaratmak, "İnci Taneleri" stratejisini Çin açısından daha fazla anlamlı kılmaktadır. Hint Okyanusu'nda geçici bir güç olmak yerine kalıcı bir aktör olmak isteyen ve kendi kalkınmasına hizmet eden ticari ve diplomatik rotaları üzerindeki riskleri minimize etmek isteyen Pekin'in, bu anlamda attığı en önemli adımların; Malakka Boğazındaki enerji trafiğini kısmen de olsa hafifletecek Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru (CPEC), yine aynı amaca hizmet eden Myanmar'daki Kyaukpyu Limanı ve Hint-Pasifik bölgesinde önemli bir geçiş noktasında bulunan Sri Lanka'daki Kolombo ve Hambantota Limanları, Hint-Pasifik stratejisi kapsamında Çin'i çevrelemeye çalışan ittifaka karşı güçlü durmak için gerekli olan fiziksel yatırımların başlıca coğrafyaları olarak karşımıza çıkmaktadır.

---

²⁷⁶ Marc Lanteigne, "China's Maritime Security and the "Malacca Dilemma," *Asian Security*, Cilt: 4 No: 2 (2018): 143.

²⁷⁷ Hu Bo, "Maritime relations with Japan, ASEAN, India, Australia and Russia," *Chinese Maritime Power in the 21st Century*, ed. Geoffrey Till (New York: Routledge, 2020), s. 190.

SONUÇ

Güç ve ulusal çıkarın yanı sıra dünya siyasetini ve dinamiklerini belirleyen ana faktörlerden biri de güvenlidir. İnsanların ve toplumların güvenliklerinin tesis noktasında devleti inşa etmeleri iktidarı elinde bulunduran aktörlere önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu fırsat vatandaşların güvenlik ve tehdit algılarını şekillendirerek politika belirleme sürecini geliştirir. Genel olarak güvenikleştirme olarak tanımlanabilecek bir süreç sayesinde iktidarlar, izleyecekleri bir politikayı medya gibi çeşitli araçları kullanarak gündeme getirmek, gündemde tutmak ve izledikleri politikaya meşruiyet kazandırmaya çalışmaktadır. Bunun günümüzdeki ana örneklerinden biri ABD ile Çin arasında yaşanan rekabettir.

Sovyetler Birliği ve komünist tehdit üzerinden algıları şekillendiren ABD Soğuk Savaş döneminde Çin ile yakınlaşmış ve ortak çıkarlar üzerinden Sovyetlere karşı politika izlemiştir. 1990 sonrası süreçte ABD, Sovyetlere karşı izlediği politikada başarılı olarak dünya sisteminin ana hegemon gücüne dönüşürken, kendisine rakip olabilecek güçleri de bertaraf etmeye çalışmıştır. ABD, inşa etmeye çalıştığı tek kutuplu sistemin siyasi, ekonomik, askeri, sosyal, diplomatik ve teknolojik çerçevesini belirlerken bu süreçte herhangi bir rakip ya da stratejik özerklik benimseme niyetinde olan aktörleri tehdit olarak kabul etmektedir. Bu süreçte Çin'in dünya siyaseti, ekonomisi ve teknolojisinde önemli bir aktöre dönüşmesi, ABD'nin hegemonyasına tehdit olarak okunurken böyle bir konjonktürde başlayan yeni büyük güç rekabetinde Washington, Pekin'e karşı jeopolitik rekabet başlatmış ve günümüz şartlarına uygun yeni bir çevreleme politikasını yürürlüğe koymuştur.

Günümüzde, uluslararası ilişkilerde yaşanan büyük güç rekabeti açısından hiçbir bölge Hint-Pasifik kadar önem taşımamaktadır. Soğuk Savaş'ı kazandıktan sonra küresel sistemin hamiliğini yapan ABD'nin odaklandığı ana bölge Atlantik ve Ortadoğu olurken, geniş Asya'da bulunan ve Pasifik'e komşu olan Çin, giderek güçlenmiş ve yeni bir realite olarak ortaya çıkmıştır. Bu süreçte ABD'nin kendisini bir tehdit olmaktan ziyade bir partner olarak görmesini iyi değerlendiren Pekin; ekonomik ve kültürel kalkınmaya odaklanmış ve küresel çapta meydana gelebilecek rekabetin olumsuz koşullarından sakınmayı başarmıştır. Ekonomik kalkınmayı önceleyen politikalarla aşırı yoksulluk sorununu büyük ölçüde gideren Çin, kendi ayaklarının

üzerinde kalmaya başlamasından itibaren ise uluslararası arenada daha fazla görünür olmuş ve kendi ajandasını takip etmeye başlamıştır.

Pekin, özellikle Devlet Başkanı Şi Cinping döneminden başlamak üzere gerek askeri kapasite gerekse ticari bağlantılar açısından giderek güçlenmekte ve dünyanın birçok bölgesinde önemli bir etki oluşturmaktadır. Lakin harita üzerinde Çin kaynaklı ticari, diplomatik ve askeri hareketliliğe bakıldığında Hint-Pasifik coğrafyası, Pekin açısından en kritik bölge olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira Hint-Pasifik, Çin'in büyüme dinamiklerine ev sahipliği yapan ana coğrafyadır. Bu durum Çin'i bölgeye yönelimin arttırırken eş zamanlı olarak ABD'nin de bölgeye çevreleme stratejisiyle gelmesine neden olmaktadır. Bir taraftan sistemi kurgulayan ABD ve diğer taraftan yeni bir sistem kurgulamak isteyen ve bu sistemin başat aktörü olmak isteyen Pekin, bölge üzerinde yeni bir Soğuk Savaş'ın dinamiklerini yeniden yaratmaktadır.

Çin, Hint-Pasifik coğrafyası üzerinde donanmasını güçlendirmesine paralel olarak ekonomik bir güç kurmaya çalışırken ABD ise kendini daha güçlü hissettiği askeri alanda bir çevreleme stratejisi izlemektedir. Hem Washington'un hem de Pekin'in hedeflerinin yanında bölge ülkelerinin de politikaları bulunmakta ve hatta bölge dışı aktörlerin de giderek bölgeye gelme amaçları bulunmaktadır. Özellikle Pekin-Washington rekabetinin bir diğer alanı olan Avrupa Kıtası'ndaki Fransa, Almanya ve İngiltere gibi Hint-Pasifik bölgesinde tarihi bir hafızaya sahip devletler askeri, diplomatik ve ekonomik düzlemde bölgeye yönelmektedirler.

Bir taraftan bölge devletlerinin stratejileri diğer taraftan bölge dışı devletlerin Hint-Pasifik'e giriş adımları ve daha da önemlisi her geçen gün güçlenen Çin realitesi, ABD'nin stratejisini de etkilemekte ve zaman zaman değiştirmektedir. Barack Obama ile başlayan ABD'nin Asya'ya dönüşü Donald Trump ile daha ben merkezîyetçi bir yapıya evrilmiştir. Obama'nın diplomatik yaklaşımının aksine güvenlik odaklı bir strateji izleyen Trump ve ekibi; Çin'i doğrudan hedef alan söylemleri ve eylemleriyle bir Çin tehdidi algısı oluşturmayı kısmen de olsa başarmış ve uluslararası ilişkilerin ana gündemini bölgede tutmayı başarmıştır. Lakin bunu yaparken "First America" (Önce Amerika) söylemi ile geleneksel ittifaklarını kendinden uzaklaştırmış ve Transatlantik ittifakında bir çatlağa neden olmuştur.

Trump sonrası iş başına gelen Joe Biden ise kendinden önceki iki ABD liderinin politikalarını sentezleyerek daha kapsayıcı bir grand strateji izlemektedir.

Bölgede ve bölge dışında bulunan devletlerle ekonomik ve sosyal işbirliğini derinleştirmek için adımlar atarken eş zamanlı olarak askeri gücünü bölgeye yönlendirmekte ve etkin bir caydırıcılık oluşturma amacı gütmektedir. Son üç ABD Başkanı'nın FOIP stratejisi kapsamında attığı adımların temelinde Çin'i çevreleyerek kendi statükosunu devam ettirme hedefi yatarken, bu hedef doğrultusunda artan gerilim; Çin, ABD ve diğer aktörlerin yeni politikalar izlemesine sebep olmuştur.

Çin'in 2008 yılında başlatmış olduğu ve 2012 yılından sonra hızlandığı proaktif dış politika, Hint-Pasifik hattında bulunan ülkelere yönelimini arttırmıştır. Özellikle Hint Okyanusu'nda mevcudiyeti bulunan Myanmar, Sri Lanka, Pakistan ve Cibuti gibi ülkeler, Pekin'in hem nihai ürünlerini dünyanın geri kalanına ihracat etmek için kullandığı hem de Çin'in üretiminin devamını sağlayan enerjinin ithal edildiği hatta bulunmaları sebebiyle Pekin açısından özel bir konuma yükselmiştir. Bu sebeple söz konusu ülkelere enerji ve lojistik yatırımı yapan Pekin'in söz konusu çabaları bütüncül bir bakış açısıyla literatürde "İnci Dizileri" olarak adlandırılmaktadır.

Hint Okyanusu'nda ülkelerle işbirliğine yönelen Çin, Pasifik Okyanusu'nda ise daha yayılcı bir strateji izlemektedir. "9 Çizgi Hattı" stratejisi kapsamında Güney Çin Denizi'nin büyük bir kısmı üzerinde hak iddia eden Pekin, bölgede yapay adalar inşa ederek ve mevcut adalar üzerinde imarlaşmaya giderek yakın çevresinde kendi güvenlik kuşağını kurmak istemektedir. Bu sayede yıllardır ABD'nin sürdürdüğü statükoyu değiştirmeyi hedeflemekte ve bölgenin başat aktörü olmaya çabasını sürdürmektedir.

Çin'in mevzubahis politikalarına karşılık ABD, bölgede bulunan en stratejik ve Çin'e en yakın toprağı olan Guam'ı tahkim etmekte ve Hint-Pasifik Komutanlığı'nın gücünü gün geçtikçe arttırmaktadır. Bunu yaparken bölge ülkeleriyle yıllardır kurmuş olduğu güvenlik mimarisi çerçevesinde imzaladığı askeri anlaşmaları da tekrardan aktif etmekte, yeni anlaşmalar imzalamakta ve bölge ülkeleriyle ikili veya çoklu askeri tatbikatlar yapmaktadır. Bununla birlikte; 2007 yılında kurulan ve belli aşamalardan geçtikten sonra Biden ile birlikte daha aktif olan QUAD, Washington'un Çin'i çevreleme stratejisinde önemli bir yer tutmaktadır. Japonya, Avustralya ve Hindistan gibi bölgenin güçlü ülkeleriyle kurduğu ittifakla ABD, hem adı geçen ülkelerin Çin ile olan sorunlarını ortak bir platforma taşıyarak kurumsallaştırmakta ve maliyeti bölüştürmekte hem de QUAD'ı FOIP stratejisinin bayraktarlığını yapan bir örgüte

dönüştürmektedir. Özellikle Biden yönetimiyle birlikte Washington'un ana politikası, son yayınladıkları Hint-Pasifik raporundaki “entegre caydırıcılık” ve “kollektif çaba” etrafında şekillenmektedir.

2021 yılında ABD askeri birliklerinin Afganistan'dan çekilmesiyle başlayan süreç, Washington'un kara Asya'dan denizlere yani kendisine küresel liderliği getiren donanmasına dönmesini tetiklemiştir. 2001 yılından itibaren Ortadoğu, Güney Doğu Asya ve Orta Asya gibi kara gücü gerektiren bölgelere yönelen ABD'nin Afganistan'dan çekilmesi, Asya'yı karadan kuşatma yerine denizlerden kuşatma hedefiyle ilgili bir gelişmedir. Son dönemdeki gelişmelere baktığımızda Orta Koridor gibi bölgelerde işbirliği ve barış süreçleri hızla artarken Arktik hattı, Güney Asya, Doğu ve Güney Çin Denizi gibi deniz alanlarında çatışmalar hızlanmış ve ülkelerin adı geçen bölgelere aktardığı kaynaklar artmıştır. Hint-Pasifik bölgesi ise hem ekonomik hareketliliği hem diplomatik trafiği hem de artan jeopolitik rekabeti bünyesinde barınmasıyla Yeni Büyük Oyun'un en önemli coğrafyası olarak ileride dönemin hâkim gücünü belirleyecek bir alandır. Bu sebeple mevcut sistemde sıklıkla kullanılmaya başlanan Hint-Pasifik kavramı bir strateji olduğu gibi aynı zamanda ülkelerin kullanım şekillerine veya değerlendirmelerine göre mevcut gerilimde durduğu yeri göstermesi bakımından da önemlidir.

Hint-Pasifik terimini kullanan ve bölgeye yönelik stratejisini ABD'nin FOIP stratejisiyle koordine eden devletlerin en büyük motivasyonu Çin'i bir tehdit olarak görmesidir. Nitekim Hint-Pasifik stratejisinin nirengi noktası, Çin'in son dönemde küresel liderliği elde etmek için başlattığı adımlardır. Pekin, Hint-Pasifik bölgesindeki “Aşil topuğu” olarak gördüğü sorunları çözmek için kendi milli çıkarları çerçevesinde hareket ederken ABD ise kendi çıkarları gereği Çin'in daha fazla güçlenmesini ve yüklerini azaltmasını engellemenin yollarını aramaktadır. Halihazırda devam eden bu iki farklı strateji, zaten uluslararası ilişkilerdeki fay hatlarının kırılmasının en temel dinamikleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir taraftan; Tayvan sorunu, Güney ve Doğu Çin Denizi'ndeki bölgesel çatışma alanları, diğer taraftan dolar hegemonyası ya da tek kutupluluğa karşı atılan makro adımlar temelinde, ABD-Çin çatışmasının bir yansıması olarak değerlendirilmelidir. Tam da bu sebeple küresel sistemin ana dinamiklerini elinde bulunduran ve en hızlı gelişen bölgesi olarak Hint-Pasifik, dünya çapında yaşanan güç mücadelesinde oyun

değiştirici bir bölge olarak görülmelidir. İki kutup arasındaki rekabet arttıkça ve bölge ve bölge dışı oyuncular bir taraf seçmeye zorlandıkça Hint-Pasifik bölgesinin bir sonraki çatışma alanı olacağını söylemek yanlış bir varsayım olmayacaktır. Üstelik bu çatışmanın kazananı, Yeni Büyük Oyun olarak adlandırabileceğimiz jeopolitik mücadelenin de kazananı olacaktır. Bu aktörün aynı zamanda küresel sistemde başat konuma yükseleceği kuvvetli bir ihtimal olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- “Dare to fight’: Xi Jinping unveils China’s new world order”, *Financial Times*, 25 Mart 2023 tarihinde <https://www.ft.com/content/0f0b558b-3ca8-4156-82c8-e1825539ee20> adresinden erişildi.
- “2021 Index Of U.S. Military Strenght”, *The Heritage Foundation*, 2021.
- “A Free And Open Indo-Pacific: Advancing a Shared Vision”, *U.S. Department of State*, 2019.
- “America’s Pacific Century,” *U.S. Department of State*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://2009-2017.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2011/11/176999.htm> adresinden erişildi.
- “Arc of Freedom and Prosperity: Japan’s Expanding Diplomatic Horizons,” *Minister of Foreign Affairs of Japan*, 17 Ocak 2023 tarihinde <https://www.mofa.go.jp/announce/fm/aso/speech0611.html> adresinden erişildi.
- “ASEAN Outlook on the Indo-Pacific,” *ASEAN*, 15 Mayıs 2022 tarihinde https://asean.org/asean2020/wp-content/uploads/2021/01/ASEAN-Outlook-on-the-Indo-Pacific_FINAL_22062019.pdf adresinden erişildi.
- “Asia’s New Strategic Baby: The Quadrilateral Forum”, *Deutsche Welle*, 7 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.dw.com/en/asias-new-strategic-baby-the-quadrilateral-forum/a-5212697> adresinden erişildi.
- “B-2 Spirit Stealth Bomber,” *Airforce Technology*, 11 Ocak 2023 tarihinde <https://www.airforce-technology.com/projects/b2/> adresinden erişildi.
- “Canada’s Indo-Pacific Strategy”, *Government of Canada*, 4 Nisan 2023 tarihinde <https://www.international.gc.ca/transparency-transparence/assets/pdfs/indo-pacific-indo-pacifique/indo-pacific-indo-pacifique-en.pdf> adresinden erişildi.
- “China Air force Video Appears to Show Simulated Attack on U.S. Base on Guam,” *Reuters*, 14 Ocak 2023 tarihinde <https://www.reuters.com/article/us-china-usa-security-idUSKCN26C0EI> adresinden erişildi.
- “China Builds up Strategic Sea Lanes”, *The Washington Times*, 4 Mart 2023 tarihinde <https://www.washingtontimes.com/news/2005/jan/17/20050117-115550-1929r/> adresinden erişildi.
- “China’s Military Strategy”, *Information Office of the State Council The People’s Republic of China*, 26 Şubat 2023 tarihinde

http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2014/08/23/content_281474982986506.htm adresinden erişildi.

“China’s National Defense in the New Era”, *The State Council Information Office of the People’s Republic of China*, Foreign Languages Press Co. Ltd, 2014.

“Dealing Autocratic China”, *Ispionline*, 3 Ocak 2023 tarihinde <https://www.ispionline.it/en/publicazione/dealing-autocratic-china-36594> adresinden erişildi.

“France and Security in the Indo-Pacific”, *Minister of the Armed Forces*, 18 Mayıs 2022 tarihinde, https://franceintheus.org/IMG/pdf/France_and_Security_in_the_Indo-Pacific_-_2019.pdf adresinden erişildi.

“France’s Defense Strategy in the Indo-Pacific”, *Minister of the Armed Forces*, 6 Mart 2023 tarihinde https://dkiapcss.edu/wp-content/uploads/2020/02/France-Defence_Strategy_in_the_Indo-Pacific_2019.pdf adresinden erişildi.

“France’s Indo- Pacific Strategy”, *Ministry for Europe and Foreign Affairs*, 6 Mart 2023 tarihinde https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/en_dcp_a4_indopacifique_022022_v1-4_web_cle878143.pdf adresinden erişildi.

“France’s Partnerships in the Indo-Pacific”, *Ministry for Europe and Foreign Affairs*, 6 Mart 2023 tarihinde https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/en_a4_indopacifique_16p_2021_v4_cle4b8b46.pdf adresinden erişildi.

“French Strategy in the Indo-Pacific “For an Inclusive Indo-Pacific”, *Ministry for Europe and Foreign Affairs*, 18 Mayıs 2022 tarihinde https://jp.ambafrance.org/IMG/pdf/french_strategy_in_the_indo-pacific.pdf?27051/2765a0ffd0fab0010aa4d96b5ad7419e73f67dea adresinden erişildi.

“Full Text of Hu Jintao’s Report at the 18th Party Congress,” *Xinhua*, 21 Ocak 2023 tarihinde https://www.mfa.gov.cn/ce/ceus//eng/zt/18th_CPC_National_Congress_Eng/t992917.htm adresinden erişildi.

“Full text: Xi Jinping’s Speech at 2022 Boao Forum for Asia,” *CGTN*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://news.cgtn.com/news/2022-04-21/Full-text-Xi-Jinping-s-speech-at-2022-Boao-Forum-for-Asia-19ppiaI90Eo/index.html> adresinden erişildi.

“Global Britain in a Competitive Age”, *Command of Her Majesty*, 16 Mart 2023 tarihinde

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/975077/Global_Britain_in_a_Competitive_Age_-_the_Integrated_Review_of_Security_Defence_Development_and_Foreign_Policy.pdf adresinden erişildi.

“Guam: Small But Important Piece of US Territory in Pacific,” *VOA News*, 11 Ocak 2023 tarihinde <https://www.voanews.com/a/guam-small-but-important-us-pacific-territory/3979325.html#:~:text=Guam%20serves%20as%20a%20major,Hawaii%2C%20Australia%2C%20and%20Asia.> adresinden erişildi.

“Historical Summary of Marines On Guam,” *Marines*, 12 Ocak 2023 tarihinde <https://www.mcbblaz.marines.mil/History/> adresinden erişildi.

“History, Captain James Cook,” *BBC*, 5 Mayıs 2022 tarihinde https://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/cook_captain_james.shtml adresinden erişildi.

“History,” *Republic of Mauritius*, 4 Mayıs 2022 tarihinde <http://www.govmu.org/English/ExploreMauritius/Pages/History.aspx> adresinden erişildi.

“How the Suez Canal Blockage is Leading to a Temporary Boom for African Ports”, *The National News*, 20 Aralık 2022 tarihinde https://www.thenationalnews.com/business/how-the-suez-canal-blockage-is-leading-to-a-temporary-boom-for-african-ports-1.1193142_2 adresinden erişildi.

“India nudges China toward Belt and Road changes”, *Geopolitical Intelligence Services*, 30 Şubat 2023 tarihinde <https://www.gisreportsonline.com/r/belt-road-initiative-dangers/> adresinden erişildi.

“Indo-Pacific Strategy Report: Preparedness, Partnerships, and Promoting a Networked Region”, *The Department of Defence*, 2019.

“Indo-Pacific Vision: Contest or Cooperation?”, *KIIPS*, 30 Şubat 2023 tarihinde <http://www.kiips.in/research/indo-pacific-vision-contest-or-cooperation/> adresinden erişildi.

“Indo-Pacific: Guidelines for strengthening Dutch and EU cooperation with partners in Asia”, *Government of the Netherlands*, 6 Mart 2023 tarihinde <https://www.government.nl/documents/publications/2020/11/13/indo-pacific-guidelines> adresinden erişildi.

“Invasion of Guam,” *Naval History and Heritage Command*, 7 Ocak 2023 tarihinde <https://www.history.navy.mil/content/history/museums/nmusn/explore/photography/wwii/wwii-pacific/mariana-islands/guam.html> adresinden erişildi.

- “James Richardson Logan Pictures”, *Lifestyle.kontan*, 22 Aralık 2022 tarihinde <https://lifestyle.kontan.co.id/news/mengenal-james-richardson-logan-pencetus-nama-indonesia?page=all> adresinden erişildi.
- “Japan’s Effort for a Free and Open Indo-Pacific”, *Ministry of Foreign Affairs of Japan*, 6 Mart 2023 tarihinde <https://www.mofa.go.jp/files/100056243.pdf> adresinden erişildi.
- “Joint Statement from Quad Leaders,” *The White House*, 21 Ocak 2023 tarihinde <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/09/24/joint-statement-from-quad-leaders/> adresinden erişildi.
- “Law of The People’s Republic of China on The Territorial Sea And The Contiguous Zone”, *Laws of the People’s Republic of China*, 26 Şubat 2023 tarihinde <http://www.asianlii.org/cn/legis/cen/laws/lotprocottsatz739/> adresinden erişildi.
- “Magellan’s Journey To the End of the World: The Man that dared to go further”, *Weebly*, 12 Mart 2023 tarihinde <http://43719232.weebly.com/straits.html> adresinden erişildi.
- “National Security Strategy of the United States of America”, *The White House*, 2017.
- “Pearl River Delta: China’s Biggest Economic Hub”, *Webuildvalue*, 21 Ocak 2023 tarihinde <https://www.webuildvalue.com/en/reportage/pearl-river-delta-infrastructure-for-china-megacity.html> adresinden erişildi.
- “Policy guidelines for the Indo-Pacific”, *The Federal Government*, 6 Mart 2023 tarihinde <https://www.auswaertiges-amt.de/blob/2380514/f9784f7e3b3fa1bd7c5446d274a4169e/200901-indo-pazifik-leitlinien--1--data.pdf> adresinden erişildi.
- “Quad Joint Leaders’ Statement,” *The White House*, 21 Ocak 2023 tarihinde <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/05/24/quad-joint-leaders-statement/> adresinden erişildi.
- “Quad Leaders’ Joint Statement: “The Spirit of the Quad”,” *The White House*, 21 Ocak 2023 tarihinde <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/03/12/quad-leaders-joint-statement-the-spirit-of-the-quad/> adresinden erişildi.
- “Review of Maritime Transport 2019”, *United Nations Conference on Trade and Development*, 2019.
- “Strategy for a Free, Peaceful, and Prosperous Indo-Pacific Region”, *Ministry of Foreign Affairs, Republic of Korea*, 4 Mart 2023 tarihinde

https://www.mofa.go.kr/eng/brd/m_5676/view.do?seq=322133 adresinden erişildi.

“Summary of the 2018 National Defense Strategy”, *The U.S. Department of Defense*, Washington 2017, 6.; Rapor, yaklaşık 60 sayfadan oluşan ve kamunun erişimine kapalı olan strateji belgesini 11 sayfalık “tasnif dışı” bir özetidir.

“Territorial Disputes in the South China Sea”, *Council on Foreign Relations*, 26 Şubat 2023 tarihinde <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/territorial-disputes-south-china-sea> adresinden erişildi.

“The Chinese View of Strategic Competition with the United States,” *United States-China Economic and Security Review Commission*, 4 Aralık 2022 tarihinde https://www.uscc.gov/sites/default/files/2020-08/June_24_2020_Hearing_Transcript_0.pdf adresinden erişildi.

“The Diversified Employment of China’s Armed Forces”, *Information Office of the State Council The People’s Republic of China*, 26 Şubat 2023 tarihinde http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2014/08/23/content_281474982986506.htm adresinden erişildi.

“The Economist Explains”, *Economist*, 21 Aralık 2022 tarihinde <https://www.economist.com/the-economist-explains/2018/09/24/what-is-the-northern-sea-route> adresinden erişildi.

“The EU Strategy for Cooperation in the Indo-Pacific”, *European Commission*, 6 Mart 2023 tarihinde https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/jointcommunication_2021_24_1_en.pdf adresinden erişildi.

“The Italian Contribution to the EU Strategy for the Indo-Pacific”, *Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation*, 6 Mart 2023 tarihinde https://www.esteri.it/wp-content/uploads/2022/02/THE_ITALIAN_CONTRIBUTION_TO_THE_EU_STRATEGY_FOR_THE_INDOPACIFIC.pdf adresinden erişildi.

“The Joint Operating Environment”, *United States Joint Forces Command*, 2010.

“The Military Balance 2022”, *International Institute for Strategic Studies*, 2022.

“The Pearl River Delta: a region of copycats or a center of innovation?”, *Diggit Magazine*, 12 Nisan 2023 tarihinde <https://www.diggitmagazine.com/articles/pearl-river-delta-region-copycats-or-center-innovation> adresinden erişildi.

“The People’s Liberation Army in the South China Sea: An Organizational Guide”, *Insikt Group*, 26 Şubat 2023 tarihinde

- <https://go.recordedfuture.com/hubfs/reports/cta-2022-0119.pdf> adresinden erişildi.
- “The Quadrilateral Security Dialogue QUAD”, *Clearias*, 16 Ocak 2023 tarihinde <https://www.clearias.com/the-quadrilateral-security-dialogue-quad/> adresinden erişildi.
- “The rise and fall of Dutch Formosa (1624-1662)”, *Taiwanholland*, 4 Mart 2023 tarihinde <https://taiwanholland.com/taiwan-and-holland/the-rise-and-fall-of-dutch-formosa-1624-1662/> adresinden erişildi.
- “Third Plenary Session of 11th Central Committee of CPC Held in 1978?,” *China Daily*, 4 Aralık 2022 tarihinde http://www.chinadaily.com.cn/bizchina/2008-10/29/content_7169033.htm adresinden erişildi.
- “Trump on China Putting America First: A Collection of Speeches Laying Out the Most Significant United States Foreign Policy Shift in a Generation”, *White House*, Washington 2020.
- “U.S. Strategic Framework for The Indo-Pacific”, *White House*, 15 Mayıs 2022 tarihinde <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2021/01/IPS-Final-Declass.pdf> adresinden erişildi.
- “What Does China Really Spend on its Military?”, *China Power*, 1 Nisan 2023 tarihinde [https://chinapower.csis.org/military-spending/#:~:text=In%20March%202022%2C%20China%20announced,1.36%20trillion%20\(%24209.2%20billion\).&text=This%20continues%20a%20recent%20trend,in%20the%20upper%20single%20digits](https://chinapower.csis.org/military-spending/#:~:text=In%20March%202022%2C%20China%20announced,1.36%20trillion%20(%24209.2%20billion).&text=This%20continues%20a%20recent%20trend,in%20the%20upper%20single%20digits). Adresinden erişildi.
- “What does Xi Jinping’s China Dream mean?,” *BBC News*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-22726375> adresinden erişildi.
- “Xi proposes a ‘new Silk Road’ with Central Asia,” *China Daily*, 4 Aralık 2022 tarihinde https://www.chinadaily.com.cn/china/2013xivisitcenterasia/2013-09/08/content_16952228.htm adresinden erişildi.
- Abe, Shinzo “Asia’s democratic security diamond,” *Project Syndicate*, 21 Ocak 2023 tarihinde <https://www.project-syndicate.org/commentary/a-strategic-alliance-for-japan-and-india-by-shinzo-abe?barrier=accessreg> adresinden erişildi.
- Abe, Shinzo, “Address by Prime Minister Shinzo Abe at the Opening Session of the Sixth Tokyo International Conference on African Development (TICAD VI),” *Ministry of Foreign Affairs of Japan*, 7 Mayıs 2022 tarihinde https://www.mofa.go.jp/afr/af2/page4e_000496.html adresinden erişildi.

- Abe, Shinzo, "Confluence of the Two Seas," *Ministry of Foreign Affairs of Japan*, 7 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/pmv0708/speech-2.html> adresinden erişildi.
- Aiton, Arthur S., "A Neglected Intrigue of the Family Compact," *The Hispanic American Historical Review*, Vol: 11, No: 3 (August 1931).
- AJOT, "Global Maritime Choke Points", 30 Mart 2023 tarihinde <https://ajot.com/premium/ajot-global-maritime-choke-points> adresinden erişildi.
- Akgül-Açıkmeşe, Sinem, "Algı mı, Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri," *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 8, Sayı 30, (2011).
- Alagöz, Emine Akçadağ, "Hint-Pasifik Stratejisi Kapsamında Hindistan-Japonya Güvenlik İlişkileri," *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Vol: 8, No: 2 (2021).
- Albuquerque, Afonso de, *Albuquerque: Caesar of the East: Selected Texts by Afonso de Albuquerque and His Son* (Warminster: Aris & Phillips Ltd, 1990).
- Algür, Betül ve Ercan, Murat, "Deniz Hâkimiyet Teorisi Kapsamında Doğu Akdeniz ve Kıbrıs Jeopolitiği'nin Türkiye'ye Etkileri", *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 2021.
- Ali, Mahmud, "New 'strategic partnership' against China," *BBC News*, 7 Mayıs 2022 tarihinde http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/6968412.stm adresinden erişildi.
- Alpers, Edward A., *The Indian Ocean in World History* (New York: Oxford University Press, 2014).
- Andrade, Ernest Jr., "The United States Navy and the Washington Conference." *The Historian* Vol: 31, No: 3 (May 1969).
- Andrade, Tonio, "The Rise and Fall of Dutch Taiwan, 1624-1662: Cooperative Colonization and the Statist Model of European Expansion," *Journal of World History*, Vol: 17, No: 4 (December 2006).
- Anwar, Dewi Fortuna, "Indonesia and the ASEAN outlook on the Indo-Pacific," *International Affairs*, Vol: 96, No: 1 (2020).
- Archer, Christon I., "Spain and the Defence of the Pacific Ocean Empire, 1750–1810," *Canadian Journal of Latin American and Caribbean Studies*, Vol: 11, No: 21 (1986).

- Asada, Sadao, "The Shock of the Atomic Bomb and Japan's Decision to Surrender: A Reconsideration," *Pacific Historical Review*, Vol: 67, No: 4 (November 1998).
- Australian Government Department of Defence, "Defence White Paper 2013", 30 Şubat 2023 tarihinde https://www.defence.gov.au/sites/default/files/2021-08/WP_2013_web.pdf adresinden erişildi.
- Avcı, Yasin, "Soğuk Savaşın Klasik Jeopolitik Teorilerin Uygulanmasına İmkân Veren Doğası ve ABD Dış Politikasının Soğuk Savaş Dönemindeki Seyri", *Uluslararası İlişkilerde Jeopolitik Teoriler ve Pratikler*, der., Şefika Mangır, İksad Yayınevi, Ankara 2020.
- Balzacq, Thierry, "The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context," *European Journal of International Relations*, Cilt: 11, Sayı: 2 (2005).
- Bayram, Duygu Çağla ve Arafat, Mohammad, "Hindistan-Çin-ABD Üçgeninde 'Hint-Pasifik' Kavramsallaştırması," *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Vol: 2, No: 2 (2018).
- Baysal, Başar ve Lüleci, Çağla, "Kopenhag Okulu ve Güvenikleştirme Teorisi," *Güvenlik Stratejileri*, Yıl: 11, Sayı: 22, Ekim 2015.
- Beaujard, Philippe, "Introduction: The Geography of the Indian Ocean and Its Navigation", *The Worlds of the Indian Ocean: A Global History*, ed. Philippe Beaujard (Cambridge: Cambridge University Press, 2019).
- Bilgin, Pınar, "Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları," *Stratejik Araştırmalar*, 8(14), (Ocak 2010).
- Blainey, Geoffrey, *The Tyranny of Distance: How Distance Shaped Australia's History* (Melbourne: Sun Books, 1966).
- Bo, Hu, "Maritime relations with Japan, ASEAN, India, Australia and Russia," *Chinese Maritime Power in the 21st Century*, ed. Geoffrey Till (New York: Routledge, 2020).
- Bodde, Derk, "The state and empire of Ch'in," *The Cambridge History of China Volume I The Ch'in and Han Empires, 221 B.C.-A.D. 220*, ed. Denis Twitchett and John K. Fairbank (London: Cambridge University Press, 1986).
- Bogusz, Michał, "Nine Dashes: Beijing's Territorial Claims in the South China Sea", *OSW Studies*, 26 Şubat 2023 tarihinde http://aei.pitt.edu/103295/1/OSW-Studies_Nine-dashes_net.pdf adresinden erişildi.
- Bougainville, Louis-Antoine and Dunmore, John, *The Pacific Journal of Louis-Antoine De Bougainville 1767-1768* (London: Hakluyt Society, 2002).

- Bracken, Gregory, "Treaty Ports in China: Their Genesis, Development, and Influence," *Journal of Urban History*, Vol: 45, No: 1 (2019).
- Brauch, Hans Günter, "Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü," Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe, der. Mustafa Aydın vd. (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012).
- Brewster, David, "An Indian Ocean dilemma: Sino-Indian rivalry and China's strategic vulnerability in the Indian Ocean," *Journal of the Indian Ocean Region*, Vol: 11, No: 1 (2015).
- Britannica, "James Cook", 25 Aralık 2022 tarihinde <https://www.britannica.com/biography/James-Cook> adresinden erişildi.
- Britannica, "Palace GUAM", 10 Ocak 2023 tarihinde <https://www.britannica.com/place/Guam> adresinden erişildi.
- Britannica, "Vasco da Gama", 30 Aralık 2022 tarihinde <https://www.britannica.com/biography/Vasco-da-Gama> adresinden erişildi.
- Broeze, Frank, "Introduction," *Brides of the Sea: Port Cities of Asia from the 16th-20th Centuries*, ed. Frank Broeze (Sydney: New South Wales University Press, 1989).
- Brunnstrom, David "U.S. seeks meeting soon to revive Asia-Pacific "Quad" security forum," *Reuters*, 21 Ocak 2023 tarihinde <https://www.reuters.com/article/us-usa-asia-quad-idUSKBN1CW201> adresinden erişildi.
- Bryant, Dennis, "Louis Antoine de Bougainville", *Maritime Logistics Professional*, 5 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.maritimeprofessional.com/blogs/post/louis-antoine-de-bougainville-13273> adresinden erişildi.
- Brzezinski, Zbigniew, "Major Foreign Policy Challenges for the Next US President," *International Affairs*, Vol: 85, No: 1 (2009).
- Brzezinski, Zbigniew, *Büyük Satranç Tahtası*, çev. Yelda Türedi, İnkılap Yayınları, İstanbul 2005.
- Bunge, William, "The Structure of Contemporary American Geographic Research," *The Professional Geographer*, Vol: 13, No: 3 (1961).
- Burney, James, Expedition of Miguel Lopez de Legaspi, from New Spain to the Philippine Islands. *In A Chronological History of the Discoveries in the South Sea or Pacific Ocean* (Cambridge: Cambridge University Press, 2010).

- Burrows, Ian “Guam: America’s Military Base in the Western Pacific,” *ABC News*, 12 Ocak 2023 tarihinde <https://www.abc.net.au/news/2017-08-09/where-is-guam-and-how-many-us-troops-are-there/8788566/> adresinden erişildi.
- Buschmann, Rainer F., “The Pacific Basin to 1850,” *The Oxford Handbook of World History*, ed. Jerry H. Bentley (New York: Oxford University Press, 2011).
- Butel, Paul, *The Atlantic* (New York: Routledge, 2002).
- Buzan, Barry, Waever, Ole ve Wilde, Jack De, *Security: A New Framework for Analysis* (Colorado: Lynne Rienner Publishers, 1998).
- Campbell, Kurt and Andrews, Brian, “Explaining the US ‘Pivot’ to Asia”, *Chatham House*, 2013.
- Chapman, James, “‘White, Blue-Eyed Bankers Have Brought World Economy to Its Knees’: What the Brazilian President Told Gordon Brown,” *Daily Mail*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://www.dailymail.co.uk/news/article-1165089/White-blue-eyed-bankers-brought-world-economy-knees-What-Brazilian-President-told-Gordon-Brown.html> adresinden erişildi.
- Churchill, Winston S., *The World Crisis Part I. 1911–1914* (New York: Rosetta Books, 2013).
- Clinton, Hillary, “America’s Pacific Century,” *Foreign Policy*, No:189 (November, 2011).
- Cook, James and Price, Archibald G., *The Explorations of Captain James Cook in the Pacific: As Told by Selections of His Own Journals, 1768-1779* (New York: Dover Publications, 1971).
- Copp, Tara, “INDOPACOM, it is: US Pacific Command gets renamed,” *Military Times*, 8 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.militarytimes.com/news/your-military/2018/05/30/indo-pacom-it-is-pacific-command-gets-renamed/> adresinden erişildi.
- Cozens, Peter, “Some Reflections on Maritime Developments in the Indo-Pacific during the Past Sixty-Years,” *Maritime Affairs*, Vol: 1, No: 1, (2005).
- Cummings, Bruce, “Rimspeak; or, the Discourse of the ‘Pacific Rim’,” *What Is In a Rim? Critical Perspectives on the Pacific Region Idea*, ed. Arif Dirlik (Lanham: Rowman & Littlefield, 1997).
- Curzon, George N., “*Persia and The Persian*” *Question* (London and Edinburgh: Frank Cass & Co. Ltd, 1966).
- Dedeoğlu, Beril, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, 3. Baskı (İstanbul: Yenyüzyıl Yayınları, 2014).

- Defay, Alexandre, *Jeopolitik* (Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005).
- Demir, Emre, “Competing regional visions: China’s Belt and Road Initiative versus the Indo-Pacific Partnership,” *Conflict and Cooperation in the Indo-Pacific*, ed. Ash Rossiter and Brendon Cannon (New York: Routledge, 2020).
- Diffie, Bailey W. and Winius, George D., *Foundations of the Portuguese Empire, 1415-1580* (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1977).
- Dillon, Michael, *Politics of Security: Towards a Political Philosophy of Continental Thought* (London: Routledge, 1996).
- Dirlik, Arif, “What’s in a Rim?,” *Peace Review* , Vol: 7, No: 2 (1995).
- Does, Antonia, *The Construction of the Maras: Between Politicization and Securitization*, (Genève: Graduate Institute Publications, 2013), 20 Aralık 2022 tarihinde <https://books.openedition.org/iheid/719> adresinden erişildi.
- Engman, Mats, Stunkel, Larissa, “The Question of Guam: A Pivotal Island’s Changing Realities”, *Institute for Security & Development Policy*, 2020.
- Erenel, Fahri, “Deniz Hakimiyeti Teorisi ve Doğu Akdeniz”, *Global Savunma*, <https://www.globalsavunma.com.tr/deniz-hakimiyet-teorisi-ve-dogu-akdeniz.html>, (Erişim Tarihi: 13.03.2023).
- Erol, Mehmet Seyfettin ve Koyuncu, Mustafa Cem, “Çin’in İnci Dizisi Stratejisi,” *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 6. No:1 (2014).
- Ertuğrul Önalp, “Pîrî Reis’in Hürmüz Seferi ve İdamı Hakkındaki Türk ve Portekiz Tarihçilerinin Düşünceleri,” *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 29, Say: 47 (2018).
- Erwin, Sandra “Army, Navy satellite operations to consolidate under Space Force,” *Space News*, 11 Ocak 2023 tarihinde <https://spacenews.com/army-navy-satellite-operations-to-consolidate-under-space-force/> adresinden erişildi.
- Esherick, Joseph W., “Number Games: A Note on Land Distribution in Prerevolutionary China,” *Modern China*, Vol: 7, No: 4 (1981).
- Fisher, Jonathan ve Anderson, David M., “Authoritarianism and the securitization of development in Africa,” *International Affairs*, 91: 1 (2015).
- Fisher, Michael H., “Diplomacy in India, 1526–1858,” *Britain’s Oceanic Empire: Atlantic and Indian Ocean Worlds, c.1550-1850*, ed. Huw Bowen, Elizabeth Mancke, John G. Reid (New York: Cambridge University Press, 2012).
- Fitzpatrick, Scott M. and Callaghan, Richard, “Magellan’s Crossing of the Pacific: Using Computer Simulations to Examine Oceanographic Effects on One of the

- World's Greatest Voyages," *The Journal of Pacific History*, Vol: 43, No: 2 (September 2008).
- Floyd, Rita, "Securitisation and the function of functional actors", *Critical Studies on Security*, 9(2) (Ekim 2021).
- Funaiole, Matthew, Hart, Brian, "Understanding China's 2021 Defense Budget", *CSIS*, 4 Mart 2023 tarihinde <https://www.csis.org/analysis/understanding-chinas-2021-defense-budget> adresinden erişildi.
- Goldberg, Jeffrey, "The Obama Doctrine," *The Atlantic*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2016/04/the-obama-doctrine/471525/> adresinden erişildi.
- Gordon, David F., Tong, Haoyu ve Anderson, Tabatha, "Beyond the Myths—Towards a Realistic Assessment of China's Belt and Road Initiative: The Security Dimension", *International Institute for Strategic Studies*, September, 2020.
- Gottmann, Felicia, "French-Asian Connections: The Compagnies des Indes, France's Eastern Trade, and New Directions in Historical Scholarship," *The Historical Journal*, Vol: 56, No: 2 (2013).
- Graham, Euan, "China's New Map: Just Another Dash?", *The Australian Strategic Policy Institute*, 26 Şubat 2023 tarihinde <https://www.aspistrategist.org.au/chinas-new-map-just-another-dash/> adresinden erişildi.
- Gregory, John W., "The Geological History of the Pacific Ocean," *Nature*, Vol: 125, No: 3159 (1930).
- Grinev, Andrei V. and Bland, Richard L., "Russian Maritime Catastrophes During the Colonization of Alaska 1741-1867," *The Pacific Northwest Quarterly* Vol: 102, No: 4 (Fall 2011).
- Grossman, Marc, "The Tsunami Core Group: a Step Toward a Transformed Diplomacy in Asia and Beyond," *Security Challenges*, Vol: 1, No: 1 (2005).
- Guo, Xuezhi, *The Politics of the Core Leader in China: Culture, Institution, Legitimacy, and Power* (Cambridge: Cambridge University Press, 2019).
- Haass, Richard N., "The Age of Nonpolarity: What Will Follow U.S Dominance," *Foreign Affairs*, Vol: 87, No: 3 (2008).
- Harrington, Cameron, "The Ends of the World: International Relations and the Anthropocene," *Millennium: Journal of International Studies*, Vol: 1, No: 21 (2016).

- Hartig, Otto, "Ferdinand Magellan," *New Advent*, 5 Mayıs 2022 tarihinde <http://www.newadvent.org/cathen/09526b.htm> adresinden erişildi.
- Haushofer, Karl E. and Lewis A. Tambs, *An English Translation and Analysis of Major General Karl Ernst Haushofer's Geopolitics of the Pacific Ocean: Studies on the Relationship Between Geography and History*, (New York: Edwin Mellen Press, 2002).
- He, Kai, "Three Faces of the Indo-Pacific: Understanding the "Indo-Pacific" from an IR Theory Perspective," *East Asia*, Vol: 35, No: 2 (2018).
- He, Kai and Feng, Huiyun, "The institutionalization of the Indo-Pacific: Problems and prospects," *International Affairs*, Vol: 96, No: 1 (2020).
- Heiduk, Felix and Wacker, Gudrun, "From Asia-Pacific to Indo-Pacific: significance, implementation and challenges", *Stiftung Wissenschaft und Politik*, No. 9, 2020.
- Hisarlıoğlu, Fulya, "Güvenikleştirme", Güvenlik Yazıları Serisi, No.24, (Ekim 2019), 1, 13 Aralık 2022 tarihinde https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/11/Guvenliklestirme_FulyaHisar%C4%B1oglu_v.1.pdf adresinden erişildi.
- Hosoya, Yuichi, "The Rise and Fall of Japan's Grand Strategy: The "Arc of Freedom and Prosperity" and the Future Asian Order," *Asia-Pacific Review*, Vol: 18, No: 1 (2005).
- Huang, Kristin, "Beijing Marks out Claims in South China Sea by Naming Geographical Features", *SCMP*, 26 Şubat 2023 tarihinde <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3080721/beijing-marks-out-claims-south-china-sea-naming-geographical> adresinden erişildi.
- Huisken, Ron, *Introducing China: The World's Oldest Great Power Charts Its Next Comeback* (Canberra: The Australian National University Press, 2010).
- Jackson, Ashley, "Britain in the Indian Ocean Region," *Journal of the Indian Ocean Region*, Vol: 7, No: 2 (December 2011).
- Kania, Elsa B., Laskai, Lorand, "Myths and Realities of China's Military-Civil Fusion Strategy", *Center for a New American Security*, Washington, 2021.
- Kaplan, Robert, D., *Monsoon The Indian Ocean and the Future of American Power* (New York: Random House, 2010).
- Karabulut, Bilal, *Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek* (Ankara: Barış Kitapevi, 2015).

- Kaya, Emrah, “*Terörle Mücadelede Müzakere Yöntemi: ETA-LTTE-PKK-FARC*”, Nobel Bilimsel, Ankara, 2022.
- Kearney, Milo, *The Indian Ocean in World History* (New York: Routledge, 2004).
- Kessler, Glenn, “The Iraq War and WMDs: An intelligence failure or White House spin?”, *The Washington Post*, 22 Mart 2019, <https://www.washingtonpost.com/politics/2019/03/22/iraq-war-wmds-an-intelligence-failure-or-white-house-spin/>, (Erişim Tarihi: 18.12.2022).
- Khurana, Gurpreet S., “Security of Sea Lines: Prospects for India–Japan Cooperation,” *Strategic Analysis*, Vol: 31, No: 1, (2007).
- Khurana, Gurpreet S., “The “Indo-Pacific” Idea: Origins, Conceptualizations and the Way Ahead,” *Journal of Indian Ocean Rim Studies*, (October-December 2019).
- Khurana, Gurpreet S., “What is the Indo-Pacific? The New Geopolitics of the Asia-Centred Rim Land,” *Geopolitics by Other Means: The Indo-Pacific Reality*, ed. Axel Berkofsky and Sergio Miracola (Milano: LEDI publishing, 2019).
- Kilbride Jack, “Time for Guam Missile Defense Build-Up Is Now,” *U.S. Department of Defense*, 14 Ocak 2023 tarihinde <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/2866855/time-for-guam-missile-defense-build-up-is-now/> adresinden erişildi.
- Kilbride, Jack, “China Mobilises DF-26 Ballistic Missiles Capable of Sinking US Warships in The South China Sea,” *ABC News*, 14 Ocak 2023 tarihinde <https://www.abc.net.au/news/2019-01-10/china-mobilises-ballistic-missiles-capable-of-sinking-us-ships/10705594> adresinden erişildi.
- Kitchen, Kenneth A., “*The Land of Punt*,” *The Archaeology of Africa: Food, Metals and Towns*, ed. Bassegy Andah, Alex Okpoko, Thurstan Shaw, Paul Sinclair (London and New York: Routledge,1993).
- Klingner, Bruce, “2021 Index Of U.S. Military Strenght”, *The Heritage Foundation*, 2021.
- Koyuncu, Mustafa C., “Amerika Birleşik Devletleri’nin Hint Pasifik Bölgesinde Çin’i Çevreleme Politikası,” *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 5, Sayı:1 (2021).
- Krauthammer, Charles, “The Unipolar Moment,” *Foreign Affairs*, Vol: 70, No: 4, (1990).
- Lanteigne, Marc, “China’s Maritime Security and the “Malacca Dilemma,” *Asian Security*, Cilt: 4 No: 2 (2018).
- Lattimore, Eleanor, “Pacific Ocean or American Lake?,” *Far Eastern Survey*, Vol:14, No:22 (1945).

- Leese-Messing, Kathrin, “*The Qin and Han Empires*,” *Handbook of Ancient Afro-Eurasian Economies Volume 1: Contexts*, ed. Sitta von Reden, (Wustermark: Meta Systems Publishing & Printservices GmbH, 2020).
- Lieberthal, Kenneth G., “The American Pivot to Asia,” *Brookings Institution*, 7 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.brookings.edu/articles/theamerican-pivot-to-asia/> adresinden erişildi.
- Lockard, Craig, “Tang Civilization and the Chinese Centuries,” Microsoft Encarta Encyclopedia, 20 Temmuz 2022 tarihinde <http://www.columbia.edu/itc/ealac/moerman/fall2000/edit/pdfs/wk5/tangci.pdf> adresinden erişildi.
- Logan, James R., *Ethnology of the Indo-Pacific Islands* (Singapore, 1852).
- Logan, James R., *The Ethnology of The Indian Archipelago: Embracing Enquiries into the Continental Relations of The Indo-Pacific Islanders* (Singapore 1850).
- Lower, Arthur J., *Ocean of Destiny: A Concise History of the North Pacific 1500-1978* (Vancouver: University of British Columbia Press, 1978).
- Macfarlane, ve Khong, Yuen Foong, *Human Security and the UN: A Critical History* (Bloomington: Indiana University Press, 2006).
- Mackinder, Halford J., *Democratic Ideals and Reality* (New York: Norton Library, 1962).
- Maddison, Angus, “China in the world economy: 1300-2030,” *International Journal of Business*, Vol:11, No:3 (2006).
- Mahan, Alfred Thayer, *Deniz Harbi Üzerine*, çev. A. Tunçer Büyükonat, 1. Baskı, Doruk Yayımcılık, İstanbul 2013.
- Malik, Mohan, “China and India: Maritime maneuvers and geopolitical shifts in the Indo-Pacific,” *Rising Powers Quarterly*, Vol: 3, No: 2 (2018).
- Maslow, Abraham H., “A Theory of Human Motivation,” *Psychological Review*, 50 (4), (1943).
- Massie, Robert K., *Dreadnought: Britain, Germany, and the Coming of the Great War* (London: Head of Zeus Ltd, 2013).
- Mayfield, Mandy, “Commander Wants Aegis Ashore Funding to Defend Guam,” *National Defense*, 14 Ocak 2023 tarihinde https://www.stripes.com/theaters/asia_pacific/marines-activate-camp-blaz-on-guam-the-corps-first-new-base-since-1952-1.647005 adresinden erişildi.

- McPherson, Kenneth, “The History of the Indian Ocean Region: A Conceptual Framework,” *The Great Circle*, Vol: 3, No: 1 (April 1981).
- Medcalf, Rory, “Australia relations with India,” *Lowy Institute*, 26 Mayıs 2022 tarihinde <https://archive.lowyinstitute.org/the-interpreter/australia-relations-india> adresinden erişildi.
- Medcalf, Rory, “In defence of the Indo-Pacific: Australia’s new strategic map,” *Australian Journal of International Affairs*, Vol: 68, No: 4 (2014).
- Medcalf, Rory, “Pivoting the map: Australia’s Indo-Pacific system”, *ANU College of Asia and the Pacific, Strategic and Defence Studies Centre*, 2012.
- Medcalf, Rory, “Reimagining Asia: From Asia-Pacific to Indo-Pacific,” *International Relations and Asia’s Southern Tier*, ed. Gilbert Rozman, Joseph Chinyong Liow (Singapore: Springer Nature, 2018).
- Medcalf, Rory, “The Indo-Pacific: What’s in a Name?,” *The American Interest*, Vol: 9, No: 2 (2013).
- Medcalf, Rory, *Contest for the Indo-Pacific: Why China Won’t Map the Future* (Australia: La Trobe University Press, 2020).
- Miş, Nebi, “Güvenikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenikleştirilmesi,” *Akademik İncelemeler Dergisi*, Vol:6, No:2, (Temmuz 2014).
- Mizokami, Kyle “How Guam Is Transforming Itself Into America’s Pacific Fortress,” *Popular Mechanics*, 11 Ocak 2023 tarihinde <https://www.popularmechanics.com/military/a40969274/guam-is-becoming-americas-pacific-fortress/> adresinden erişildi.
- Mizokami, Kyle “Meet the World’s Most Advanced and Dangerous Submarines,” *Popular Mechanics*, 12 Ocak 2023 tarihinde <https://www.popularmechanics.com/military/weapons/a34483004/worlds-most-dangerous-submarines-ranked/> adresinden erişildi.
- Modi, Narendra, “Prime Minister’s Keynote Address at Shangri La Dialogue”, *Ministry of External Affairs, Government of India*, 18 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/29943/Prime+Ministers+Keynote+Address+at+Shangri+La+Dialogue+June+01+2018> adresinden erişildi.
- Moriarty, Henry A., *In The Southern Indian Ocean, Westward of Longitude 80° East, Including Madagascar* (London: The Lords Commissioner of Admiralty, 1891).

- Mullen, Andrew, “What is China’s common-prosperity strategy that calls for an even distribution of wealth?,” *SCMP*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3146271/what-chinas-common-prosperity-strategy-calls-even> adresinden erişildi.
- Mühlhahn, Klaus, *Making China modern: from the -Great Qing to Xi Jinping* (Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University, 2019).
- Nadri, Ghulam, “The English and Dutch East India Companies and Indian Merchants in Surat in the Seventeenth and Eighteenth Centuries,” *The Dutch and English East India Companies Diplomacy, Trade and Violence in Early Modern Asia*, ed. Adam Clulow and Tristan Mostert (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018).
- Nag, Kalidas, *India and the Pacific World*, (Calcutta: Girindranath Mitra, 1941).
- Newitt, Malyn, *A History of Portuguese Overseas Expansion 1400-1668* (London and New York: Routledge, 2005).
- Nicholson, Brendan “China warns Canberra on security pact,” *The Age*, 17 Ocak 2023 tarihinde <https://www.theage.com.au/national/china-warns-canberra-on-security-pact-20070615-ge54v5.html> adresinden erişildi.
- O’Loughlin, John and Wusten, Herman van der, “Political Geography of Panregions,” *Geographical Review*, Vol: 80, No:1 (January, 1990).
- O’Rourke, Ronald, “Defense Primer: Geography, Strategy, and U.S. Force Design”, *Congressional Research Service*, 2022.
- Olaniyi, Banwo Adetoro, “Decline and Overview of the Tang Dynasty,” *International Journal of Science and Research*, Vol: 3, No: 3 (2014).
- Oliver, Erna and Oliver, Willem H., “The Colonisation of South Africa: A Unique Case,” *HTS Teologiese Studies/Theological Studies*, Vol: 73, No: 3 (2017).
- Panda, Jagannath, P., “Competing Realities in China–India Multilateral Discourse: Asia’s enduring power rivalry,” *Journal of Contemporary China*, Vol: 22, No: 82 (2013).
- Parthesius, Robert, “*Dutch Ships in Tropical Waters The development of the Dutch East India Company (VOC) shipping network in Asia 1595-1660*”, (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2010).
- Paulusz, Jan H. O., “The 1638 Westerwolt Treaty in Ceylon: Charges of Dutch Deceit Disproved,” *Journal of the Humanities and Social Sciences of Southeast Asia*, (1980).

- Pearson, Michael N., "The Spanish 'Impact' on the Philippines, 1565-1770," *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, Vol: 12, No: 2 (April 1969).
- Pearson, Michael N., *Port Cities and Intruders: The Swahili Coast, India, and Portugal in the Early Modern Era* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1998).
- Peebles, Patrick, *The History of Sri Lanka* (London: Greenwood Publishing Group, 2006).
- Raja, Mohan, C., *Samudra Manthan: Sino-Indian Rivalry in the Indo-Pacific* (Washington: United Book Press, 2012).
- Rao, R.P., *Portuguese Rule In Goa 1510-1961*, (London: Asia Pub House, 1963).
- Regard, Frederic, "Introduction: Articulating Empire's Unstable Zones," *British Narratives of Exploration: Case Studies of the Self and Other*, ed. Frederic Regard (London: Pickering & Chatto, 2009).
- Richardson, Michael, "Australia–Southeast Asia Relations and the East Asian Summit," *Australian Journal of International Affairs*, Vol: 59, No: 3, (2015).
- Ritchie, George S., "The History of Hydrography An Enlightened European Era 1660-1800," *The International Hydrographic Review*, Vol: 17, No: 1 (January 1991).
- Roberts, John M. and Westad, Odd A., *The History of the World* (New York: Oxford University Press, 2013).
- Robson, Seth, "Marines activate Camp Blaz on Guam, the Corps' first new base since 1952," *Stars and Stripes*, 14 Ocak 2023 tarihinde https://www.stripes.com/theaters/asia_pacific/marines-activate-camp-blaz-on-guam-the-corps-first-new-base-since-1952-1.647005 adresinden erişildi.
- Rogers, Robert F., *Destiny's landfall: A history of Guam* (London: University of Hawaii Press, 1995).
- Rogoway, Tyler, "Air Force To Build Alternate Airbase On Tinian Island in Case Guam Gets Knocked Out," *The Drive*, 14 Ocak 2023 tarihinde <https://www.thedrive.com/the-war-zone/37885/air-force-to-build-alternate-airbase-on-tinian-island-in-case-guam-gets-knocked-out> adresinden erişildi.
- Ross, Robert, "The Cape of Good Hope and The World Economy, 1652-1835," *The Shaping of South African Society, 1652–1840*, ed. Richard Elphick and Hermann Giliomee (Middletown: Wesleyan University Press, 1979).
- Rossiter, Ash and Cannon, Brendon, "The 'Indo-Pacific': Regional Dynamics in the 21st Century's New Geopolitical Center of Gravity," *Rising Powers Quarterly*, Vol: 3, No: 2 (2018).

- Rumley, Dennis, Doyle, Timothy and Chaturverdi, Sanjay, ““Securing” the Indian Ocean? Competing regional security constructions,” *Journal of the Indian Ocean Region*, Vol: 8, No: 1 (2012).
- Schoppa, Keith R., “From Empire to People’s Republic,” *Politics in China: an introduction*, ed. William A. Joseph (New York: Oxford University Press, 2014).
- Scott, David, “Australia’s embrace of the ‘Indo-Pacific’: New term, new region, new strategy?,” *International Relations of the Asia-Pacific*, Vol: 13, No: 3 (2013).
- Scott, David, “France’s “Indo-Pacific” Strategy: Regional Projection,” *Journal of Military and Strategic Studies*, Vol: 19, No: 4 (2019).
- Scott, David, “India and the Allure of the ‘Indo-Pacific’,” *International Studies*, Vol: 49, No: 3-4 (2012).
- Scott, David, “Indonesia grapples with the Indo-Pacific: Outreach, strategic discourse, and diplomacy,” *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, Vol: 38, No: 2 (2019).
- Scott, David, “The ‘Indo-Pacific’—New Regional Formulations and New Maritime Frameworks for US-India Strategic Convergence,” *Asia-Pacific Review*, Vol: 19, No: 2 (2012).
- Scott, David, “The Geoeconomics and Geopolitics of Japan’s ‘Indo-Pacific’ Strategy,” *Journal of Asian Security and International Affairs*, Vol: 6, No: 2 (2019).
- Scott, David, “The Great Power ‘Great Game’ between India and China: ‘The Logic of Geography’,” *Geopolitics*, Vol: 13, No: 1 (2008).
- Scott, David, “The Indo-Pacific in US strategy: Responding to power shifts,” *Rising powers quarterly*, Vol: 2, No: 2 (2018).
- Seybolt, Peter J., “The Meiji Restoration in Japan,” *Chinese Education*, Vol: 14, No: 2-3 (1981).
- Sharma, Rajeev “Asia’s New Strategic Baby: The Quadrilateral Forum,” *Deutsche Welle*, 17 Ocak 2023 tarihinde <https://www.dw.com/en/asias-new-strategic-baby-the-quadrilateral-forum/a-5212697> adresinden erişildi.
- Spate, Oskar H. K., *The Pacific Since Magellan* (Canberra: Australian National University Press, 1979).
- Sukoharsono, Eko G. and Gaffikin, Michael J.R., “The Genesis of Accounting in Indonesia: The Dutch Colonialism in The Early 17th Century,” *The International Journal of Accounting and Business Society*, Vol: 1, No:1 (2019).

- Tebin, Prokhor “How The Strategic Situation Changes in the World Ocean,” *Global Affairs Russia*, 4 Aralık 2022 tarihinde <https://eng.globalaffairs.ru/articles/naval-power-amid-political-turmoil/> adresinden erişildi.
- Tebin, Prokhor, “Naval Power amid Political Turmoil,” *Russia in Global Affairs*, Vol:12, No: 2 (2014).
- Tri, Ngo Minh ve Koh Collin, Swee Lean, “Lessons from the Battle of the Paracel Islands”, *The Diplomat*, 26 Şubat 2023 tarihinde <https://thediplomat.com/2014/01/lessons-from-the-battle-of-the-paracel-islands/> adresinden erişildi.
- Trump, Donald, “President Trump Delivers Remarks to the APEC CEO Summit,” *U.S. Embassy and Consulate in Vietnam*, 8 Mayıs 2022 tarihinde <https://vn.usembassy.gov/20171110-remarks-president-trump-apec-ceo-summit/> adresinden erişildi.
- Turnbull, Constance M., *A History of Modern Singapore, 1819-2005* (Singapore: NUS Press, 2009).
- Verhoeven, Frans R. J., “The Lost Archives of Dutch Malacca 1641-1824,” *Journal of the Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society*, Vol: 37, No: 2 (1964).
- Waever, Ole, “Securitization and Desecuritization,” *International Security, Volume III, Widening Security*, ed. Barry Buzan ve Lene Hansen (London, SAGE Publications, 2007).
- Watson, Scott D., *The Securitization of Humanitarian Migration: Digging moats and sinking boats*, (New York: Routledge, 2009).
- Webb, Adrian, (2010), “Foundations for” International Cooperation in the Field of Hydrography”: Some Contributions by British Admiralty Hydrographers, 1795-1855.” *The International Hydrographic Review*.
- Weber, Max, *Economy and society* (Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1978).
- Wei, Yang, “Admiral Zheng He’s Voyages to the “West oceans,” *Education About ASIA*, Vol: 19, No: 2 (Fall 2014).
- Williams, Glyndwr, *The Expansion of Europe in the Eighteenth Century: Overseas Rivalry, Discovery, and Exploration* (New York: Walker and Company, 1966).
- Wilson, Alex, “Contracts for Marines Corps’ New Base on Guam Are Nearing \$1.5 billion,” *Stars and Stripes*, 12 Ocak 2023 tarihinde https://www.stripes.com/theaters/asia_pacific/2022-04-20/marine-corps-base-camp-blaz-guam-construction-okinawa-5742329.html adresinden erişildi.

- Witular, Rendl, "Presenting maritime doctrine," *The Jakarta Post*, 11 Mayıs 2022 tarihinde <http://www.thejakartapost.com/news/2014/11/14/presenting-maritime-doctrine.html> adresinden erişildi.
- Wolfers, Arnold, "National Security as an Ambiguous Symbol," *Political Science Quarterly*, Vol 67, No 4 (1952).
- Wong, Edward ve Ansfield, Jonathan, "China, Trying to Bolster Its Claims, Plants Islands in Disputed Waters", *CNBC*, 26 Şubat 2023 tarihinde <https://www.cnbc.com/2014/06/17/china-trying-to-bolster-its-claims-plants-islands-in-disputed-waters.html> adresinden erişildi.
- Woodward, William H., *A Short History of the Expansion of the British Empire, 1500-1902* (London: Cambridge University Press, 1902).
- Woody, Christopher "The Pacific's smallest countries are 'critical geostrategic ground' against China, top US commander says," *Insider*, 11 Ocak 2023 tarihinde <https://www.businessinsider.com/pacific-islands-are-critical-geostrategic-ground-top-commander-says-2021-3> adresinden erişildi.
- X, "The Sources of Soviet Conduct," *Foreign Affairs*, Vol: 25, No: 4 (July 1947).
- Xuetong, Yan, "From Keeping A Low Profile to Striving for Achievement," *The Chinese Journal of International Politics*, Vol: 7, No: 2 (2014).
- Zedong, Mao, "The Chinese People Have Stood Up! 1949", *US-China Institute*, 19 Mart 2023 tarihinde <https://china.usc.edu/Mao-declares-founding-of-peoples-republic-of-china-chinese-people-have-stood-up> adresinden erişildi.
- Zenglein, Max J., Holzmann, Anna, "Evolving Made in China 2025: China's Industrial Policy in the Quest for Global Tech Leadership", *Mercator Institute for China Studies*, Berlin, No. 8, 2019.
- Zhang, Kevin Honglin, "Introduction," *China as the World Factory*, ed. Kevin Honglin Zhang (New York: Routledge, 2006).
- Zhao, Suisheng, "China's Approaches toward Regional Cooperation in East Asia: Motivations and Calculations," *Journal of Contemporary China*, Vol: 20, No: 68 (2011).

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Genişletilmiş güvenlik kavramı.....	20
Tablo 2: Gvenlikleştirme süreci.....	29
Tablo 3: Dünya'daki ilk 10 ülkenin diplomatik misyon sayıları.....	88
Tablo 4: Çin'in askeri harcama istatistiği.....	113

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1: Küresel denizciliğin tıkanma noktaları	33
Görsel 2: Yeni jeopolitiklerin ortaya çıkışı.....	37
Görsel 3: Kuşak-Yol Projesi rotalarında Hindistan etkisi.....	40
Görsel 4: James Richardson Logan.....	42
Görsel 5: Hint-Pasifik bölgesi	45
Görsel 6: Hint-Pasifik nakliye hatları	46
Görsel 7: Tryanny mesafesi	54
Görsel 8: Ferdinand Macellan'ın Pasifik'e girişi.....	56
Görsel 9: James Cook'un seyahatleri.....	59
Görsel 10: Vasco de Gama'nın keşifleri	67
Görsel 11: Hollanda Doğu Hindistan Şirketi'nin etki alanları.....	70
Görsel 12: GUAM Adası	95
Görsel 13: QUAD ülkeleri	100
Görsel 14: İnci Nehri Delta'sı olarak adlandırılan bölge.....	106

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Sorunların güvenlikleştirme süreci	22
Grafik 2: Çin'in ekonomik yükselişi	86

ÖZGEÇMİŞ

Mustafa Cem KOYUNCU, Karabük Üniversitesinde Uluslararası İlişkiler bölümünde Master öğrencisi olup Hint-Pasifik Bölgesi, ABD-Çin Rekabeti, uluslararası güvenlik, jeopolitik ve stratejik araştırmalar alanları üzerinde çalışmalar yapmaktadır. Karabük Üniversitesi'nde eğitimine başlamadan önce, Boğaziçi Üniversitesinde Lisans eğitimini tamamlamıştır. Özel sektörde yöneticilik tecrübesi kazanmasının ardından Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezinde (ANKASAM) bölge uzmanlığı ve yöneticilik görevinde bulunan Koyuncu, şu anda özel sektörde yöneticilik yapmaktadır.